

Møteinnkalling - Kontrollutvalget i Tolga kommune

Arkivsak: 24/335
Møtedato/tid: 11.11.2024 kl. 13:00
Møtested: Brugata 38, 2540 Tolga, Rådhuset, formannskapssalen

Møtet avvikles for åpne dører, i tråd med kommuneloven § 11-5.

Eventuelle forfall, eller spørsmål om habilitet, meldes til Konsek Trøndelag IKS
v/ Torbjørn Brandt på telefon 468 22 369, eller e-post: torbjorn.brandt@konsek.no

Varamedlemmer møter etter nærmere innkalling.

Trondheim, 04.11.2024

Toril Eva Steien (sign.)
Leder av kontrollutvalget

Torbjørn Brandt
seniorrådgiver
Konsek Trøndelag

Kopi: Varamedlemmer, ordfører, kommunedirektør og Revisjon Midt-Norge SA

Sakliste

Saksnr.	Sakstittel
32/24	Referatsaker
33/24	Revisors uavhengighetserklæring
34/24	Revisjonsstrategi for revisjon av kommunale regnskaper for 2024
35/24	Forenklet etterlevelseskontroll - revisors risiko- og vesentlighetsvurderinger
36/24	Oppfølging av forvaltningsrevisjon av IKT-sikkerhet og personvern i IKT Fjellregionen
37/24	Oppfølging av sak 08/23 - Rapport etter tilsyn med kommunalt beredskap
38/24	Plan for forvaltningsrevisjon 2024-2028
39/24	Plan for eierskapskontroll 2024-2028
40/24	Invitasjon til orientering om NAV-samarbeidet og diskusjon om vertskommunesamarbeid
41/24	Folkevalgteopplæring - Aktuelle tolkninger og artikler for kontrollarbeidet
42/24	Års- og møteplan for 2025
43/24	Innspill til kontrollarbeidet
44/24	Godkjenning av møteprotokoll

Referatsaker

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tolga kommune

Møtedato

11.11.2024

Saknr

32/24

Saksbehandler Torbjørn Brandt

Arkivkode FE-033, TI-&17

Arkivsaknr 24/335 - 2

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar referatsaken til orientering.

Vedlegg

Protokoll fra kommunestyrets møte 05092024

Saksopplysninger

Følgende referatsak legges frem for utvalget til orientering:

1. Protokoll fra kommunestyrets møte 05.09.2024.

Vurdering og konklusjon

Kontrollutvalget kan ta vedlagt referatsak til orientering.



MØTEPROTOKOLL

Kommunestyret

Møtested: Kommunestyresalen, kommunehuset

Møtedato: 05.09.2024

Tid: kl 19:00 - 22:00

Fremmøtte	Parti
Knut Sagbakken	Ap
Åsmund Nymoen	Ap
Einar Hilmarsen	Sp
Esten Kleven	Sp
Ingeborg Kirkbakk	Sp
Jo Esten Trøan	Sp
Kari Nordskogen Volden	Sp
Bjørnar Tollan Jordet	SV
Esten Inge Hilmarsen	SV
Inga Trøan Sundt	SV
Kjell Dalløkken	SV
Maren Riise Rusten	SV
Terje Sundt	SV
Anne-Gjertrud Rye	SV
Toril Østvang	V

Ved eventuelle merknader til protokollen, har den enkelte ansvar for å melde fra til kommunedirektør eller ordfører snarest, og innen 1 uke etter at møteprotokollen er mottatt. Jeg bekrefter med min underskrift at møteprotokollen er ført i samsvar med det som ble bestemt på møtet.

Bjørnar Tollan Jordet
Ordfører

Saksliste

Saksnr.	Tittel
PS-33/24	Godkjenning av innkalling og saksliste
PS-34/24	Referatsaker
PS-35/24	Midlertidig fritak, politisk verv
PS-36/24	Besøkssenter for Forollhogna nasjonalpark i Tolga kommune
PS-37/24	EIERSKAPSMELDING 2024
PS-38/24	Valg av medlemmer til forliksrådet 2025-28
PS-39/24	Søknad om permisjon fra politiske verv
PS-40/24	Revidering av samarbeidsavtale med IKA Opplandene (KO)
PS-41/24	Ny lokal forskrift om adgang til jakt og minsteareal for elg, hjort og rådyr i Tolga kommune
PS-42/24	Høring - framtidig skole - og tilbudsstruktur VGS Innlandet

33/24 Godkjenning av innkalling og saksliste

Kommunedirektørens innstilling:

Innkalling og saksliste godkjennes.

Kommunestyret 05.09.2024

Behandling

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Vedtak

Innkalling og saksliste godkjent.

34/24 Referatsaker

Kommunestyret 05.09.2024

Behandling

- Møte i IPRNØ
- Møte i Verdensarvrådet
- Landsmøte LVK
- NØGIS-samarbeidet
- Budsjettseminar for budsjett 2025, avholdes 16.-17. september i Øversjødalen

Vedtak

35/24 Midlertidig fritak, politisk verv

Kommunedirektørens innstilling:

Audun Holte fritas fra sitt verv i kontrollutvalget i perioden 14.08 - 31.12.2024 jf. kommunelovens §7-9. De to planlagte møter i kontrollutvalget i aktuelle periode (09.sept og 11. nov) foreslås løst med bruk av varamedlem.

Kommunestyret 05.09.2024

Behandling

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Audun Holte fritas fra sitt verv i kontrollutvalget i perioden 14.08 - 31.12.2024 jf. kommunelovens §7-9. De to planlagte møter i kontrollutvalget i aktuelle periode (09.sept og 11. nov) foreslås løst med bruk av varamedlem.

36/24 Besøkssenter for Forollhogna nasjonalpark i Tolga kommune

Kommunedirektørens innstilling:

Tolga kommune ved kommunestyret slutter seg til den framlagte søknaden om besøkssenter for Forollhogna Nasjonalpark og anbefaler at senteret legges til Bunåva i Vingelen

Kommunestyret 05.09.2024

Behandling

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Tolga kommune ved kommunestyret slutter seg til den framlagte søknaden om besøkssenter for Forollhogna Nasjonalpark og anbefaler at senteret legges til Bunåva i Vingelen

37/24 EIERSKAPSMELDING 2024

Kommunedirektørens innstilling:

1. Eierskapsmelding for Tolga kommune 2024 vedtas
2. For å sikre politisk forankring i kommunestyret legges det opp til at kommunestyret særskilt skal sette seg inn i de ulike delene av eierskapsmeldingen etter følgende plan for perioden 2025 - 2027:
 - a. 2025: AS og strategiske eierskap i ulike selskaper
 - b. 2026: Kommunalt oppgavefellesskap etter kl § 19 og administrativt vertskommunesamarbeid etter kl § 20-2.
 - c. 2027: Øvrig formelt interkommunalt samarbeid og tjenestekjøp
3. Selv om det foreligger en tematisk plan for forankring, skal også andre deler av eierskapsmeldingen oppdateres etter behov
4. En oppdatert eierskapsmelding legges fram for politisk behandling innen utgangen av juni 2025

Kommunestyret 05.09.2024

Behandling

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Eierskapsmelding for Tolga kommune 2024 vedtas
2. For å sikre politisk forankring i kommunestyret legges det opp til at kommunestyret særskilt skal sette seg inn i de ulike delene av eierskapsmeldingen etter følgende plan for perioden 2025 - 2027:
 - a. 2025: AS og strategiske eierskap i ulike selskaper
 - b. 2026: Kommunalt oppgavefellesskap etter kl § 19 og administrativt vertskommunesamarbeid etter kl § 20-2.
 - c. 2027: Øvrig formelt interkommunalt samarbeid og tjenestekjøp
3. Selv om det foreligger en tematisk plan for forankring, skal også andre deler av eierskapsmeldingen oppdateres etter behov
4. En oppdatert eierskapsmelding legges fram for politisk behandling innen utgangen av juni 2025

38/24 Valg av medlemmer til forliksrådet 2025-28

Kommunedirektørens innstilling:

Kommunestyret 05.09.2024

Behandling

Valgutvalgets innstilling:, foreslått av Maren Riise Rusten, Sosialistisk Venstreparti

Hege Paulsen, Folldal

Sverre Oskar Øverby, Stor Elvdal

Hanne Harsjøen, Tynset

Vararepresentanter i prioritert rekkefølge:

1.Jan Jakob Ekeland, Engerdal

2.Stian Lomnes, Rendalen

3. Inger Elisabeth Saanum, Tolga

Som leder velges Hanne Harsjøen

Valgutvalgets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Hege Paulsen, Folldal

Sverre Oskar Øverby, Stor Elvdal

Hanne Harsjøen, Tynset

Vararepresentanter i prioritert rekkefølge:

1.Jan Jakob Ekeland, Engerdal

2.Stian Lomnes, Rendalen

3. Inger Elisabeth Saanum, Tolga

Som leder velges Hanne Harsjøen

39/24 Søknad om permisjon fra politiske verv

Kommunedirektørens innstilling:

Inga Trøan Sundt fritas for alle sine politiske verv i perioden 10.09.2024 - 31.05.2025 jf. kommunelovens §7-9 om fritak

Følgende trer midlertidig inn i Inga Trøan Sundts verv i fritaksperioden:

- Kommunestyret - xx
- Trafikksikkerhetsutvalget - xx
- Eldrerådet - xx
- Verneutvalget, varamedlem -xx

Kommunestyret 05.09.2024

Behandling

Forslag fra SV/AP, foreslått av Maren Riise Rusten, Sosialistisk Venstreparti

Følgende trer midlertidig inn i Inga Trøan Sundts verv i fritaksperioden:

Kommunestyret: Amund Tangen Bondal

Trafikksikkerhetsutvalget: Liv-Monica Holøyen

Eldreråd: Maren Riise Rusten, ny vara: Anne-Gjertrud Rye

Frivilligsentralen: Amund Tangen Bondal

Kommunedirektørens innstilling med endringsforslag fra Maren Riise Rusten (SV) ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Kommunedirektørens innstilling:

Inga Trøan Sundt fritas for alle sine politiske verv i perioden 10.09.2024 - 31.05.2025 jf. kommunelovens §7-9 om fritak

Følgende trer midlertidig inn i Inga Trøan Sundts verv i fritaksperioden:

- Kommunestyret: Amund Tangen Bondal
- Trafikksikkerhetsutvalget: Liv-Monica Holøyen
- Eldreråd: Maren Riise Rusten, ny vara: Anne-Gjertrud Rye
- Frivilligsentralen: Amund Tangen Bondal

40/24 Revidering av samarbeidsavtale med IKA Opplandene (KO)

Kommunedirektørens innstilling:

Revidert samarbeidsavtale vedtas med de endringer som framkommer av saksutredningen.

Kommunestyret 05.09.2024

Behandling

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Revidert samarbeidsavtale vedtas med de endringer som framkommer av saksutredningen.

41/24 Ny lokal forskrift om adgang til jakt og minsteareal for elg, hjort og rådyr i Tolga kommune

Kommunedirektørens innstilling:

Tolga kommunestyre vedtar følgende lokal forskrift som gjeldende i Tolga kommune fra 01.01.2025

Forskrift om adgang til jakt og minsteareal for jakt på elg, hjort og rådyr, Tolga kommune, Innlandet

§ 1 Det er i Tolga kommune åpnet for jakt på elg, hjort og rådyr.

§ 2 Minsteareal for tildeling av fellingstillatelse for elg er 3.000 daa i Tolga kommune

§ 3 Minsteareal for tildeling av fellingstillatelse for hjort er 4.000 daa i Tolga kommune

§ 4 Minsteareal for tildeling av fellingstillatelse for rådyr er 2.000 daa i Tolga kommune

Hjemmel:

LOV-2009-06-19-100-§16, LOV-1981-05—29-38, FOR-2016-01-08-12-§5, FOR-2016-01-08-12-§6

Ikraftttredelse: 01.01.2025

Opphever: Samtidig oppheves det som gjelder for Tolga kommune i FOR-2001-11-30-1363, Forskrift om jakt etter elg, hjort, rådyr og bever, Kongsvinger, Grue, Åmot, Engerdal, Tolga, Tynset, Folldal kommuner, Hedmark

Kommunestyret 05.09.2024

Behandling

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Tolga kommunestyre vedtar følgende lokal forskrift som gjeldende i Tolga kommune fra 01.01.2025

Forskrift om adgang til jakt og minsteareal for jakt på elg, hjort og rådyr, Tolga kommune, Innlandet

§ 1 Det er i Tolga kommune åpnet for jakt på elg, hjort og rådyr.

§ 2 Minsteareal for tildeling av fellingstillatelse for elg er 3.000 daa i Tolga kommune

§ 3 Minsteareal for tildeling av fellingstillatelse for hjort er 4.000 daa i Tolga kommune

§ 4 Minsteareal for tildeling av fellingstillatelse for rådyr er 2.000 daa i Tolga kommune

Hjemmel:

LOV-2009-06-19-100-§16, LOV-1981-05—29-38, FOR-2016-01-08-12-§5, FOR-2016-01-08-12-§6

Ikraftttredelse: 01.01.2025

Opphever: Samtidig oppheves det som gjelder for Tolga kommune i FOR-2001-11-30-1363, Forskrift om jakt etter elg, hjort, rådyr og bever, Kongsvinger, Grue, Åmot, Engerdal, Tolga, Tynset, Folldal kommuner, Hedmark

42/24 Høring - framtidig skole - og tilbudsstruktur VGS Innlandet

Kommunedirektørens innstilling:

Kommunestyret i Tolga slutter seg til formannskapetets innsendte høringsuttalelse - som lyder slik:

1. Tolga kommune er tilfreds med at fylkeskommunen ser behovet for å endre den videregående skolen i takt med tidens behov. Det er vesentlig at våre elever får best mulig undervisning nært der de bor, og at arbeidslivet og lokalsamfunn sikres nødvendig kompetanse for framtida. Tolga kommune er sterkt bekymret for at skolepolitikken i Innlandet ikke gir tilstrekkelig forutsigbarhet for elever, lokalsamfunn og ansatte. Dette truer grunnlaget for både bosetting og arbeidsplasser, særlig i distriktene. Det er derfor viktig at en gjennomgang av skole- og tilbudsstrukturen skaper en felles forståelse mellom skoleeier og lokalsamfunn om hvilke satsningsområder de ulike skolene skal ha, slik at man unngår årlige kamper om linjetilbud og utdanningstilbud, slik vi dessverre har opplevd under dagens normtallstyring. Strategisk ledelse handler også om å peke i retning av en ønska samfunnsutvikling, ikke bare om å justere seg inn eller forsterke allerede eksisterende trender.

2. Svar på de konkrete spørsmålene:

- For vår region virker fordelingen mellom studieforberedende og yrkesfag hensiktsmessig. Det er viktig å påpeke at vår region fremover vil ha stort behov for arbeidsplasser innen de fleste næringer, men vi nevner særlig følgende: Helsefag, bygg og anlegg, jordbruk og mat. Her har vi særlige forutsetninger som det er viktig at skoletilbudet bygger opp under.
- Musikklinja på Tynset er det eneste kreative utdanningsprogrammet som er igjen i Nord-Østerdalen. Denne linja bidrar sterkt til rekrutteringen i lokalt kulturliv, men er også en særs viktig bidragsyter inn mot reiseliv og opplevelsesnæringer. Med nysatsingen knyttet til blant annet, Livestock, Opera di Setra, Visit Røros og Østerdalen og andre kulturfestivaler er det viktig at denne linja opprettholdes. Vi er også bekymret for hvordan en eventuell avvikling av det eneste kreative utdanningsprogrammet i Nord-Østerdalen vil påvirke resten av samfunnet. Særlig på mindre steder er det viktig at det skapes rom for å være kreativ og kulturell. Musikklinja på Tynset er med på å skape større takhøyde og rom for mangfold i vår region.
- For å styrke situasjonen for borteboere bør det satses mer på ordninger som hybelkontakt, sosiale møteplasser og nærvær av elevtjenester også utenfor skoletid. Kommunene kan bistå med mer koordinerte fritidstilbud og muligheter for aktiviteter i tilknytning til skolene. Frivillig sektor med kultur- og idrettstilbud er sentrale her. Det er viktig at fylkeskommunen sikrer gode kollektivtilbud i distriktene slik at borteboere har mulighet til å reise hjem ved behov. Ved Storsteigen skole har vi erfaring med internatløsninger. Vi ser at denne typen borteboermiljø skaper samhold og fellesskap, som letter borteboersituasjonen.
- Elever med særskilte behov er avhengig av ulike utdanningstilbud etter funksjonsevne og behov for tilpassing. Vi ønsker oss gode tilbud i offentlig regi, og opplever at Nordstumoen har et mye større potensial enn dagens. Det bør tilrettelegges ytterligere for at elever med særskilte behov både kan få utdanning og utvikle sine evner gjennom offentlige tilbud. Livsmestring er et viktig begrep her, og vi mener derfor det er viktig at et tilbud som Nordstumoen utvikles slik at færre vil være avhengig av å benytte seg av private institusjoner.
- For vår del er det samarbeidsavtalen med Trøndelag som er aktuell. Denne avtalen åpner mulighetene for søking på tvers av fylkesgrensen, som er utrolig viktig for våre elever. Vi er en felles bo- og arbeidsregion med deler av Trøndelag, og får utviklingen av våre lokalsamfunn er det vesentlig at fylkesgrensen ikke blir en grense for utvikling og samhandling. Imidlertid ser vi at det er et stor potensial for bedre koordinering av skoletilbud mellom Nord-Østerdalen og Røros. Vi er ikke i tvil om at det både er mulig å opprettholde

gode fagmiljø, et bredt spekter av utdannings- og linjetilbud, samtidig som at man tilpasser skoletilbudet til elevtall i vår region. Sterkere koordinering av tilbud og samarbeid mellom skolene og fylkeskommunene vil styrke både skolene, regionen og lokalsamfunnet, samtidig som at man kan spare midler.

- I vår region har vi allerede gode erfaringer med samlokalisering av tjenester. Det er imidlertid en utfordring, for eksempel for Tynset studie- og høyskolesenter (TSH) at det ikke er store nok lokaler i tilknytning til Nord-Østerdal Videregående skole. Vi mener det er en styrke å kunne knytte kunnskapsbedrifter og flere aktører sammen ved de videregående skolene, både for å kunne jobbe sammen på tvers, men også for å ha andre yrkesgrupper som en naturlig del av miljøet ved de videregående skolene.
- Vi mener at nærhet til skoletilbud er en vesentlig forutsetning for å kunne jobbe målrettet mot utenforskap og skape mer inkludering. Mindre lokalsamfunn har bedre oversikt og kan dermed jobbe tettere med ulike deler av hjelpeapparatet. En vesentlig hindring for bedre arbeid mot utenforskap er at de ulike forvaltningsnivåene har restriksjoner knyttet til informasjonsdeling og tverrfaglig jobbing. Samtidig er det viktig å sikre at elever som har behov for en endring av miljø sikres mulighet til å søke seg ut av egen region der faglige grunner tilsier det. Dette forutsetter at inntaksmodellen fortsatt er styrt av nærskoleprinsippet og ikke en karakterbasert inntaksmodell.

Kommunestyret 05.09.2024

Behandling

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Kommunedirektørens innstilling:

Kommunestyret i Tolga slutter seg til formannskapetets innsendte høringsuttalelse - som lyder slik:

1. Tolga kommune er tilfreds med at fylkeskommunen ser behovet for å endre den videregående skolen i takt med tidens behov. Det er vesentlig at våre elever får best mulig undervisning nært der de bor, og at arbeidslivet og lokalsamfunn sikres nødvendig kompetanse for framtida. Tolga kommune er sterkt bekymret for at skolepolitikken i Innlandet ikke gir tilstrekkelig forutsigbarhet for elever, lokalsamfunn og ansatte. Dette truer grunnlaget for både bosetting og arbeidsplasser, særlig i distriktene. Det er derfor viktig at en gjennomgang av skole- og tilbudsstrukturen skaper en felles forståelse mellom skoleeier og lokalsamfunn om hvilke satsningsområder de ulike skolene skal ha, slik at man unngår årlige kamper om linjetilbud og utdanningstilbud, slik vi dessverre har opplevd under dagens normtallstyring. Strategisk ledelse handler også om å peke i retning av en ønska samfunnsutvikling, ikke bare om å justere seg inn eller forsterke allerede eksisterende trender.

2. Svar på de konkrete spørsmålene:

- For vår region virker fordelingen mellom studieforberedende og yrkesfag hensiktsmessig. Det er viktig å påpeke at vår region fremover vil ha stort behov for arbeidsplasser innen de fleste næringer, men vi nevner særlig følgende: Helsefag, bygg og anlegg, jordbruk og mat. Her har vi særlige forutsetninger som det er viktig at skoletilbudet bygger opp under.
- Musikklinja på Tynset er det eneste kreative utdanningsprogrammet som er igjen i Nord-Østerdalen. Denne linja bidrar sterkt til rekrutteringen i lokalt kulturliv, men er også en særs viktig bidragsyter inn mot reiseliv og opplevelsesnæringer. Med nysatsingen knyttet til blant annet, Livestock, Opera di Setra, Visit Røros og Østerdalen og andre kulturfestivaler er det viktig at denne linja opprettholdes. Vi er også bekymret for hvordan en eventuell avvikling av det eneste kreative utdanningsprogrammet i Nord-Østerdalen vil påvirke resten av samfunnet. Særlig på mindre steder er det viktig at det skapes rom for å være kreativ og

kulturell. Musikklinja på Tynset er med på å skape større takhøyde og rom for mangfold i vår region.

- For å styrke situasjonen for borteboere bør det satses mer på ordninger som hybelkontakt, sosiale møteplasser og nærvær av elevtjenester også utenfor skoletid. Kommunene kan bistå med mer koordinerte fritidstilbud og muligheter for aktiviteter i tilknytning til skolene. Frivillig sektor med kultur- og idrettstilbud er sentrale her. Det er viktig at fylkeskommunen sikrer gode kollektivtilbud i distriktene slik at borteboere har mulighet til å reise hjem ved behov. Ved Storsteigen skole har vi erfaring med internatløsninger. Vi ser at denne typen borteboermiljø skaper samhold og fellesskap, som letter borteboersituasjonen.
- Elever med særskilte behov er avhengig av ulike utdanningstilbud etter funksjonsevne og behov for tilpassing. Vi ønsker oss gode tilbud i offentlig regi, og opplever at Nordstumoen har et mye større potensial enn dagens. Det bør tilrettelegges ytterligere for at elever med særskilte behov både kan få utdanning og utvikle sine evner gjennom offentlige tilbud. Livsmestring er et viktig begrep her, og vi mener derfor det er viktig at et tilbud som Nordstumoen utvikles slik at færre vil være avhengig av å benytte seg av private institusjoner.
- For vår del er det samarbeidsavtalen med Trøndelag som er aktuell. Denne avtalen åpner mulighetene for søking på tvers av fylkesgrensen, som er utrolig viktig for våre elever. Vi er en felles bo- og arbeidsregion med deler av Trøndelag, og får utviklingen av våre lokalsamfunn er det vesentlig at fylkesgrensen ikke blir en grense for utvikling og samhandling. Imidlertid ser vi at det er et stor potensial for bedre koordinering av skoletilbud mellom Nord-Østerdalen og Røros. Vi er ikke i tvil om at det både er mulig å opprettholde gode fagmiljø, et bredt spekter av utdannings- og linjetilbud, samtidig som at man tilpasser skoletilbudet til elevtall i vår region. Sterkere koordinering av tilbud og samarbeid mellom skolene og fylkeskommunene vil styrke både skolene, regionen og lokalsamfunnet, samtidig som at man kan spare midler.
- I vår region har vi allerede gode erfaringer med samlokalisering av tjenester. Det er imidlertid en utfordring, for eksempel for Tynset studie- og høyskolesenter (TSH) at det ikke er store nok lokaler i tilknytning til Nord-Østerdal Videregående skole. Vi mener det er en styrke å kunne knytte kunnskapsbedrifter og flere aktører sammen ved de videregående skolene, både for å kunne jobbe sammen på tvers, men også for å ha andre yrkesgrupper som en naturlig del av miljøet ved de videregående skolene.
- Vi mener at nærhet til skoletilbud er en vesentlig forutsetning for å kunne jobbe målrettet mot utenforskap og skape mer inkludering. Mindre lokalsamfunn har bedre oversikt og kan dermed jobbe tettere med ulike deler av hjelpeapparatet. En vesentlig hindring for bedre arbeid mot utenforskap er at de ulike forvaltningsnivåene har restriksjoner knyttet til informasjonsdeling og tverrfaglig jobbing. Samtidig er det viktig å sikre at elever som har behov for en endring av miljø sikres mulighet til å søke seg ut av egen region der faglige grunner tilsier det. Dette forutsetter at inntaksmodellen fortsatt er styrt av nærscoleprinsippet og ikke en karakterbasert inntaksmodell.

Revisors uavhengighetserklæring

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tolga kommune

Møtedato

11.11.2024

Saknr

33/24

Saksbehandler Torbjørn Brandt

Arkivkode FE-216

Arkivsaknr 24/184 - 1

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar revisors uavhengighetserklæring til orientering.

Vedlegg

Revisors uavhengighetserklæring

Saksopplysninger

Oppdragsansvarlig regnskapsrevisor, Monika Sundt, heretter omtalt 'revisor', skal fortløpende vurdere egen uavhengighet, se forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 16.

Revisoren skal hvert år, og ellers ved behov, avgi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget, se forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 19 andre ledd. Kravene til uavhengighet og objektivitet gjelder både ved regnskapsrevisjon og ved forvaltningsrevisjon. Revisor skal i egenvurderingen oppgi tilknytning til revidert virksomhet, samt hvilke stillinger/verv/tjenester revisoren kan ha, se forskrift om kontrollutvalg og revisjon §§ 17-18.

Vurdering

Egenerklæringen oppfyller kravene i lov og forskrift.

Med mindre kontrollutvalget har opplysninger som stiller spørsmål om revisors uavhengighet, kan utvalget kan ta revisors egenerklæring til orientering.

Uavhengighetserklæring Tolga kommune OA Monika Sundt

Dokumentet er signert digitalt av følgende undertegnere:

- MONIKA SUNDT, signert 21.08.2024 med ID-Porten: BankID



Det signerte dokumentet innholder

- En forside med informasjon om signaturene
- Alle originaldokumenter med signaturer på hver side
- Digitale signaturer



Dokumentet er forseglet av Posten Norge

Signeringen er gjort med digital signering levert av Posten Norge AS. Posten garanterer for autentisiteten og forseglingen av dette dokumentet.



Slik ser du at signaturene er gyldig

Hvis du åpner dette dokumentet i Adobe Reader, skal det stå øverst at dokumentet er sertifisert av Posten Norge AS. Dette garanterer at innholdet i dokumentet ikke er endret etter signering.

Tolga kommune

Egenvurdering av uavhengighet

Kommuneloven § 24-4 og forskrift om kontrollutvalg og revisjon §16- §19 setter krav til revisors uavhengighet. Kravene er beskrevet i bestemmelsene. Dette dokumentet beskriver revisors egenvurdering og skal ivareta krav i forskriften.

Ansettelsesforhold	Undertegnede har ikke ansettelsesforhold i andre stillinger enn i revisjonsselskapet
Medlem i styrende organer	Undertegnede er ikke medlem i styrende organer i noen virksomhet som Tolga kommune deltar i.
Delta eller inneha funksjoner i annen virksomhet, som kan føre til interessekonflikt eller svekket tillit	Undertegnede deltar ikke i eller innehar funksjoner i annen virksomhet som kan føre til interessekonflikt eller svekket tillit til rollen som revisor.
Nærstående	Undertegnede har ikke nærstående som har en slik tilknytning til Tolga kommune at dette har betydning for min uavhengighet og objektivitet i utførelsen av revisjonsoppdraget.
Rådgivnings- eller andre tjenester som er egnet til å påvirke revisors habilitet	Undertegnede bekrefter at det ikke er ytet rådgivning eller andre tjenester overfor Tolga kommune som er av en slik art at dette kommer i konflikt med denne bestemmelsen. Før slike tjenester utføres, vurderer revisor rådgivningens eller tjenestens art i forhold til revisors uavhengighet og objektivitet. Dersom revisor konkluderer med at utøvelse av slik tjeneste kommer i konflikt med bestemmelsen i forskriftens § 16, utfører revisor ikke tjenesten. Hvert enkelt tilfelle vurderes særskilt. Revisor vil kunne besvare spørsmål/henvendelser som er å betrakte som veiledning og bistand og ikke revisjon. Slike veiledninger skjer med varsomhet og på en måte som ikke binder opp revisors senere revisjons- og kontrollvurderinger.
Tjenester under (fylkes)kommunens egne ledelses- og kontroll-oppgaver	Undertegnede bekrefter at det ikke ytes tjenester overfor Tolga kommune som hører inn under kommunens egne ledelses- og kontrolloppgaver.
Opptre som fullmektig for den revisjonspliktige	Undertegnede bekrefter at verken revisor eller Revisjon Midt-Norge SA opptre som fullmektig for Tolga kommune.
Andre særegne forhold	Undertegnede kjenner ikke til andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til min uavhengighet og objektivitet.

Stjørdal, 21.08.24

Monika Sundt
Oppdragsansvarlig revisor*Dokumentet er signert elektronisk*Revisjon Midt-Norge SA
Brugata 2
7715 Steinkjer✉ post@revisjonmidt norge.no
☎ 907 30 300www.revisjonmidt norge.no
Kontonummer: 4270.18.38658
Org.nr: 919 902 310 MVA

Dokumentet er signert digitalt av:

• MONIKA SUNDT, 21.08.2024

Forseglet av



Posten Norge

Revisjonsstrategi for revisjon av kommunale regnskaper for 2024

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tolga kommune

Møtedato

11.11.2024

Saknr

34/24

Saksbehandler Torbjørn Brandt

Arkivkode FE-216

Arkivsaknr 24/184 - 2

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar revisors strategi for revidering av regnskapsåret 2024, til orientering.

Saksopplysninger

Som følge av kontrollutvalgets påse-ansvar overfor regnskapsrevisor, se kommuneloven § 23-2, legges strategien for revidering av regnskapsåret frem til behandling i utvalget. I denne saken vil oppdragsansvarlig regnskapsrevisor, Monika Sundt, presentere strategien.

Kontrollutvalget har et lovpålagt ansvar for å holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet. Utvalget skal også påse at fylkeskommunens regnskaper er betryggende revidert, se forskrift om kontrollutvalg og revisjon §3. Oppdragsansvarlig revisor skal hvert år utarbeide en strategi og plan for revisjonsoppdraget med utgangspunkt i risiko og vesentlighetsvurderinger.

Formålet med revisjonsstrategien er primært å avdekke risiko for feilrapportering og definere hvilke revisjonshandlinger revisor må gjennomføre for å avgi revisjonsberetningen. Revisor skal i samsvar med gjeldende revisjonsstandarder utarbeide en strategi og plan for sitt revisjonsoppdrag. Revisjonsstrategien skal utarbeides på faglig grunnlag og vil ha sitt utgangspunkt i risiko og vesentlighetsvurderinger. Revisors strategi og plan for hvordan det enkelte revisjonsoppdrag skal løses er interne vurderinger og interne dokumenter hos revisor.

Vurdering og konklusjon

Orienteringen bør gi utvalget et godt grunnlag for å fastslå at kommunens regnskaper blir betryggende revidert. Med mindre det fremkommer andre opplysninger som skulle tilsi det motsatte kan kontrollutvalget ta revisors strategi for revidering av regnskapsåret 2024, til orientering.

Forenklet etterlevelseskontroll - revisors risiko- og vesentlighetsvurderinger

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tolga kommune

Møtedato

11.11.2024

Saknr

35/24

Saksbehandler Torbjørn Brandt

Arkivkode FE-216

Arkivsaknr 24/184 - 3

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar revisors risikovurderinger av områder innenfor økonomiforvaltningen og revisors valg av det området som det skal gjennomføres etterlevelseskontroll av, til orientering.

Saksopplysninger

I denne saken legges revisors risikovurderinger frem. Disse risikovurderingene er grunnlaget for det eller de områder revisor velger ut som det skal gjennomføres kontroll av. Oppdragsansvarlig regnskapsrevisor skal deretter gjennomføre en forenklet etterlevelseskontroll av valgt område. Resultatene av denne kontrollen skal rapporteres til kontrollutvalget innen 30. juni neste år.

Formålet med den forenklet etterlevelseskontroll er innenfor en begrenset ressursramme å forebygge svakheter og bidra til å sikre at kommunen følger sentrale bestemmelser og vedtak på økonomiområdet. Revisor skal innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om det foreligger brudd på lover, forskrifter eller vedtak, der bruddet er av vesentlig betydning for økonomiforvaltningen.

Vurdering og konklusjon

Kontrollutvalget kan ta revisors risikovurderinger av områder innenfor økonomiforvaltningen og revisors valg av det området det skal gjennomføres etterlevelseskontroll av, til orientering.

Oppfølging av forvaltningsrevisjon av IKT-sikkerhet og personvern i IKT Fjellregionen

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tolga kommune

Møtedato

11.11.2024

Saknr

36/24

Saksbehandler Torbjørn Brandt

Arkivkode FE-217, TI-&58

Arkivsaknr 23/92 - 13

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalget tar rapporten om tiltak for forvaltningsrevisjon IKT sikkerhet til orientering.
2. Kontrollutvalget anser at oppfølgingen av kommunestyrets vedtak som gjelder forvaltningsrevisjon av IKT-sikkerhet i IKT Fjellregionen IKS, som tilfredsstillende.
3. Kontrollutvalget finner ikke behov for ytterligere oppfølging av denne saken.

Vedlegg

Rapport - Oppfølging av forvaltningsrevisjon av IKT-sikkerhet og personvern

Presentasjon gitt i Tynset kontrollutvalget 28.10.2024

Saksopplysninger:

Kontrollutvalgene i Tynset, Rendalen, Alvdal og Tolga har i fellesskap gjennomført en forvaltningsrevisjon av IKT-sikkerhet i selskapet IKT Fjellregionen. Samarbeidet mellom kommunene omtales som FARTT. Kontrollutvalget oversendte rapport fra forvaltningsrevisjon til kommunestyret. Tolga kommunestyre behandlet rapporten i møte, den 14. desember 2023, i sak 108/23. Kommunestyret vedtok følgende:

Forvaltningsrevisjonsrapporten IT-Sikkerhet av 06.11.23 tas til orientering. Tolga kommune følger revisors anbefalinger og kommunestyret ber eierrepresentanten for Fjellregionen IKT i samarbeid med kommunedirektøren om å sørge for at selskapet:

1. *Iverksetter et arbeid med identifisering av informasjonsverdier, vurdering av trusler og sårbarheter som grunnlag for spesifikke sikkerhetsmål, sikkerhetsstrategi og sikkerhetsorganiseringen. Dette arbeidet kan munne ut i en overordnet plan for IKT og IKT-sikkerhet.*
2. *Avklare og dokumentere organiseringen av informasjonssikkerhetsarbeidet og være konsekvent i benevnelsen av roller.*
3. *Vurdere å sikre at rutinen for tilgangsstyring etterleves ved endring og avslutning av arbeidsforhold, herunder også innlevering av kommunens datautstyr.*
4. *Vurdere behovet for dokumentasjon av IKT-hendelser som grunnlag for evaluering og læring.*
5. *Utarbeide en plan for hendelseshåndtering og gjenoppretting.*
6. *Får tilgang til økt kompetanse på cyber-sikkerhet*

Eierrepresentanten og kommunedirektøren rapporterer til kontrollutvalget om iverksatte tiltak innen 01.10.24

For å følge opp anbefalingene, så utpekte kommunedirektørforum i FARTT-kommunene i januar 2024 en intern arbeidsgruppe. Arbeidet er slutført, og det er utarbeidet en rapport. Til rapporten følger også vedlegg med detaljerte beskrivelser. Siden kontrollutvalget ikke pleier å gå inn i detaljene av hvordan anbefalingene følges opp, så ser ikke sekretariatet behovet for at vedleggene følger rapporten. Det er også gjort utfra en vurdering om at en publisering av fremgangsmåter kan utgjøre en ytterligere sikkerhetsrisiko.

Representantskapet i IKT Fjellregionen er informert om arbeidet, og har gitt sin tilslutning til arbeidet med oppfølgingen.

Tynset kontrollutvalget inviterte kontrollutvalgene i de andre eierkommunene til en felles presentasjon ved daglig leder i IKT Fjellregionen, Sverre Jenssen. Her ble rapporten presentert. Tolga kontrollutvalg må likevel behandle oppfølging selvstendig og som en egen sak i kontrollutvalget.

Rapporten og arbeidet med anbefalingene

Rapporten viser hvordan det er arbeidet med å forsterke den generelle sikkerheten og oppfølgingen av de enkelte anbefalingene. Rapporten viser også hvordan utviklingen av IKT-sikkerhet på ulike områder skjer i samarbeid med kommunene (FARTT).

FARTT og eierkommunene bruker Compilo som styringssystem for informasjonssikkerhet. Compilo er et elektronisk verktøy hvor dokumenter samles i et elektronisk bibliotek. Det er tatt utgangspunkt i personvernforordningen (GDPR) som grunnlag for tilstrekkelig informasjonssikkerhet, og kjøpt inn en GDPR-pakke fra Compilo til å forsterke sikkerheten. Kommunene og FARTT har utarbeidet GDPR prosessbeskrivelser som inngår i et årshjul for informasjonssikkerhet, som både FARTT og kommunene arbeider etter.

En gjennomgang av de enkelte anbefalingene

1. Overordnet plan for IKT og IKT-sikkerhet
Det er igangsatt et arbeid med å identifisere informasjonsverdier, vurdere trusler og sårbarheter som grunnlag for spesifikke sikkerhetsmål, sikkerhetsstrategi og sikkerhetsorganisering. Dette arbeidet har munnet ut i en overordnet plan for IKT og sikkerhet som omtales innledningsvis og gjennomgående i rapporten.
 - a. Utarbeidelse av sikkerhetsmål for behandling av personopplysninger med formål, omfang og ansvarsavklaring (kapittel 5).
 - b. Sikkerhetsstrategi for informasjonssikkerhet med formål, omfang, ansvarsavklaring og rutine for evaluering (kapittel 6).
 - c. Mål for informasjonssikkerheten er at FARTT sine verdier skal ivaretas (kapittel 7).
 - d. Identifisering av informasjonsverdier er utarbeidet etter hovedprinsippene konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet (kapittel 8).
Det er også gjort en klassifisering etter områder/sektor (kapittel 9).
 - e. Risikostyring og risikovurdering av informasjonssikkerheten i FARTT
Det er utarbeidet et system for risikovurdering ut fra kommunal informasjonssikkerhet sin modell (kapittel 14 og 15).
2. Organisering og ansvarsforhold i IKT sikkerhetsarbeidet
Organiseringen og dokumenteringen av informasjonssikkerhetsarbeidet er utarbeidet og det er tildelt roller med definert ansvar. Det er også utarbeidet databehandleravtaler med leverandørene, utnevnt personvernombud og opprettet et sikkerhetsutvalg med definert ansvarsområde (kapittel 4).
3. Rutinen for tilgangsstyring er gjennomgått og det er innført et IAM-system som sikrer at brukere blir opprettet, endret og fjernet på en trygg og sikker måte. Det er også utarbeidet en rutine for utstyrshåndtering (kapittel 11).
4. Avvik og håndtering av avvik
For dokumentasjon av IKT-hendelser som grunnlag for læring og evaluering så viser IKT Fjellregionen til Datatilsynets nettside om veileder for håndtering av avvik når det gjelder personvern. Det er også utarbeidet en mal for avvikshåndtering (kapittel 12).

5. Hendelseshåndtering og gjenoppretting
Det samlede beredskapsplanverket for FARTT ligger i Compilo. Arbeidet med prosedyrer og rutiner for ulike hendelser har stort omfang, og arbeidet pågår fortsatt (kapittel 18).
6. Cybersikkerhet, kunnskap og kompetanse (oppfølgingspunkt fra Tolga).
Det arbeides med å videreutvikle kompetansen hos ansatte i tillegg til at de kjøpes verktøy og tjenester fra ulike leverandører. Kompetanse på cybersikkerhet beskrives som mangelfullt på nasjonalt nivå (kapittel 19 og 20).

Vurdering

IKT Fjellregionen har sammen med en arbeidsgruppe fra eierkommunene utarbeidet en omfattende rapport for oppfølgingen som viser at arbeidet er tatt på største alvor. Hensikten med en forvaltningsrevisjon er å bidra til læring og forbedring, og det virker i aller høyeste grad som at det er oppnådd. Rapporten tar for seg sikkerhetsoppfølgingen utover anbefalingene, og det er positivt at IKT Fjellregionen setter dette arbeidet inn i en større sammenheng. Det bidrar også til å utvikle en større bevissthet om risikofaktorer for dette arbeidet både i selskapet og i kommunene.

I rapporten kommer det frem at IKT sikkerhet, informasjonssikkerhet og personvern er et kontinuerlig arbeid som må gjøres sammen med kommunene. Kommunenes ansvar for å bygge en god sikkerhetskultur hos sine ansatte kommer igjen flere steder. Kontrollutvalget kan vurdere en egen oppfølging mot egen kommune for dette punktet på et senere tidspunkt. Det var i bestillingen av denne forvaltningsrevisjonen lagt opp til at kommunene kunne gjennomføre en egen forvaltningsrevisjon i den enkelte kommune for samhandlingen med IKT Fjellregionen og IKT-sikkerheten i den enkelte kommune.

I vedtaket bes kommunaldirektøren og eierrepresentanten om å rapportere til kontrollutvalget. Representantskapet i IKT Fjellregionen er kjent med utpekingen av arbeidsgruppa, og det arbeidet som er gjort. Det ansees derfor ikke som nødvendig at eierrepresentanten må møte i dette møtet.

Oppfølgingen v forvaltningsrevisjonen av IKT-sikkerhet er vedlagt i en rapport. Arbeidet viser at det er gjennomført en oppfølging av alle anbefalingene som er satt inn i et helhetlig system. Presentasjonen som ble gitt i møtet til Tynset kontrollutvalg, er lagt ved.

Konklusjon

Med mindre det fremkommer andre opplysninger om oppfølging og rapport fra oppfølging anbefales kontrollutvalget å ta oppfølging til orientering og at forvaltningsrevisjonens anbefalinger som tilfredsstillende fulgt opp. Saken som gjelder oppfølging av forvaltningsrevisjon, kan derfor avsluttes.

Rapport tiltak Forvaltningsrevisjon IKT sikkerhet i FARTT

21.9.2024

Innhold

1	Innledning.....	4
2	Oppfølging av forvaltningsrevisjonen	4
3	Styringssystem for informasjonssikkerhet.....	5
4	Organisering og ansvarsforhold i IKT sikkerhetsarbeidet.....	5
4.1	Behandlingsansvarlig	5
4.2	Databehandler	6
4.2.1	Organisering av sikkerhetsarbeidet hos databehandler, FARTT.....	6
4.2.2	Formål.....	6
4.2.3	Omfang/Virkeområde	6
4.2.4	Overordnet organisering.....	6
4.3	Databehandleravtaler	7
4.4	Personvernombud	7
4.5	IKT Sikkerhetsutvalg.....	8
4.5.1	Organisering av Sikkerhetsutvalget, oppdragsgiver	8
4.5.2	Mandat for Sikkerhetsutvalget	8
5	Sikkerhetsmål for behandling av personopplysninger.....	8
5.1	Formål	8
5.2	Omfang/Virkeområde.....	9
5.3	Ansvar	9
6	Sikkerhetsstrategi for informasjonssikkerhet	9
6.1	Formål	9
6.2	Omfang/Virkeområde.....	9
6.3	Ansvar.....	9
6.4	Ledelsens gjennomgang	10
7	Mål for informasjonssikkerhet, verdier	10
8	Identifisering av informasjonsverdier	10
9	Klassifisering av verdier etter områder/sectorer:.....	11
9.1	Helse og omsorg	11
9.2	Teknisk plan og landbruk	12
9.3	Lønn og personal	12
9.4	Økonomi	12
9.5	Administrasjon.....	12
9.6	Oppvekst og kultur	12
9.7	Publikumstjenester	12
10	Verdivurdering og identifisering av informasjonsverdier i kommunene	12
11	Tilgangsstyring.....	13
12	Avvik og håndtering av avvik	13
13	IKT hendelser	14
14	Risikostyring og risikovurdering av informasjonssikkerheten i FARTT	15
14.1	Lovkrav	15
14.2	Risiko	15
14.3	Sannsynlighet og konsekvens	15
14.4	Akseptabelt risikonivå.....	17

15	Risikovurdering i FARTT	17
15.1	Metode	17
16	Resultater etter gjennomført risikovurdering i FARTT	18
17	Oppfølging og tiltak	18
17.1	Konsekvenser for klima, miljø, omdømme, økonomi mm	19
18	Hendelseshåndtering og gjenoppretting	19
19	Cybersikkerhet, kunnskap og kompetanse	19
20	Generelle sikkerhetstiltak	20
20.1	Beredskap	20
20.2	Infrastruktur, fiber og mobilnett, redundans	20
20.3	NSM grunnprinsipper	21
20.4	Sikkerhetsnøkler	21
20.5	Anskaffelse sikkerhetstjenester	21
20.6	Kompetanse-ressurs innafor informasjonssikkerhet i FARTT	22
20.7	KINS/KS informasjonskampanje-program	23
21	Oppsummering	23
22	Endringer ved revisjon	24
23	Vedlegg	24

1 Innledning

Våren 2023 besluttet kontrollutvalget i Tynset kommune å gjennomføre en forvaltningsrevisjon av IKT sikkerhet i IKT Fjellregionen IKS (heretter FARTT). Tynset kommune har rammeavtale med BDO som revisjonsselskap.

Kommunene i FARTT samarbeidet ved respektive kontrollutvalg med unntak av Folldal kommune, sluttet seg til et samarbeid om gjennomføring av felles forvaltningsrevisjon.

I november 2023 la BDO frem sin rapport der man konkluderte med at FARTT ikke har tilfredsstillende sikkerhet, dette vurdert i forhold til 5 belyste problemstillinger.

Kontrollutvalgene i FARTT kommunene behandlet rapporten høsten 2023 og deres anbefalinger er videre behandlet i kommunestyrene i FARTT kommunene, vedtak som følger:

Kommunestyrene følger revisors anbefalinger og ber eierrepresentanten for IKT Fjellregionen i samarbeid med kommunedirektøren å sørge for at selskapet:

1. Iverksetter et arbeid med identifisering av informasjonsverdier, vurdering av trusler og sårbarheter som grunnlag for spesifikke sikkerhetsmål, sikkerhetsstrategi og sikkerhetsorganiseringen. Dette arbeidet kan munne ut i en overordnet plan for IKT og IKT-sikkerhet.
2. Avklare og dokumentere organiseringen av informasjonssikkerhetsarbeidet og være konsekvent i benevnelsen av roller.
3. Vurdere å sikre at rutinen for tilgangsstyring etterleves ved endring og avslutning av arbeidsforhold, herunder også innlevering av kommunens datautstyr.
4. Vurdere behovet for dokumentasjon av IKT-hendelser som grunnlag for evaluering og læring.
5. Utarbeide en plan for hendelseshåndtering og gjenoppretting.
6. Får tilgang til økt kompetanse på cyber-sikkerhet, tilleggspunkt fra kommunestyret i Tolga

Eierrepresentanten og kommunedirektøren rapporterer til kontrollutvalget om iverksatte tiltak innen 01.10.24.

2 Oppfølging av forvaltningsrevisjonen

FARTT ble kjent med plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon IKT sikkerhet, våren 2023, da med innledende informasjon fra kontrollutvalget i Tynset kommune og BDO som gjennomførende virksomhet.

FARTT har deltatt i gjennomføring av forvaltningsrevisjonen med overlevering og gjennomgang av dokumentasjon, deltatt i intervjuer og vært gjenstand for en penetrasjonstest. En foreløpig rapport ble gjennomgått i juni 2023 og endelig rapport ble lagt frem i november 2023.

Som svar på tiltakene er det utarbeidet en rapport som innledes med informasjon om bruk av styringssystem, organisering og ansvarsforhold for IKT sikkerhet. Øvrige tiltak er besvart utover i dokumentet.

3 Styringssystem for informasjonssikkerhet

Personvernforordningen stiller krav til tilstrekkelig informasjonssikkerhet ved innføring av egnede tekniske og organisatoriske tiltak. Det er opp til den enkelte virksomhet om man vil benytte anerkjente standarder som ISO/IEC 27001 eller andre rammeverk og veiledere.

FARTT og eierkommunene benytter Compilo som styringssystem for informasjonssikkerhet. Dette er forankret i både styret i FARTT og kommunene. Både selskapet og kommunene har benyttet Compilo over flere år, først og fremst som kvalitetssystem. Høsten 2023 ble det gjennomført en felles anskaffelse av en GDPR pakke fra Compilo, der både selskapet og kommunene i FARTT deltok.

Det ble gjennomført felles workshop i september 2023 der man jobbet sammen om innholdet/følgende elementer:

- Lover og forskrifter
- Prosedyrer
- Sjekkliste, skjemaer og maler
- Dokumentasjon
- GDPR prosessbeskrivelse
- ROS
- DPIA

GDPR prosessbeskrivelse viser hvilke prosesser som inngår i årshjulet for informasjonssikkerhet. Både FARTT og kommunene jobber etter dette prosesskartet, der overnevnte elementer er del av dette.

Prosesskart GDPR, se vedlegg 23.1

4 Organisering og ansvarsforhold i IKT sikkerhetsarbeidet

(Svar på pkt. 2 i forvaltningsrevisjonen).

Nedenfor gis det en beskrivelse av hvordan sikkerhetsarbeidet er organisert i den enkelte kommune og i FARTT.

4.1 Behandlingsansvarlig

Personvernforordningen artikkel 4 nr. 7:

Behandlingsansvarlig er en fysisk eller juridisk person, en offentlig myndighet, en institusjon eller ethvert annet organ som alene eller sammen med andre bestemmer formålet med behandling av personopplysninger og hvilke midler som skal benyttes.

Den enkelte kommune i FARTT samarbeidet er jf. lovhenvisning over, behandlingsansvarlig. Det er kommunedirektør som har øverste ansvar.

Oppfølging av sikkerhetsarbeidet i den enkelte FARTT kommune er stort sett ganske likt organisert. *Prosedyre for sikkerhetsorganisasjon og ansvar* definerer roller og ansvar, med kommunedirektøren som øverste ansvarlige. Med dette som utgangspunkt har hver enkelt kommune organisert/delegert dette slik de synes det er hensiktsmessig i tråd med sitt system for interkontroll.

Alle kommuner har også en IKT-sikkerhetsansvarlig som deltar i felles sikkerhetsutvalg.

4.2 Databehandler

Personvernforordningen artikkel 4 nr. 8:

En databehandler er en fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet, institusjon eller ethvert annet organ som behandler personopplysninger på vegne av den behandlingsansvarlige.

I FARTT samarbeidet er IKT Fjellregionen IKS (FARTT) databehandler for FARTT kommunene, på systemer eller løsninger som driftes i egen regi. Dersom andre leverandører drifter systemer eller løsninger på vegne av FARTT kommunene, er disse databehandler for overnevnte systemer/løsninger.

4.2.1 Organisering av sikkerhetsarbeidet hos databehandler, FARTT

Sikkerhetsorganisasjon og ansvar ligger som del av styrende GDPR prosedyre i Compilo, som er styringssystemet for informasjonssikkerhet i FARTT. (Se også pkt. 3)

4.2.2 Formål

I organisasjonen er det lagt vekt på at arbeidet med informasjonssystemene skal være av en slik karakter at sikkerhet i forhold til integritet, tilgjengelighet og konfidensialitet blir ivaretatt. Kravene som settes i Personopplysningsloven og forordningen skal ivaretas.

Ledelsen har forankret dette i organisasjonen på en slik måte at nødvendig ledelsesfokus blir ivaretatt.

Dokumentet beskriver funksjoner, ansvar og organisering

4.2.3 Omfang/Virkeområde

Hele organisasjonen

4.2.4 Overordnet organisering

Behandlingsansvarlig

- Daglig leder, øverste ansvarlige i organisasjonen. Organiserer ansvar, roller og oppgaver innenfor arbeidet med informasjonssikkerhet.
- Sikkerhetsutvalg/kvalitetsutvalg (leder eller ansvar for å delegere ansvaret videre)

Daglig ansvarlig

- Daglig leder, Er daglig ansvarlig for sikker behandling av personopplysninger i egen organisasjon

Sikkerhetsleder

- Leder som har det overordnede ansvar for at organisasjonen følger de krav som stilles til informasjonssikkerhet, jf. [Personopplysningsloven kap. 3](#).
- Operativt ansvar. Medlem av sikkerhetsutvalget.
- Kan pålegge ledere ansvarsoppgaver i.h.t deres avdelings sikkerhetsbehov.
- Rapporterer direkte til øverste leder.

Ansvarlig for teknisk løsning

- Driftsleder, Utarbeide en driftsdokumentasjon for IT drift av organisasjonens lokale løsninger
- Utarbeide en beredskapsplan for å sikre at driftskritiske datasystem er operative dersom det skulle oppstå uforutsatte hendelser. (eks strømbrudd, flom, brann, hærverk, sabotasje mm)
- Ved ekstern driftspartner på IT-drift reguleres forholdet gjennom databehandleravtale og driftsavtale.

Medlem operativ sikkerhetsgruppe

- Leder FARTT Service, ansvarlig for klientsikkerhet
- Sørge for å gjennomføre nødvendige sikkerhetstiltak i samsvar med overordnede krav og retningslinjer
- Gjennomføre nødvendige sikkerhetstiltak på oppdrag fra daglig leder og sikkerhetsleder
- Bidra i utarbeidelse og vedlikehold av mål og strategiplaner for informasjonssikkerhet

Operativ sikkerhetsgruppe har følgende fokusområder:

- Informasjonssikkerhet - operativ sikkerhet knyttet til daglig drift, plattform infrastruktur og fagsystemer
- Utarbeide tiltak for daglig drift
- Informasjon – kompetanse – kampanjer
- Sikkerhetsutvalg
- Personvernombud

4.3 Databehandleravtaler

Alle virksomheter som benytter seg av en underleverandør har en plikt til å ha en databehandleravtale. Den skal sikre at personopplysningene blir behandlet i samsvar med regelverket og setter en klar ramme for hvordan databehandleren kan behandle opplysningene.

I FARTT samarbeidet er det inngått egne databehandleravtaler mellom FARTT og den enkelte av FARTT kommunene.

FARTT kommunene har individuelle databehandleravtaler med ulike leverandører på andre behandlinger som andre databehandlere utfører på vegne av kommunene. FARTT har i tillegg noen databehandleravtaler på større systemer mot større leverandører.

4.4 Personvernombud

Personvernforordningen artikkel 37 nr. 1:

Den behandlingsansvarlige og databehandleren skal utpeke et personvernombud når behandlingen utføres av en offentlig myndighet eller et offentlig organ.

Personvernombudets rolle er å gi råd til ledelsen og andre i virksomheten og kontrollerer etterlevelsen av regelverket. Personvernombudet er også kontaktpunkt for de registrerte og Datatilsynet.

FARTT kommunene og FARTT har felles personvernombud, denne tjenesten leies ut av Tolga kommune i en 20 % stilling.

4.5 IKT Sikkerhetsutvalg

4.5.1 Organisering av Sikkerhetsutvalget, oppdragsgiver

IKT sikkerhetsutvalget består i dag av en representant fra hver av FARTT kommunene. I tillegg er FARTT representert med sikkerhetsleder.

IKT Sikkerhetsutvalgets mandat er forankret hos eierkommunene ved kommunedirektørene og iverksatt av styret i IKT Fjellregionen IKS.

4.5.2 Mandat for Sikkerhetsutvalget

- Sikkerhetsutvalget skal være et rådgivende utvalg fordeling av erfaringer og kunnskap om effektiv og praktisk håndtering av informasjonssikkerhet
- koordinering og samordning av kommunenes arbeid med oppfølging av Personvernforordningen og Personopplysningsloven
- utvikling og vedlikehold av felles strategier, maler, prosedyrer og annet verktøy for slik oppfølging

Sikkerhetsutvalget skal bistå kommunene med å tilrettelegge, gi anbefalinger og koordinere arbeidet som må gjøres i hver enkelt kommune for å ivareta kravene som er nedfelt i Personvernforordningen og personopplysningsloven til personvern og informasjonssikkerhet for innbyggerne og virksomhetens plikter og ansvar.

Mandat for IKT sikkerhetsutvalget, se vedlegg 23.2

5 Sikkerhetsmål for behandling av personopplysninger

Svar på pkt. 1 i forvaltningsrevisjonen

Sikkerhetsmål for behandling av personopplysninger, ligger som en del av styrende prosedyrer i Compilo, styringssystemet for informasjonssikkerhet:

5.1 Formål

Sikkerhetsmålene skal støtte og sikre at alle ansatte vet hvordan behandling av personopplysninger skal foregå i det daglige. Sikkerhetsmålene skal sikre at personopplysninger blir håndtert i samsvar med lovkrav og interne

bestemmelser. Sikkerhetsmålene skal sikre at personopplysninger blir håndtert i samsvar med lovkrav og interne bestemmelser.

5.2 Omfang/Virkeområde

Sikkerhetsmålene gjelder for alle ansatte i organisasjonen.

5.3 Ansvar

- **Behandlingsansvarlig** har ansvar for utarbeidelse og revisjon av sikkerhetsmål
- **Sikkerhetsleder** har ansvar for at ledere er kjent med sikkerhetsmålene, og at det er laget en plan for implementering i organisasjonen.
- **Personvernombud** har ansvar for å bistå i opplæring av ansatte og bidra med rådgivning.
- **Ledere** har ansvar for at egne ansatte er kjent med sikkerhetsmålene og at målene blir forstått og implementert i organisasjonen.
- **Ledere** skal oppfordre ansatte til å melde fra om hendelser / avvik som følge av brudd på sikkerhetsmål, tilsiktet eller utilsiktet.
- **Ansatte** skal lese sikkerhetsmålene og gjennom drøfting med leder forstå hvordan disse skal etterleves i det daglige
- **Alle** har ansvar for å melde hendelser / avvik i organisasjonens internkontrollsystem.

6 Sikkerhetsstrategi for informasjonssikkerhet

Sikkerhetsstrategi for informasjonssikkerhet ligger som en del av styrende GDPR prosedyrer i Compilo, styringssystemet for informasjonssikkerhet:

6.1 Formål

Sikkerhetsstrategi skal konkretisere hvordan en arbeider for å ivareta sikkerhetsmålene for organisasjonen.

6.2 Omfang/Virkeområde

Gjelder alle ansatte

6.3 Ansvar

Behandlingsansvarlig har ansvar for å få utarbeidet en sikkerhetsstrategi for organisasjonen.

Sikkerhetsleder har ansvar for at ledere er kjent med strategien.

Personvernombud har ansvar for å gi ledere opplæring og kunnskap om sikkerhetsstrategien. Personvernombudet har også ansvar for å gi råd til ledere og ansatte om praktisk etterlevelse av sikkerhetsstrategien.

Leder har ansvar for at ansatte er kjent med sikkerhetsstrategien og hvordan denne skal etterleves i daglig arbeid.

Ansatt har ansvar for å gjøre seg kjent med sikkerhetsstrategien og etterleve denne i daglig arbeid.

Alle har ansvar for å melde avvik i organisasjonens internkontrollsystem dersom sikkerhetsstrategien ikke følges.

6.4 Ledelsens gjennomgang

Hensikten med ledelsens gjennomgang er årlig å vurdere og eventuelt forbedre de mål som er satt for informasjonssikkerhet. I dette ligger å iverksette og følge opp korrigerende tiltak, påse at internkontroll og styringssystem for informasjonssikkerhet er hensiktsmessig, tilstrekkelig og effektivt, og at det tilfredsstillende relevante krav i lover og forskrifter.

Det er øverste leder som er ansvarlig for årlig å gjennomføre ledelsens gjennomgang av informasjonssikkerheten.

7 Mål for informasjonssikkerhet, verdier

Målet for informasjonssikkerhet er at en skal ta vare på FARTT sine verdier. I praksis vil det si at en ivaretar virksomhetens:

- **Integritet**, som innebærer at informasjon og systemer skal være korrekt, komplett og oppdatert til enhver tid.
- **Konfidensialitet**, som innebærer at informasjonen er klassifisert, der konfidensiell eller bedrifts sensitive informasjon ikke kommer på aweier, og kan kun aksesseres fra personer med tjenstlige behov.
- **Tilgjengelighet**, som innebærer at informasjon og systemer skal være tilgjengelig for personer med tjenstlige behov. Dette innebærer også at en har definert roller og rettigheter i «Firma»
- **Regulatoriske krav**, som innebærer at en ivaretar integritet, konfidensialitet og tilgjengelighet gitt av regulatoriske forhold eks. personvernreguleringer, regnskapslovgivning og andre gjeldende regulatoriske forhold for «Firma» sin virksomhet

8 Identifisering av informasjonsverdier

(Svar på pkt. 1 i forvaltningsrevisjonen).

Mange benytter begrepet informasjonsverdi som et samlebegrep som inkluderer både informasjon og tilhørende støtteverdier som IKT-systemer, digitale tjenester, datautstyr av ulike varianter mm. Som organisasjoner er man forpliktet til å sikre organisasjonens informasjon på en måte som gjøre det mulig å beskytte den. Dette gjøres ved hjelp av de tre hovedprinsippene, se også 6 Mål for informasjonssikkerhet, verdier:

- **Konfidensialitet**: at informasjonen ikke blir kjent for uvedkommende
- **Integritet**: at informasjonen ikke blir endret utilsiktet eller av uvedkommende
- **Tilgjengelighet**: at informasjonen er tilgjengelig ved behov

I det påfølgende ser vi på hvilke informasjonsverdier som behandles. Hensikten er en overordnet klassering av de gruppene av informasjon som vi behandler, definert pr. kommunale områder/sector. KS' rutine for klassifisering av informasjonsverdier er grunnlag for de verdiene som er satt.

Behandlingsansvarlige ved kommuneledelse bør utføre/har utført tilsvarende verdivurdering med nødvendige tiltak for å sikre korrekt behandling. Om behandlingsansvarlig endrer verdivurdering må denne legges til grunn for ROS-analyser hos FARTT som databehandler.

Følgende tabell beskriver kriterier for å angi verdivurdering pr. område.

	Konfidensialitet	Integritet	Tilgjengelighet
Lav	Det får ubetydelige konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen kommer på uvedkommende i hende.	Det får ubetydelige konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen blir endret ved feil eller manipulering.	Det får ubetydelige konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen ikke er tilgjengelig.
Middels	Det får moderate konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen kommer uvedkommende i hende.	Det får moderate konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen blir endret ved feil eller manipulering.	Det får moderate konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen ikke er tilgjengelig.
Høy	Det får alvorlige konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjon kommer uvedkommende i hende.	Det får alvorlige konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen blir endret ved feil eller manipulering	Det får alvorlige konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen ikke er tilgjengelig.
Svært høy	Det får kritiske konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen kommer uvedkommende i hende.	Det får kritiske konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner informasjonen blir endret ved feil eller manipulering	Det får kritiske konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen ikke er tilgjengelig.

9 Klassifisering av verdier etter områder/sektorer:

Kritikalitet (klassifisering) eller akseptkriterier

Det er tatt utgangspunkt i områder/sektorer og her beskrives hva som utgjør viktige verdier for kommunene. Disse klassifiseres etter 4 hovedgrupper, Lav (L), Middels (M), Høy (H) og Svært Høy (SH), målt opp mot Tilgjengelighet, Integritet, Konfidensialitet og økonomi, se tabeller under.

Nedenfor følger en beskrivelse av hva slags informasjon som behandles innfor de utvalgte områdene.

9.1 Helse og omsorg

Informasjonen som behandles kategoriseres som både personopplysninger (alle opplysninger og vurderinger som kan knyttes til deg som enkeltperson) og særlige kategorier av personopplysninger (også kalt sensitive personopplysninger). Informasjonen inneholder direkte og indirekte en del helseopplysninger. Det er i utgangspunktet høy risiko ved behandling av informasjon. Det er viktig med gode sikringstiltak for å kunne redusere risiko til akseptabelt nivå.

9.2 Teknisk plan og landbruk

Informasjonen som behandles kategoriseres som personopplysninger. Det kan forekomme særlige kategorier av personopplysninger, om en person oppgir dette selv. Det behandles informasjon om innbyggere, ansatte og samarbeidspartnere. Risikoen ved behandling er moderat i utgangspunktet. Offentlighet styres av lov med krav om åpenhet i behandling, tilgjengelighet styres av saksbehandler, men med noen unntak fra offentlighet. Kravet til sikringstiltak er lavere enn for helse og oppvekst, men må være tilstrekkelig for å sikre at informasjon unntatt offentlighet ivaretas.

9.3 Lønn og personal

Informasjonen som behandles kategoriseres som både personopplysninger og særlig kategorier av personopplysninger. Her ligger ulike personalsaker som kan, både direkte og indirekte, inneholde helseopplysninger. Det er manuelle rutiner for å redusere omfanget av særlige kategorier av personopplysninger. Risikoen ved behandling er moderat, og det kreves gode sikringstiltak i alle ledd for å redusere risikoen til et akseptabelt nivå.

9.4 Økonomi

Informasjonen som behandles kategoriseres som personopplysninger. Det behandles informasjon om innbyggere og samarbeidspartnere som grunnlag for økonomistyring i kommunene med regnskap og fakturering. Regnskapsdata, økonomi informasjon, budsjett og fakturering kan være virksomhetskritisk dersom ikke tilgjengelig over lengre perioder. Risikoen ved behandling er moderat i utgangspunktet. Offentlighet styres av lov med krav om åpenhet i behandling, tilgjengelighet styres av saksbehandler, men med noen unntak fra offentlighet. Kravet til sikringstiltak er lavere enn for helse og oppvekst, men må være tilstrekkelig for å sikre at informasjon unntatt offentlighet ivaretas.

9.5 Administrasjon

Informasjonen som behandles kategoriseres om personopplysninger. Administrasjonen har systemer der informasjon behandles som igjen har betydning for tjenester som ytes.

9.6 Oppvekst og kultur

Informasjonen som behandles kategoriseres som personopplysninger som kan inneholde særlige kategorier. Det er informasjon om elever som kan, både direkte og indirekte, inneholde helseopplysninger. I tillegg behandles informasjon om flere barn som i utgangspunktet har krav på høyere beskyttelse som mindreårige. Risikoen ved behandling er høy i utgangspunktet. Det vil være avgjørende å sørge for gode sikringstiltak i alle ledd for å senke risikoen til et akseptabelt nivå.

9.7 Publikumstjenester

Informasjonen som behandles kategoriseres som offentlig, personopplysninger i form av saksopplysninger eller kontakthinformatjon. Risikoen ved behandling er lav i utgangspunktet, og informasjon kan gjenskapes om noe går tapt. Kildene til informasjon vil ligge sikret innenfor de tjenester som er tilgjengelig på internett. Lavere krav sikringstiltak for å beskytte publikumstjenester, kun for å sikre tilgjengelighet og integritet.

10 Verdivurdering og identifisering av informasjonsverdier i kommunene

FARTT kommunene har gjennomført verdivurderinger innafor prioriterte områder/sektorer. Oppdraget ble gitt til ledergruppene i hver kommune, i samråd med kommuneledelsen.

Arbeidsgruppa som har fulgt opp arbeidet etter forvaltningsrevisjonen, har vært samstemte i at man ønsket å forholde seg til et overordnet nivå ute i kommunene. Ledergruppene i kommunene sluttet seg til dette når kommunene skulle gjennomføre verdivurderingene.

Innafor mange områder finnes det en rekke fagsystemer som utgjør store verdier for kommunene, men i dette tilfellet har man forholdt seg til **prioriterte områder**, disse samsvarer også med det som er beskrevet i beredskapsplanen til FARTT.

Verdivurdering samlet, se vedlegg 23.3

11 Tilgangsstyring

(Svar på pkt. 3 i forvaltningsrevisjonen).

Innledning:

Innføring av IAM system ble vedtatt ved behandling av investeringsplanen FARTT 2023-2027.

Et IAM system sikrer at brukere blir opprettet, endret og fjernet på en trygg og sikker måte. Alle brukere må identifisere seg og godkjennes med ID-porten.

Dette er en skybasert løsning som er knyttet med Visma HRM, dette er modersystemet som delegerer rettigheter, lisenser og tilganger basert på stilling. Dette er en sikker løsning som gjør at man får mer automatiserte prosesser og bruker mindre tid på manuell oppfølging og ad-hoc løsninger.

Systemene er knyttet opp mot fagsystemer, teknisk infrastruktur og eksisterende økosystem.

Løsningen er Hjemlet i lov.

- NSM Grunnprinsipper 2.6: "Ha kontroll på identiteter og tilganger".
- Normen 5.2: "Tilgangsstyring" og 5.2.1: "Autorisering".
- GDPR Personvernforordningen artikkel 17 ("Rett til sletting") og artikkel 32 ("Sikkerhet ved behandlingen").
- Tilgang til helseopplysninger er i tillegg regulert i flere lover og forskrifter.

Rutine for eAdm, se vedlegg 23.4

Rutine for utstyrshåndtering, se vedlegg 23.5

12 Avvik og håndtering av avvik

(Svar på pkt. 4 i forvaltningsrevisjonen).

IKT Fjellregionen viser til Datatilsynets nettside som beskriver virksomhetens plikter til håndtering av avvik, dette relatert til avvik knyttet til personopplysningssikkerhet.

Dersom det skjer et brudd på personopplysningssikkerheten, også kalt avvik, har den behandlingsansvarlige som hovedregel plikt til å melde det til Datatilsynet så snart som mulig.

Veiledning om håndtering av avvik med melding til Datatilsynet og informasjon til de berørte finnes på Datatilsynets nettsider: <https://www.datatilsynet.no/avvik>

IKT Fjellregionen har prosedyre for avviksbehandling personvernsaker, dette ligger i styringssystemet for informasjonssikkerhet, Compilo.

Mal for avvikshåndtering følger vedlagt, den er hentet fra Datatilsynet og gir et grunnlag for videre avvikshåndtering.

Jf. Datatilsynets vurderinger vil feil i programvare og maskinvare ikke regnes som avvik i denne sammenhengen, og skal rapporteres til IT-drift.

Avvikshåndtering, se vedlegg 23.6

13 IKT hendelser

Arbeidsgruppas vurdering er at IKT hendelser også kan være avvik, særlig dersom hendelsen har en viss varighet og/eller det berører viktige fagsystemer eller verktøy som støtter opp om daglig viktig tjenesteproduksjon i virksomheten. I noen tilfeller kan det berøre liv og helse dersom et viktig fagsystem ikke er tilgjengelig og man ikke kan få tak i nødvendig informasjon om pasienter/brukere.

Vurdering videre er at det bør være lav terskel for å melde IKT hendelser, også som avvik, da det i ytterste fall kan ha store konsekvenser. Det oppfattes i dag å være forholdsvis høy terskel for å melde avvik innen IKT i FARTT.

Fra et driftsmessig perspektiv så skal alle hendelser som har betydning for sikkerhet, personvern, oppetid og funksjonalitet som minimum loggføres, videreført som avvik. Dette sikrer historikk og dokumenterer de enkelte hendelsene.

14 Risikostyring og risikovurdering av informasjonssikkerheten i FARTT

(Svar på pkt. 1 i forvaltningsrevisjonen)

FARTT sine krav til informasjonssikkerhet for IT-systemer og til prosesser for linjeledelse og prosjekter, skal være basert på risikovurdering. Ansvarlige skal være klar over FARTT sine trusler og sårbarheter og ha et bilde av hva virksomheten kan tåle av direkte og indirekte tap. Risikovurderinger skal også vurderte risiko knyttet til egne ansatte eller personer som er påvirket av virksomhetens aktiviteter.

Risikovurdering kjennetegnes av at det er en systematisk gjennomgang av trusler og sårbarheter. I dette ligger å vurdere og analysere i forhold til det som er mest kritisk eller det man tror man har mest igjen for. Ved en risikovurdering så må en kartlegge risiko og dernest planlegge og gjennomføre tiltak som bidrar til akseptabel risiko

14.1 Lovkrav

Personopplysningsforskriften § 2-4 sier følgende om Risikovurdering:

Det skal føres oversikt over hva slags personopplysninger som behandles. Virksomheten skal selv fastlegge kriterier for akseptabel risiko forbundet med behandlingen av personopplysninger. Den behandlingsansvarlige skal gjennomføre risikovurdering for å klarlegge sannsynligheten for og konsekvenser av sikkerhetsbrudd. Ny risikovurdering skal gjennomføres ved endringer som har betydning for informasjonssikkerheten. Resultatet av risikovurderingen skal sammenlignes med de fastlagte kriterier for akseptabel risiko forbundet med behandling av personopplysninger, jf. Første ledd og § 2-2. Resultatet av risikovurderingen skal dokumenteres.

14.2 Risiko

Risiko knyttes til uønskede hendelser som kan få konsekvenser, eller sagt på en annen måte handler risiko om sannsynligheten for og konsekvensen av mulige hendelser som kan skje.

(definert så handler det om potensielle avvik fra det forventede eller potensielle avvik fra våre mål.

14.3 Sannsynlighet og konsekvens

I risikovurderingen er det tatt utgangspunkt i KINS (Kommunal informasjonssikkerhet) sin modell, der 5 kombinasjoner av nivå på **sannsynlighet og konsekvens** er brukt for å estimere risikonivå, Se tabeller under:

Sannsynlighet		Beskrivelse
1	Lite sannsynlig	Vil sannsynligvis ikke skje. Har aldri hørt om.
2	Mindre sannsynlig	Vil sannsynligvis ikke skje. Har hørt om.
3	Sannsynlig	Vil kunne skje en eller flere ganger i tidsperioden.
4	Meget sannsynlig	Vil kunne skje flere ganger i året.
5	Svært sannsynlig	Vil kunne skje ukentlig/daglig.

Konsekvens		Helse, miljø og sikkerhet (Inklusiv Psykososialt arbeidsmiljø)	Pasient/Brukersikkerhet	Økonomi	IT og informasjonssikkerhet
1	Ubetydelig	Ubetydelig personskade/slitenhet. Påvirker ikke prestasjonsnivået. Ikke fravær.	Små enkelt personskader/sykdom	Ubetydelig for budsjett Mindre enn 10 000 kr	Lite, opprettelig økonomisk tap, Opplysninger kan ha kommet på avveie
2	Mindre alvorlig	Mindre forbigående personskade/slitenhet/sykdom. Kortvarig belastning på arbeidsmiljøet. Påvirker prestasjonsnivået i liten grad for enkelte. Fravær maks tre dager.	Flere små personskader/sykdommer	Minimal effekt for budsjett 10.000 - 100.000 kr	Lite, opprettelig økonomisk tap. Følsomme opplysninger på avveie
3	Alvorlig	Betydelig personskade/sykdom/utmattelse/psykisk reaksjon. Alvorlig, langvarig belastning på arbeidsmiljøet. Påvirker prestasjonsnivået for flere. Kan gi lengre fravær.	Alvorlig enkeltpersonskader/sykdom	Små konsekvenser for økonomi og for tjenestetilbudet 100.000 - 1 millioner kr	Betydelig men opprettelig økonomisk tap Tap av anseelse eller integritet Personopplysninger på avveie
4	Kritisk	Flere enkelttilfeller av langvarige helseplager. Vedvarende, stor og langvarig belastning på arbeidsmiljøet. Flere langtidssykemeldte. Påvirker prestasjonsnivået for hele avdelingen.	Flere alvorlige skader/sykdommer	Alvorlige konsekvenser for budsjett og tjenestetilbud 1 - 5 millioner kr	Tap av helse Uopprettelig økonomisk tap Uopprettelig tap av helse eller integritet Personopplysninger på avveie
5	Meget kritisk	Dødsfall. Mange alvorlig, langvarige syke. Stor mistriksel med omfattende effekt på miljøet. Prestasjonsnivået for avdelingen er betydelig nedsatt.	Mange alvorlige skadde/syke Dødsfall	Dramatiske konsekvenser for budsjett og tjenestetilbud Mer enn 5 millioner kr	Tap av liv Vedvarende helsetap Betydelig og uopprettelig økonomisk tap Alvorlig tap av anseelse og integritet Personopplysninger på avveie

14.4 Akseptabelt risikonivå

Dette handler om å fastsette et nivå for risiko som virksomheten skal kunne leve med. Følgende matrise er brukt som utgangspunkt når det gjelder akseptabel risiko:

		Konsekvens				
		Ubetydelig (1)	Mindre alvorlig (2)	Alvorlig (3)	Kritisk (4)	Meget kritisk (5)
Sannsynlighet	Svært sannsynlig (5)	5	10	15	20	25
	Meget sannsynlig (4)	4	8	12	16	20
	Sannsynlig (3)	3	6	9	12	15
	Mindre sannsynlig (2)	2	4	6	8	10
	Lite sannsynlig (1)	1	2	3	4	5

Risikonivå	Tiltak
1-5	Risiko aksepteres uten at det iverksettes tiltak
6-12	Tiltak iverksettes ut fra en kost/nytte vurdering
15-25	Tiltak iverksettes umiddelbart for å redusere risiko til gult/grønt nivå

15 Risikovurdering i FARTT

15.1 Metode

I FARTT sin risikovurdering er det tatt utgangspunkt i KINS (kommunal Informasjonssikkerhet) sin modell, der 5 kombinasjoner av nivå på **konsekvens og sannsynlighet**, er brukt for å estimere risikonivå. IKT Fjellregionen har gjennom dialog med IKT Valdres, fått tilgang på nyttig informasjon som har vært viktig grunnlag for gjennomføring av ROS.

Følgende momenter lagt til grunn for gjennomføring:

- Risikobeskrivelse, dvs. hva kan inntreffe
- Sårbarheter/svakheter
- Eksisterende risikoreduserende tiltak
- Begrunnelse for vurdering av sannsynlighet og konsekvens
- Betydning ift KIT
- Verdi på sannsynlighet, konsekvens og risiko
- Akseptbar risiko
- Tiltak
- Risiko etter tiltak

Risikovurderingen er gjennomført av operativ sikkerhetsgruppe i FARTT.

Risikovurderingen er i etterkant lagt frem for arbeidsgruppa forvaltningsrevisjon IKT sikkerhet.

Den er presentert for beredskapskoordinatorer i FARTT kommunene og den er forankret i styret i FARTT.

16 Resultater etter gjennomført risikovurdering i FARTT

Risikovurderingen i FARTT lister opp ulike hendelser basert på relevante risiko beskrivelser.

Flere av disse er med bakgrunn i egne vurderinger, flere er hentet fra IKT Valdres, da FARTT har fått lov til å benytte mye av deres materiale. 13 hendelser har oppnådd en risikofaktor på 10 eller mere. For alle disse er det beskrevet ulike tiltak, de aller fleste har også beskrevet strategi for videre oppfølging.

Resultater etter gjennomført ROS, se vedlegg, 23.7. **Gjør oppmerksom på at denne informasjonen er unntatt offentlighet.**

17 Oppfølging og tiltak

Sikring mot angrep, cyberangrep, RansomWare, DDoS, Phishing, andre angrepsformer?

FARTT har gode systemer på plass for å beskytte seg mot angrep og andre sikkerhetshendelser. Men teknologi og trusler utvikler seg raskt, så det er viktig å oppdatere og revidere disse systemene regelmessig.

Ingen IT-systemer kan være 100 % sikre, og det vil alltid finnes sårbarheter. I dag har FARTT ingen ekstern beskyttelse mot tjenestenektangrep (DDoS), som kan føre til at internettforbindelsen blir utilgjengelig i perioder. Imidlertid så har vi løsninger som kan redusere og forhindre DDoS angrep på våre nettverksenheter, som vil beskytte interne ressurser slik at de fortsatt er operative. Et slikt angrep kan vare fra 10 minutter til flere dager. Beskyttelse mot ekstern beskyttelse av tjenestenektangrep kan kjøpes som en tilleggstjeneste fra vår internett-leverandør og vil være lang mer effektivt enn lokale løsninger.

Angrep som løsepengevirus (ransomware) og nettfisking (phishing) kan være utfordrende å forhindre, fordi ansatte kan ved et uhell klikke på skadelige lenker eller dokumenter. Det er derfor viktig at kommunen bygger god virksomhetskultur med sikkerhetsaspekter, med god opplæring og bevissthet blant de ansatte. Selv om det finnes tekniske verktøy som kan redusere risikoen, kan de aldri gi full beskyttelse.

Beskyttelse av identiteter og enheter som datamaskiner og mobiltelefoner er kritisk. Det er viktig å ha overvåkingssystemer som kan oppdage unormal aktivitet tidlig. Vi er klar over de svakhetene vi har i dag, men for å forbedre sikkerheten ytterligere, kan det være nødvendig å investere mer i både kompetanse og bedre tekniske løsninger. I tillegg er det viktig at det er en god sikkerhetskultur blant alle ansatte, og at alle ansatte får en god oppfølging i hele ansettelsesforholdet. Sosial manipulasjon er også en teknikk som begynner å bli utbredt og er en sårbarhet som blir aktivt brukt siden enheter blir mer beskyttet.

Fysisk sikring og begrenset tilgang til sentrale kommunale bygg blir også mer nødvendig, for å beskytte mot uvedkommende som kan koble seg til utstyr i nettverket.

17.1 Konsekvenser for klima, miljø, omdømme, økonomi mm

FARTT forholder seg til sakvurderinger i kontrollutvalgene, ved at konsekvenser for klima og miljø ikke er relevant i denne sammenheng.

Når det gjelder konsekvenser for omdømme og økonomi, så vil dette avhenge av flere faktorer.

Ulike hendelser, som også fremgår av ROS, vil kunne påvirke omdømme og økonomi.

Resultater fra revisjoner, sårbarhetsvurderinger eller tester kan påvirke omdømme, med påfølgende krav om tiltak, kan dette også påvirke økonomien.

18 Hendelseshåndtering og gjenoppretting

(Svar på pkt. 5 i forvaltningsrevisjonen).

Det samlede beredskaps planverket for FARTT ligger i Compilo. Beredskapsplanen med hoveddokument og vedlegg gjelder i beredskapssammenheng.

Hendelseshåndtering er viktig del av beredskapen og skal bygge på en plan med rutiner og prosedyrer som skal utføres før, under og etter at en hendelse har oppstått.

Det er mange ulike hendelser som kan oppstå og det vil naturlig være noen sammenfallende måter å løse disse på, samtidig som de også vil kunne være like på enkelte områder.

Det jobbes fortsatt med prosedyrer og rutiner for ulike hendelser som kan oppstå. Som tidligere nevnt så er det mange hendelser som kan påvirke FARTT sin tjenesteleveranse. Prosedyrer og rutiner som kan være alt fra bortfall av sentrale og/eller lokale nettverksenheter, servere, kommunikasjonsbrudd, disk feil til cyberangrep.

19 Cybersikkerhet, kunnskap og kompetanse

FARTT har i dag tjenester gjennom KommuneCERT, tidligere HelseCERT som bidrar til økt fokus på overvåking av trafikk og monitorering av unormale hendelser utafor nettet til FARTT/kommunene.

Sårbarheter og trusler rapporteres og meldes fra KommuneCERT og dette er viktig med tanke på å ha forutsigbarhet rundt det overordna trusselbildet.

Kompetanse på Cybersikkerhet og generell IT sikkerhet er mangelvare i Norge i dag, og mange har et utstrakt behov for å løse dette innen kort tid.

FARTT kjøpte i 2024 verktøy for sårbarhetsskanning fra en leverandør, som ukentlig skanner internt nettverk. Dette verktøyet kan også brukes til å skanne tjenester i sky. Verktøyet er viktig for å kartlegge alle sårbarheter internt.

I tillegg kjører FARTT hver måned Hurtigtest av HelseCERT, som er et verktøy som skanner sårbarheter og oversender resultater til HelseCERT. Data blir brukt av HelseCERT for å kartlegge tjenester, sårbarheter og blir også benyttet i kvartalsvis rapporter om status, i tillegg til portskanning fra kjente IP-adresser.

FARTT kommunene er små enheter med begrenset ressurser, og vi mangler både kompetanse og personell til å utføre oppgavene på en god måte. Dette kan løses ved å videreutvikle kompetansen hos ansatte eller rekruttere personell med fagkompetanse på IT-sikkerhet. Vi er imidlertid også helt avhengig av at våre valgte leverandører på sikkerhetsverktøy vi benytter er langt framme på de tjenestene vi benytter fra de. Kommunene må ta større eierskap i å jobbe strategisk med sikkerhetskultur blant ansatte og ha intern kompetanse på grunnleggende IT-sikkerhet og informasjonssikkerhet.

20 Generelle sikkerhetstiltak

20.1 Beredskap

FARTT utøver i dag driftsoppdrag og beredskap innafor ordinær arbeidstid, på hverdager mellom kl. 08.00 – 15.30. I tillegg gjennomføre periodisk vedlikehold hver måned, i tillegg ekstraordinært vedlikehold utenom dette, som varsles.

Hendelser utenfor ordinær arbeidstid blir i veldig stor grad ivaretatt, men dette er på frivillig basis uten at det er fastsatt spesifikk vakt eller beredskapsordning.

Det er påpekt at FARTT er sårbare i de perioder det ikke er bemannet drift og overvåking.

Det er viktig for framtida at man sammen gjør risikovurderinger av dette og at man treffer tiltak som kan bedre situasjonen.

Samtidig så er det ikke kommet krav eller behov fra eiere/kommuneledelsen at man må ha vakt/beredskap ut over dagens oppdrag.

Ved kriser eller hendelser som defineres som kriser, iverksettes FARTT sin beredskapsplan, kriseledelse tar del i videre aksjoner.

FARTT har som mål å gjennomføre beredskapsøvelser hvert år.

I 2024 er det planlagt en øvelse ila høsten, dette i samråd med beredskapsansvarlige i kommunene.

20.2 Infrastruktur, fiber og mobilnett, redundans

FARTT er del av en godt utbygd infrastruktur i Nord-Østerdals regionen.

Nettet består av fiberforbindelser mellom FARTT datasenter og kommunene, samt egne fiberforbindelser ut til kommunale lokasjoner.

FARTT har siden 2012 hatt Eidsiva Bredbånd som leverandør av bredbåndstjenester som også kommunene benytter. Kapasitet, stabilitet og tilgjengelighet/oppetid er viktige faktorer.

Det er inngått ny avtale med Eidsiva Bredbånd i 2024 og avtaleperioden er forlenget ift. tidligere avtaler.

Dette sikrer forutsigbarhet på leveranse, sikkerhet og oppetid for kunden, FARTT og eierkommunene.

Redundans er også viktig i denne sammenheng.

Vi opplever Eidsiva Bredbånd som en seriøs aktør med søkelys på leveranse og kvalitet.

Oversikt fiberkommunikasjon til FARTT, se vedlegg, 23.8

Når det gjelder mobilnettet så har både FARTT og kommunene avtale med Telia (Phonero).

Bedriftsabonnement og trafikk inngår i leveransene. Redundans er også viktig del av disse avtalene.

20.3 NSM grunnprinsipper

Siden 2023 har den operative sikkerhetsgruppen i FARTT jobbet med å gjennomgå alle prinsippene og tiltakene i NSMs Grunnprinsipper for IKT-sikkerhet. Disse prinsippene er delt inn i fire kategorier og inneholder totalt 21 prinsipper med 118 sikkerhetstiltak.

I 2023 kartla sikkerhetsgruppen alle tiltakene og laget en strategi med en prioritert liste over sikkerhetstiltak. I løpet av 2024 vil alle tiltakene være dokumentert, og en ny prioritert liste vil bli laget. Gruppen vil ha minst fire møter i året for å revidere tiltakene.

Noen av tiltakene krever investering i nye sikkerhetsløsninger, oppgradering av lisenser på eksisterende programvare, og strengere regler for hvordan applikasjoner og enheter brukes av kommunens ansatte.

Nye sikkerhetstiltak vil bli innført regelmessig og vurdert i sammenheng med den prioriterte listen.

20.4 Sikkerhetsnøkler

Styret i FARTT har i 2024 vedtatt å bevilge penger til et sikkerhetstiltak med innføring av sikkerhetsnøkler for alle ansatte i FARTT. Sikkerhetsnøkkel er enda sikrere enn Authenticator APP, da du må være fysisk til stede for å logge deg inn. Nøkkelen kan brukes på Windows, Mac og Google Chromebooks.

FIDO-alliansen, som består av Google, Apple og Microsoft, jobber med å gjøre pålogging enklere for brukere ved å innføre passnøkler for en passordfri hverdag. En sikkerhetsnøkkel er en fysisk enhet som lagrer passnøkler, og hver nøkkel er personlig. Hver ansatt får sin egen sikkerhetsnøkkel, hvor passnøkkelen (brukerens identitet) for kommunekontoen er lagret. Nøkkelen er beskyttet med en PIN-kode og krever fysisk tilstedeværelse for pålogging.

Sikkerhetsnøkler erstatter pålogging med passord eller mobilapper for godkjenning. Hver gang man logger inn i systemer eller enheter levert av FARTT, må sikkerhetsnøkkelen brukes. Bruken av godkjenningsapper som f.eks. Microsoft Authenticator har vært utfordrende fordi ikke alle ansatte har arbeidsgivertelefon eller en moderne telefon. Med sikkerhetsnøkler får alle ansatte lik pålogging uten å måtte bruke privat mobiltelefon.

Sikkerhetsnøkler gir i dag det høyeste sikkerhetsnivået for autentisering. Alle brukere i FARTT-samarbeidet skal ha tatt i bruk sikkerhetsnøkler innen 1. januar 2025. Det vil bli utarbeidet rutiner og prosedyrer for utlevering, innlevering og videre anskaffelser.

20.5 Anskaffelse sikkerhetstjenester

I samarbeid med DIGI Innlandet er FARTT med på en felles anskaffelse av sikkerhetstjenester. Prosjektet startet våren 2024, og avtalen med leverandøren vil bli inngått i oktober 2024 etter en offentlig anskaffelsesprosess ledet av Innkjøpskontoret. Gjøvik kommune vil være eier av rammeavtalen, og FARTT kan fritt kjøpe tjenester fra leverandørens tjenestekatalog.

Tjenestene som kan kjøpes inkluderer sikkerhetsovervåking med tilhørende SOC-tjenester (inkludert aktiv respons) 24/7/365, sikring av alle enheter, avtale om et Incident Response Team (IRT) ved hendelser, lagring

av sikkerhetslogger i skyen, og konsulentbistand. I tillegg kan FARTT kjøpe andre sikkerhetstjenester fra tjenestekatalogen til en avtalt pris.

Avtalen med leverandøren varer i 3 år og gir god overvåking og aktiv respons døgnet rundt.

Et Incident Response Team (IRT), eller hendelseshåndteringsteam på norsk, er en gruppe personer som jobber med å håndtere problemer eller angrep som kan oppstå i et IT-system. Når noe går galt, som et datainnbrudd, virus, eller teknisk feil, sørger dette teamet for å reagere raskt og vil bistå FARTT med å begrense skadene, fikse problemet og sikre at det ikke skjer igjen.

Et Security Operations Center (SOC), eller sikkerhetsovervåkingssenter på norsk, er et sted hvor IT-eksperter overvåker og beskytter organisasjonens datasystemer hele tiden, døgnet rundt. De følger med på nettverket, ser etter mistenkelig aktivitet, og reagerer på potensielle trusler som hackingforsøk, løspengeangrep eller virus. Du kan tenke på en SOC som en digital "vaktstasjon" hvor sikkerhetsvakter passer på og beskytter organisasjonens data mot angrep og uhell. Hvis noe skjer, tar de raskt grep for å stoppe det og sørge for at alt er trygt igjen.

20.6 Kompetanse-ressurs innafor informasjonssikkerhet i FARTT

FARTT har stort fokus på å tilknytte seg riktig kompetanse og kunne ha nok ressurser til å ivareta arbeidet med IKT sikkerhet og personvern.

Sikkerhetsleder har i 2024 startet på videreutdanning i *Grunnleggende studie i personvernregelverk og Digital sikkerhetskultur og Personvern* i regi Høgskolen i Innlandet.

Videre har selskapet styrket kompetanse med nytilsatt ressurs som startet i august og som vil støtte opp om arbeidet med informasjonssikkerhet og personvern.

Der FARTT ikke har spesifikk kompetanse i dag som Cybersikkerhet, hendelseshåndtering, overvåking-SOC tjenester og IRT, Incident Response Team, så er dette områder der selskapet vil kunne kjøpe hyllevare som resultat av et samarbeide i Innlandet fylke, der man går sammen om anskaffelse av IKT sikkerhetstjenester. Samtidig vil FARTT jobbe videre for å styrke sin egen kompetanse på områdene.

FARTT er også i dialog med kommuneledelse i FARTT når det gjelder å avklare behovene rundt fremtidig ressurs Personvernombudet.

FARTT mener at personvernombudet må ha større stilling enn dagens 20 %.

Når det gjelder generell kompetanse innafor IKT sikkerhet og personvern ute i kommunene, så er FARTT av den oppfatning at dette er et område der kommunene må ta et enda større ansvar for å bygge en solid sikkerhetskultur og øke bevissthet og kompetanse blant ansatte. For få har ikke noe bevisst forhold til tematikken.

20.7 KINS/KS informasjonskampanje-program

I samarbeid med KS og en arbeidsgruppe bestående av flere kommuner, har oppdragstaker laget en informasjonskampanje. Kampanjen består av ti temaer – der ett tema rulles ut per måned i totalt ti måneder. Hver måned har et klart budskap, og målet er å sikre at de kommuneansatte endrer vaner. Hver måned oppdateres nettsiden til FARTT med nytt tema, samt at medlemmer av IKT Sikkerhetsutvalg får ansvaret for å henge opp plakater og informere internt i kommunen. Det er viktig at avdelingsledere tar opp hvert tema i avdelingsmøter, slik at alle ansatte får informasjon og kan gjennomføre anbefalte tiltak fra temaet. Kampanjen kjøres årlig i FARTT samarbeidet for alle ansatte.

21 Oppsummering

Arbeidet med IKT sikkerhet, informasjonssikkerhet og personvern er et kontinuerlig arbeid der FARTT og kommunene må jobbe videre med oppfølging i fortsettelsen.

Det er viktig at eiere, ansatte og brukere av løsninger har tillit til at sikkerhet ivaretas på best mulig måte, at selskapet og kommunene jobber aktivt med forbedringer og at man sammen er rustet til å håndtere fremtidige sikkerhetsutfordringer.

Innbyggere skal føle seg sikre på at all informasjon blir behandlet ihht. lovverket og at konfidensialitet, Integritet og tilgjengelighet ivaretas.

Forvaltningsrevisjon har gitt en uavhengig vurdering av hvor selskapet står i forhold til IKT sikkerhetsarbeidet, krav, risikoer og trusler.

Revisjonen påpeker svakheter på noen områder, samtidig har FARTT også gjort godt arbeid på andre områder. Dette oppfattes som forbedringsområder samtidig som det gir læring.

Kommunene har økt fokus på arbeid med informasjonssikkerhet men det ligger fortsatt et større potensiale i å utvikle sikkerhetsarbeidet i egne organisasjoner, bygge bedre sikkerhetskultur og øke bevissthet blant ansatte. Det er et lederansvar å følge opp dette, samtidig som resten av organisasjonen må involveres.

FARTT samarbeider godt med kommunene og ulike aktører. I regi DIGI Innlandet er man med på felles anskaffelser ift. hyllevare innen sikkerhetsprodukter, i tillegg til at samarbeidet bygger mye kunnskap på tvers av kommuner og IKT samarbeid.

22 Endringer ved revisjon

Dato	Versjon	Endring	Person

Endelig vedtatt dokument legges i Compilo, i PDF format

23 Vedlegg

- 23.1 GDPR prosessen
- 23.2 IKT sikkerhetsutvalg for FARTT mandat
- 23.3 Verdivurdering samlet
- 23.4 Rutine for eADM FARTT
- 23.5 Rutine for utstyrshåndtering
- 23.6 Avvikshåndtering
- 23.7 Resultater etter gjennomført ROS
- 23.8 Oversikt fiberkommunikasjon

Tynset 21.09.2024

Sverre Jenssen, daglig leder FARTT
Kai Røen, sikkerhetsleder FARTT
Harald Sørli, styreleder FARTT
Amund Aarvelta, assisterende kommunedirektør Tynset kommune
Malin Wassdahl, kommunedirektør Folldal kommune



Forvaltningsrevisjon av IKT-sikkerhet

OPPFØLGING OG TILTAK



Innledning

- Oppdraget
- Arbeidsgruppe
- Arbeidsmetode
- Anbefalingene og tiltak
- Oppsummering
- Nåsituasjon og utfordringsbildet fremover



Oppdraget

- Felles forvaltningsrevisjon IKT sikkerhet i IKT Fjellregionen IKS
- Alle kommuner deltatt, med unntak av Folldal



Arbeidsgruppe

- Bredt sammensatt gruppe, eiere, styret og selskapet representert
(vedtatt K-dir forum)

- Sverre Jenssen, daglig leder FARTT
- Kai Røen, sikkerhetsleder FARTT
- Harald Sørli, styreleder FARTT
- Amund Aarvelta, assisterende kommunedirektør Tynset kommune
- Malin Wassdahl, kommunedirektør Folldal kommune



Arbeidsmetode – hvordan ?

- BDO rapport gav føringer for videre arbeid
- FARTT igangsatte oppfølging av BDO rapport umiddelbart
- Mye å ta tak i innledningsvis, landskapet «klarnet» etterhvert
- Arbeidsgruppa gjennomført nødvendig avklaring og forståelse av oppdraget, med utgangspunkt vedtaket i kontrollutvalg-kommunestyrene
- Månedlige møter i arbeidsgruppa, rapportering til styret og k-dir, hyppigere arbeidsfrekvens på slutten
- Rapport og tiltak basert på anbefalingene i vedtakene, innhenting av informasjon hos FARTT og kommunene



Styringssystem for informasjonssikkerhet

- Krav til informasjonssikkerhet
 - Personvernforordningen krever egnede tekniske og organisatoriske tiltak
 - Virksomheter kan benytte standarder som ISO/IEC 27001
- Compilo
 - FARTT og eierkommunene bruker Compilo som styringssystem
 - Felles anskaffelse av GDPR-pakke fra Compilo høsten 2023
 - Utvikling av GDPR prosessbeskrivelse og prosesskart
 - Årshjul i sikkerhetsarbeidet er viktig



Overordnet plan for iKT og IKT-sikkerhet

Sikkerhetsmål for behandling pers.opplysninger (kap 5 i rapport)

- Formål, omfang og ansvarsavklaring
 - Er del av styrende prosedyrer i Compilo
 - Organisasjonen skal vite hvordan behandling av personopplysninger foregår
 - Sikkerhetsmål gjelder alle ansatte
 - Tydelig ansvarsfordeling



Overordnet plan for iKT og IKT-sikkerhet

Sikkerhetsstrategi for informasjonssikkerhet (kap 6 i rapport)

- Strategien skal tydeliggjøre hvordan en ivaretar sikkerhetsmålene
 - Er del av styrende GDPR prosedyre i Compilo
 - Sikkerhetsstrategi gjelder alle ansatte
 - Tydelig ansvarsfordeling



Overordnet plan for iKT og IKT-sikkerhet

Mål for informasjonssikkerhet, verdier (kap 7 i rapport)

- Konfidensialitet
- Integritet
- Tilgjengelighet
- Regulatoriske krav, ivareta det over ihht lovgivning



Overordnet plan for iKT og IKT-sikkerhet

Identifisering av informasjonsverdier (kap 8 i rapport)

- «Ny oppgave» som utfordret arbeidsgruppa, verdibegrepet uklart (i dag snakker man om digitale verdier)
- **Konfidensialitet-integritet og tilgjengelighet**
- Tatt utgangspunkt i flere tjenesteområder
- Litt ulik vurdering av verdiene, høyest score på integritet



Organisering og ansvarsforhold i IKT sikkerhetsarbeidet

(Kap 4 i rapport)

- Behandlingsansvarlig: kommunene og kommunedirektør
 - Ansvar formål med behandling av pers.opplysninger
 - Egen organisering
- Databehandler: IKT Fjellregionen eller andre leverandører
 - Behandler pers.opplysninger på vegne av behandlingsansvarlig
 - Egen organisering
- Databehandleravtaler: FARTT og kommunene=ok
 - Har avtaler med eksterne leverandører, noe «etterslep» og oppdateringer



Organisering og ansvarsforhold i IKT sikkerhetsarbeidet

(Kap 4 i rapport)

- Personvernombud
 - 20 % ressurs fra Tolga idag, anbefaler større ressurs fremover
- IKT sikkerhetsutvalg
 - Rådgivende organg med representanter fra kommunene og FARTT
 - Organisering og mandat følger utvalget



Tilgangsstyring og rutiner

- Innføring av IAM (Kap 11 i rapport)
- Skybasert løsning
 - Sikrer trygg og sikker opprettelse av brukeridenter, endring og fjerning av brukere
 - Visma HRM modersystem som delegerer rettigheter, lisenser og tilganger
 - Automatiserte prosesser og mindre manuell oppfølging, gode rutiner
- Integrasjon med eksisterende systemer
 - Knyttet opp mot fagsystemer, teknisk infrastruktur og økosystem
- Lovhjemlet løsning
 - NSM Grunnprinsipper 2.6: Kontroll på identiteter og tilganger
 - Normen 5.2: Tilgangsstyring og 5.2.1: Autorisering
 - GDPR Personvernforordningen artikkel 17 ("Rett til sletting") og artikkel 32 ("Sikkerhet ved behandlingen").
 - Tilgang til helseopplysninger er i tillegg regulert i flere lover og forskrifter.



Verdivurdering og identifisering av informasjonsverdier i kommunene

(Kap 10 i rapport)

- Oppdrag gitt til ledergruppene i hver kommune, i samråd med kommuneledelsen
- Arbeidsgruppas rolle
 - Fokus på overordnet nivå i kommunene
- Prioriterte områder
 - Områder/sektorer med store verdier
 - Samsvarer med beredskapsplanen til FARTT
- Samlet verdivurdering, Målt mot ulike kriterier
 - Konfidensialitet
 - Tilgjengelighet
 - Integritet



Risikostyring og risikovurdering i FARTT

(Kap 15 og 16 i rapport)

- Metode for risikovurdering
 - Basert på KINS-modellen, 5 kombinasjoner av konsekvens og sannsynlighet
- Momenter for gjennomføring
 - Risikobeskrivelse
 - Sårbarheter og svakheter
 - Eksisterende risikoreduserende tiltak
 - Vurdering av sannsynlighet og konsekvens
 - Aksepterbar risiko og tiltak
- Tiltak
 - Oppfølging av ROS, tiltak på kort og lengre sikt
 - Flere risikoer er redusert til akseptabelt nivå



Oppfølging og tiltak

(Kap 17 i rapport)

- Sikring mot ulike angrep
 - FARTT har gode systemer på plass for å beskytte mot cyberangrep
 - Regelmessig oppdatering og revisjon nødvendig
- Sårbarheter i IT-systemer
 - Ingen systemer kan være 100 % sikre
 - Får på plass ekstern beskyttelse mot DDoS-angrep
- Beskyttelse mot ransomware og phishing
 - Utfordrende å forhindre helt
 - Viktig med god opplæring og bevissthet blant ansatte
- Beskyttelse av identiteter og enheter
- Fysisk sikring av kommunale bygg



IKT hendelser og dokumentasjon

Kap 13 i rapport

- Alle hendelser av betydning for sikkerhet, personvern, oppetid og funksjonalitet skal som minimum loggføres, videreført som avvik
- Loggføring og dokumentasjon bidrar til god dokumentasjon-historikk som igjen er «lærende»
- Avhjelper hendelsehåndtering på ulike nivåer
- Hendelser med varighet og som berører viktige systemer for daglig tjenesteproduksjon, er også avvik
- Oppfattes å fortsatt være høy terskel for å melde avvik



Hendelsehåndtering og gjenoppretting

Kap 18 i rapport

- FARTT beredskapsplan er førende ift hvordan ulike hendelser oppfattes og håndteres
- Hendelseshåndtering bygger på en plan med prosedyrer og rutiner som følges før, under og etter en hendelse
- Ulike scenarier legger føringer for håndtering, noen likhetstrekk
- Gjenoppretting følger prioriterte områder
- Datamengde og overføringshastighet er kritiske faktorer ved gjenoppretting



Cyber-sikkerhet, store behov for kompetanse

Kap 19 i rapport

- Norge står overfor betydelige sikkerhetsutfordringer, NSM - Nasjonal sikkerhet mot 2030
- NIFU anslår at Norge i 2030 vil mangle 4000 personer med denne kompetansen, behov for rask løsning
- Utfordrende for kommuner eller IKT-samarbeid å skaffe seg denne kompetansen, ingen «Quick fix» på dette
- FARTT deltar på rammeavtalen sikkerhetsovervåkingstjenester for å anskaffe SOC og IRT
- Spille videre på gode kompetansemiljøer, utvikle egen organisasjon



Cybersikkerhet, tjenester, kunnskap og kompetanse

- FARTT benytter tjenester gjennom KommuneCERT
 - Overvåking av trafikk bidrar til økt fokus på unormale hendelser
 - Rapporterer sårbarheter og trusler
- FARTT benytter verktøy for sårbarhetsskanning
 - Kjøpt i 2024 for ukentlig skanning, kan også skanne skytjenester
- Hurtigtest utføres av HelseCERT
- Begrensede ressurser i FARTT kommunene
- Strategisk arbeid med sikkerhetskultur



Generelle sikkerhetstiltak

Kap 20 i rapport

- Beredskap
- Infrastruktur, fiber og mobilnett, redundans
 - Godt utbygd infrastruktur i Nord-Østerdals regionen
 - Fiberforbindelser mellom datasenter og kommuner
- NSM grunnprinsipper
 - Følges opp
- Sikkerhetsnøkler
 - Innføres i 2024



Anskaffelse sikkerhetstjenester

- Felles anskaffelse med DIGI Innlandet
 - Prosjektstart våren 2024, avtaleinngåelse i oktober 2024
- Tjenester som kan kjøpes
 - Sikkerhetsovervåking med SOC-tjenester (Security Operations Center)
 - Sikring av alle enheter
 - Incident Response Team (IRT) ved hendelser
 - Lagring av sikkerhetslogger i skyen



Kompetanse-ressurs innafor informasjonssikkerhet

- Fokus på riktig kompetanse og ressurser
 - Arbeid med IKT sikkerhet og personvern
- Videreutdanning for sikkerhetsleder
 - Grunnleggende studie i personvernregelverk
 - Digital sikkerhetskultur og personvern
- Nytilsatt ressurs i august
 - Støtte til informasjonssikkerhet og personvern
- Områder uten spesifikk kompetanse
 - Cybersikkerhet, hendelseshåndtering, overvåking-SOC tjenester og IRT
- Være i dialog med kommuneledelse, bidra til å øke generell kompetanse i kommunene



KINS/KS informasjonskampanje-program

Mål: Endre vaner hos kommuneansatte

- Samarbeid der KS og flere kommuner involvert
 - Oppdragstaker utarbeidet informasjonskampanjen
- Kampanjen består av ti temaer
 - Eget tema-klart budskap hver måned som rulles ut over 10 måneder
- IKT Sikkerhetsutvalg ansvarlig for intern informasjon
- Ledere tar opp temaer i møter
- Kampanjen kjøres årlig i FARTT samarbeidet



Oppsummering

- IKT sikkerhet er et kontinuerlig arbeid
 - FARTT og kommunene må jobbe sammen videre
 - Innbyggernes tillit og lovverk viktig, Informasjon må behandles i henhold til lovverket
 - Konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet må ivaretas
- Kommunenes fokus på informasjonssikkerhet
 - Har et «større potensiale» i å utvikle sikkerhetsarbeidet
 - Veldig mye handler om kompetanse
- Samarbeid og kunnskapsdeling
 - Bygge god sikkerhetskultur sammen, jobbe strategisk



Nåsituasjon sikkerhetsarbeidet

- FARTT styrket personressurs med arbeidsoppgaver innafor IKT sikkerhet
- FARTT operativ sikkerhet med stort fokus på ulike tiltak
 - NSM grunnprinsipper, snart kommer NIS2 (EU direktiv for å styrke info.sikkerhet)
 - Overvåking og rapporter fra KommuneCERT, andre leverandører også
 - Innsidetesting og testing i driftsmiljø
- Økonomi og tiltak
 - 2024: 1,5 mill til sikkerhetsnøkler
 - 2025: 1,1 mill sikkerhetstiltak i årlig drift
 - 2025: 0,8 mill - 12,7 % av *investeringer i FARTT* styrke selskapets evne til sikkerhetsovervåking
 - Rammeavtale Tjenester sikkerhetsovervåking
 - SOC (overvåking infrastruktur)
 - IRT (Incident Response Team) hendelseshåndtering



Trusselsituasjonen

- Forsøk på stjeling av identiteter
 - E-post phishing (tilfeldig og målrettet)
 - Stjeling av session token
- Sosial manipulasjon (digitalt og fysisk)
 - Lure mennesker til å del sensitiv informasjon
 - Passord eller identifiserbar informasjon
- Manglende oppdateringer på enheter og APPer
- Dårlig passordhygiene
- Ukritisk bruk av IKT utstyr

Oppfølging av sak 08/23 - Rapport etter tilsyn med kommunalt beredskap

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tolga kommune

Møtedato

11.11.2024

Saknr

37/24

Saksbehandler Torbjørn Brandt

Arkivkode FE-033, TI-&58

Arkivsaknr 23/91 - 6

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar kommunedirektørens redegjørelse til orientering.

Vedlegg

Utskrift av sak 03/24

Saksopplysninger:

Kontrollutvalget behandlet den 06.02.23 statsforvalterens rapport etter tilsyn med kommunal beredskap og helseberedskap i Tolga kommune 2022 hvor det var avdekket fem avvik. Kontrollutvalget ba om en orientering i fra kommunedirektøren på bakgrunn av avvikene beskrevet i rapporten og fikk under behandlingen en redegjørelse i fra kommunedirektøren.

I kontrollutvalgets møte, den 05.02.24 ble det i sak 03/24 gjort følgende vedtak:

1. Kontrollutvalget tar kommunens oppfølging av tilsynsrapporten vedrørende kommunal beredskap og helseberedskap til orientering.
2. Utvalget ber om en ny gjennomgang av oppfølgingen høsten 2024.

I denne saken vil kommunedirektøren og kommunalsjefen orientere utvalget i tråd med vedtakets punkt 2.

Vurdering og konklusjon

Med mindre det kommer nye opplysninger som gjør videre oppfølging nødvendig, kan kontrollutvalget ta kommunedirektørens redegjørelse til orientering. Saken kan dermed anses som avsluttet.

Oppfølging av sak 08/23 - Rapport etter tilsyn med kommunalt beredskap

Behandles i utvalg	Møtedato	Saknr
Kontrollutvalget i Tolga kommune	05.02.2024	03/24
Saksbehandler	Torill Bakken	
Arkivkode	FE-033, TI-&58	
Arkivsaknr	23/91 - 3	

Forslag til vedtak:

Kontrollutvalget tar kommunens oppfølging av tilsynsrapporten vedrørende kommunal beredskap og helseberedskap til orientering.

Vedlegg

Oppdatert plan for lukking av avvik

Behandling:

Kommunedirektøren deltok via Teams og gikk igjennom oppfølgingsrapporten. Utvalget diskuterte saken.

Utvalget ber om en ny gjennomgang av oppfølgingen høsten 2024.

Vedtak:

Kontrollutvalget tar kommunens oppfølging av tilsynsrapporten vedrørende kommunal beredskap og helseberedskap til orientering. Utvalget ber om en ny gjennomgang av oppfølgingen høsten 2024.

Saksopplysninger:

Kontrollutvalget behandlet den 06.02.23 statsforvalterens rapport etter tilsyn med kommunal beredskap og helseberedskap i Tolga kommune 2022 hvor det var avdekket fem avvik. Kontrollutvalget ba om en orientering i fra kommunedirektøren på bakgrunn av avvikene beskrevet i rapporten og fikk under behandlingen en redegjørelse i fra kommunedirektøren. Hun gikk videre igjennom en oversikt som viser avvikene, hvordan avvikene skal følges opp, frist for lukking og ansvarlig.

Kontrollutvalget fattet følgende vedtak:

Kontrollutvalget tar tilsynsrapporten vedrørende kommunal beredskap og helseberedskap til orientering.

Oversikten over oppfølgingstiltak oversendes sekretariatet som sørger for oppfølging etter 15. oktober 2023.

Sekretariatet har innhentet en oppdatert plan for lukking av avvik som legges fram for kontrollutvalget.

Vurdering:

Kontrollutvalget kan ta redegjørelsen til orientering, men må på bakgrunn av det som kommer fram under behandlingen vurdere om det er behov for ytterligere informasjon eller oppfølgingen av saken.

Kontrollutvalget tar kommunens oppfølging av tilsynsrapporten vedrørende kommunal beredskap og helseberedskap til orientering.

Plan for forvaltningsrevisjon 2024-2028

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tolga kommune

Møtedato

11.11.2024

Saknr

38/24

Saksbehandler Torbjørn Brandt

Arkivkode FE-217, TI-&30

Arkivsaknr 24/7 - 7

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget slutter seg til forslag til plan for forvaltningsrevisjon for 2024-2028. Planen legges frem for kommunestyret med følgende forslag til vedtak:

1. Kommunestyret vedtar plan for forvaltningsrevisjon 2024-2028 og slutter seg til kontrollutvalgets prioriteringer.
2. Kommunestyret delegerer myndighet til kontrollutvalget å til gjøre endringer i planen eller gjennomføre kontroller av ikke-prioriterte områder som følge av endringer i risikobildet og kontrollutvalget anser dette som nødvendig.

Vedlegg

Forslag til plan for forvaltningsrevisjon 2024 - 2028

Utskrift av sak 10/24

Innspill fra hovedtillitsvalgt Norsk sykepleierforbund og Fagforbundet

Revisors risiko og vesentlighetvurderinger

Saksopplysninger

Kontrollutvalget skal påse at det utføres forvaltningsrevisjon av kommunens virksomhet.

Forvaltningsrevisjonene skal følge en plan, som kontrollutvalget skal lage i løpet av det første året etter at det er konstituert.

Vedlagt utkast til plan angir forslag til hvilke tjenesteområder som kan prioriteres i planperioden. Planen bygger på risiko- og vesentlighetvurderinger som er utført av kommunens revisor, Revisjon Midt-Norge SA. Revisors vurderinger er supplert med innspill til risikoområder fra politisk nivå ved ordfører og varaordfører. Risiko- og vesentlighetvurderingene skal bidra til at kommunens ressurser til kontrollarbeid blir brukt mest mulig målrettet. Forvaltningsrevisjon i selskaper med flere eiere, kan derfor være hensiktsmessig å samordne med øvrige eiere.

Områdene som vurderes å være av størst vesentlighet er nærmere beskrevet i vedlagt plan.

Kommunen har årlig 185 timer til rådighet til forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll og andre undersøkelser. Sett over en fireårsperiode utgjør dette 740 timer. Gjennomsnittlig antall timer for en forvaltningsrevisjon er 250-350 timer, og eierskapskontroller, 60-80 timer. Kommunen kan på bakgrunn av dette forvente til sammen 2-3 forvaltningsrevisjoner og 1 eierskapskontroller i perioden, avhengig av omfang.

I planen er det listet opp forslag til prioriterte og uprioriterte områder. Det vil ikke være mulig å gjennomføre alle disse i planperioden.

Vurdering og konklusjon

På bakgrunn av innspill til områder som kan være aktuelle for forvaltningsrevisjon, samt revisors risiko- og vesentlighetvurderinger, er det utarbeidet et forslag til plan for forvaltningsrevisjon for 2024-2028.

I oversikten gis det også forslag til hvilke spørsmål forvaltningsrevisjonen bør gi svar på. Forslag til spørsmål/vinkling/innretning er ikke bindende for kontrollutvalget, og vil bli nærmere vurdert i forbindelse med oppstart av hver enkelt forvaltningsrevisjon.

Kontrollutvalget bør, slik kommuneloven legger opp til, gis fullmakt til å foreta omprioriteringer innenfor planen. Endringer i risikobildet kan gjøre det nødvendig å endre prioriteringsrekkefølgen og det vil være tidsbesparende om kontrollutvalget kan gjøre endringene selv. Hvis kontrollutvalget ønsker å gjennomføre forvaltningsrevisjoner som ikke er beskrevet i den vedlagte planen skyldes det at risikobildet har endret seg, eller at det har oppstått ekstraordinære forhold. Utvalget vil i slike tilfeller holde kommunestyret orientert.

Vi anbefaler at kontrollutvalget slutter seg til vedlagt plan, og sender den til kommunestyret for endelig behandling og vedtak.



Konsek
TRØNDELAG IKS Kontrollutvalgenes sekretariat

Plan for forvaltningsrevisjon

2024-2028

Tolga kommune



Om forvaltningsrevisjon

Kontrollutvalget skal påse at det utføres forvaltningsrevisjon av kommunens virksomhet og av selskaper kommunen har eierinteresser i. Forvaltningsrevisjon er systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak.

Plan for forvaltningsrevisjon

Kontrollutvalget har våren 2024 laget plan for forvaltningsrevisjon som gjelder til og med 2028.

Risikobildet i kommunen vil vanligvis endre seg over tid. Det kan føre til at det blir nødvendig å oppdatere planene midtveis i planperioden. Endringer i risikobildet kan også føre til endringer i prioriteringen av forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller. For å ta høyde for dette, har kontrollutvalget prioritert flere områder enn det har ressurser til å undersøke.

Planene bygger på en risiko- og vurderingsvurdering av virksomheten i kommunen og selskapene som kommunen har eierinteresser i.

For å finne fram til områder og selskaper med høyest risiko, er planene basert på et bredt utvalg kilder: revisors risiko- og vesentlighetsvurderinger, innspill fra administrativ og politisk ledelse.

Ressurser

Kontrollutvalget har 185 timer i årlig ressurs til forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll og andre undersøkelser.

Gjennomføring

Revisjon Midt-Norge, som er kommunens revisor, leverer rapporter etter bestilling fra kontrollutvalget. Kontrollutvalget godkjenner revisors prosjektplan før arbeidet starter. Etter at arbeidet med rapporten er gjennomført, rapporterer revisor til kontrollutvalget. Etter en forvaltningsrevisjon får kommunedirektøren rapporten på høring før den behandles i kontrollutvalget. Etter selskapskontroll får selskapets ledelse og/eller eierrepresentanten rapporten på høring før behandling i kontrollutvalget. Dersom eierskapskontrollen angår kommunedirektørens ansvarsområde, skal også kommunedirektøren høres før behandling i kontrollutvalget.

Rapportering og oppfølging

Kontrollutvalget legger forvaltningsrevisjoner fram for kommunestyret med forslag til vedtak og videre oppfølging. Kontrollutvalgets skal sørge for at kommunestyrets vedtak blir fulgt opp, og rapporterer om oppfølgingen til kommunestyret. Rapporteringen skjer vanligvis gjennom kontrollutvalgets årsrapport, men kan i enkelte tilfeller gå som egen sak til kommunestyret.

Prioriterte områder for forvaltningsrevisjon

Kontrollutvalgets prioriteringer går fram av oversiktene på neste side. Plan for forvaltningsrevisjon inneholder også forslag til tema/vinkling. Forslagene er begrunnet i risiko- og vesentlighetsvurderingene. Vinklingene er likevel ikke bindende for kontrollutvalget når det bestiller forvaltningsrevisjon.

Plan for forvaltningsrevisjon

Prioriterte områder	Beskrivelse av området
1. Kommune-samarbeid	Kommunalt oppgavefellesskap er lite lovregulert, noe som gjør at de enkelte samarbeidene selv må klare å identifisere de forholdene som er viktig å avklare ved etablering. Konsekvensen av organisatoriske endringer i kommunesamarbeid kan være at ansvaret for tjenester blir uklart, det kan være uklart hvordan samarbeidet styres og hvordan den økonomiske fordelingen mellom kommunene blir i praksis. En annen konsekvens er at avstanden til tjenesten kan øke og at kommunen ikke får tilstrekkelig kunnskap om tjenestene til å vurdere om de er tilstrekkelige, eller at tjenestene utvikler seg i en retning som den enkelte samarbeidskommune ikke ønsker eller er tjent med. Dette gjelder også for vertskommuner og samarbeidskommuner som er regulert i kommuneloven § 20. Det lages samarbeidsavtaler, men det er en risiko for at avtalene ikke er tilstrekkelige for blant annet å følge opp internkontrollansvaret og om samarbeidet virkelig dekker det behovet som var tenkt. Kommunen deltar i mange interkommunale samarbeid og kjøper i tillegg tjenester fra slike samarbeid. Om lag 15,4 prosent av rammene i budsjettet er utgifter til tjenester som omfattes av disse samarbeidene. Flere viktige tjenester som barnevern, PPT, kommunepsykolog, legevakt, skolefaglig ansvarlig og krisesenter er noen av tjenestene som omfattes.
2. Kvalitet i tjenestetilbudet	En utfordring Tolga kommune står ovenfor er at utgiftene pr innbygger som mottar helse og omsorgstjenester øker mer enn kommunen får i overføringer for å løse oppgavene. Ofte vil dette kunne føre til at tilbud utover det lovpålagte skaleres ned, dette som eksempelvis ulike lavterskeltilbud. Enkelte tjenester innen kommunehelsetjenesten har få ansatte, noe som gjør tjenestene sårbare ved fravær. Kommunen har lite ressurser innen psykisk helse og rus, samtidig som det oppleves noe økt etterspørsel. Brukerstyrt personlig assistanse har blitt en sammensatt og komplisert oppgave for kommunen og det brukes en relativt stor andel av velferdsbudsjettet for å gi brukere dette tilbudet. Statsforvalteren har i sitt kommunebilde av Tolga kommune klassifisert helse og omsorg i kategori rød. Dette etter blant vurderinger knyttet til kommunens kompetanse, demensomsorg og ernæringskartlegging.

3. Integrering og bosetting flyktninger	Kommunen er med i KS-nettverket om bosetting og integrering, og jobbet godt og tverrfaglig med NAV. Det har vært utfordrende at store grupper mennesker skal integreres raskt og komme ut i arbeid. Mange kan ikke lese og skrive, og har traumatiske opplevelser med seg, noe som igjen kan gjøre det vanskelig å fungere i jobb. Stadig flere flyktninger mottar ytelser fra NAV. Eksempler på problemstillinger en forvaltningsrevisjon kan bevare er: 1. Hvilket utdanningstilbud og hvilken språkopplæring gis til flyktningene, og er tilbudet i samsvar med regelverket? 2. I hvilken grad kartlegges kompetanse og i hvilken grad blir denne gjort nytte av? 3. Hvilke hovedutfordringer står kommunen overfor i sitt integreringsarbeid, og hvilke tiltak og virkemidler benytter kommunen for å løse utfordringene? 4. Dekker integreringstilskuddet de kommunale utgifter? 5. Hvor stor del av av flyktningene deltar i arbeidsliv og utdanning etter gjennomført introduksjonsprogram? 6. Har kommunen et tilfredsstillende samarbeid med NAV om integrering av flyktninger?
4. Klima og Miljø	Klima og miljø gir kommunen ulike utfordringer innenfor teknisk sektor, eksempelvis utfordringer som følge av ekstremvær. Det kan være ulik vektning av klima- og miljøhensyn, samt potensiale for motstrid mellom ulike hensyn som klima- og miljø, samiske rettigheter, jordvern og behovet for samfunnsutvikling. Klima- og miljøplanleggingen har innvirkning på annet planverk og har betydning for sektorovergripende forvaltning, blant annet i arealplanlegging, beredskap knyttet til infrastruktur, vann- og avløpsforvaltning og drift og vedlikehold av kommunal eiendom. Kommunen kan bli stilt til ansvar dersom klima- og miljøhensyn ikke blir hensyntatt blant annet i arealplanlegging og byggesaksbehandling. Bærekraftsmålene sammen med de mer kjente områdene som klima og miljø stiller krav til kommunene på mange områder, eksempelvis materialgjenvinning, omstilling i næringslivet og håndtering av et mer utfordrende klima. Tolga kommune har vedtatt en felles klima- og energiplan med andre kommuner i Østerdalen og har i tillegg et eget klimabudsjett. Statsforvalteren har i sitt kommunebilde vurdert at Tolga kommune plasseres i risiko rød når det kommer til miljø. Dette begrunnes blant annet med at kommunen har lite ressurser til oppfølging av vannforvaltningsplanene, ikke følger deler av forurensningsforskriften og ikke tilfredsstiller den nasjonale målsettingen om andelen levert til materialgjenvinning mv.

5. Saksbehandling innen byggesak	Kommunen har hatt utfordringer med ressurssituasjonen innen byggesak. Selv om kommunen ikke opplever at det er flere saker eller fristbrudd, tilsier erfaringene at det stilles krav til en mer omfattende saksbehandling. Dette blant annet fordi sakene oppleves som mer komplisert. Marginale ressurser spiller også inn på kommunens forpliktelser innen tilsyns- og ulovlighetsoppfølging.
6. Vedlikeholds- etterslep	Kommuner mangler ofte gode systemer for vedlikehold når det kommer til vann og avløp, eiendomsforvaltning og samferdsel. Vedlikeholdsetterslepet på disse områdene er i dag omfattende og har konsekvenser for helse, miljø og sikkerhet. En stor bygningsmasse og mye veg som skal vedlikeholdes belaster kommunens økonomi. Alle innbyggere i kommunen skal motta trygt og godt vann, noe som stiller krav til distribusjonsnett, kontroll av vannkilder/høydebasseng og behovet for en reservevannkilde. Svikter tilførselen av trygt vann kan det få konsekvenser for liv og helse. Hovedutfordringene for avløp er relatert til ledningsnett, rensing og overvannsproblematikk. Konsekvensene av svikt i avløpssystemet er forurensning. Tolga kommune har utfordringer med tanke på kapasitet på drikkevannet, og har per i dag ikke en reservevannkilde.

Uprioriterte områder	Forslag til tema/vinkling/innretning
• Økonomisk bærekraft	En bærekraftig økonomi innebærer at kommunen må ha evne til å holde stabil tjenesteproduksjon over tid. Denne evnen kan måles gjennom størrelsen på kommunens netto driftsresultat, lånegjeld og disposisjonsfond. Driftsresultatet viser om kommunen klarer å frigjøre driftsmidler til investeringsformål, og dermed om det er mulig å fornye bygninger og anlegg uten at lånegjelden øker mer enn inntektene. I motsatt fall må en økende andel av inntektene brukes til å betjene gjelden i stedet for å gå til tjenesteyting. Konsekvensene blir dermed selvforsterkende, og før eller siden må kommunen kutte på bevilgninger til tjenesteproduksjon. Samtidig øker risikoen for at rentesjokk kan få store økonomiske konsekvenser. Kommunene er pålagt å fastsette finansielle måltall å styre etter. Risikoen for å komme i et økonomisk uføre kan reduseres ved å fastsette tydelige og konkrete regler for hvordan kommunedirektør og kommunestyre skal forholde seg til de vedtatte måltallene når økonomiplanen skal behandles. Kommunen sin økonomi er krevende, sett i lys SSBs forventning om synkende folketall. Kommunen håper på sikt at inntektene fra Tolga Kraft kan bidra i positiv retning. Kommunen utfordres dersom på endring og innovasjon for å få budsjettet til å gå opp. Kommunen fikk i 2021 og 2022 et positivt driftsresultat, men ett negativt driftsresultat i 2023.
• Barn med særlige behov	Barn med særlige behov skiller seg fra den ordinære elevmassen ved at de ikke får tilstrekkelig utbytte av den ordinære opplæringen. Det er en sannsynlighet for at barn med særlige behov ikke fanges opp tidlig og får den oppfølgingen de trenger. Manglende oppfølging kan gi konsekvenser for det enkelt barn sin videre utvikling og muligheter videre i livet. Kommunen kan også bli stilt til ansvar for ikke å ha gitt tilstrekkelig opplæring.

Gjennomførte forvaltningsrevisjoner i perioden 2019-2023

1. [Forvaltningsrevisjon av IKT-sikkerhet og personvern i IKT Fjellregionen \(FARTT\)](#)
2. [Rapport eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon i Abakus AS](#)
3. [Forvaltningsrevisjon om Tidlig innsats – samhandling mellom barnehage, skole og PPT](#)
4. [Forvaltningsrevisjon om internkontroll i helse og omsorgstjenesten](#)

Plan for forvaltningsrevisjon – Gjennomgang av risiko- og vesentlighetsvurderingen

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tolga kommune

Møtedato

08.04.2024

Saknr

10/24

Saksbehandler Torill Bakken

Arkivkode FE-217, TI-&30

Arkivsaknr 24/7 - 3

Forslag til vedtak:

1. Kontrollutvalget ber sekretariatet legge fram et utkast til plan for forvaltningsrevisjon til neste møte, basert på revisors risiko- og vesentlighetsvurdering og de innspill som er kommet frem i møtet
2. Kontrollutvalget vil prioritere følgende områder/tema:
 - ...
 - ...

Vedlegg

Risiko og vesentlighetsanalyse 2024

Ønske om innspill til plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Behandling:

Forvaltningsrevisor, Johannes O. Nestvold, presenterte revisjonens risiko- og vesentlighets vurderinger for områder som er aktuelle for forvaltningsrevisjon og besvarte spørsmål fra utvalgets medlemmer.

Ordfører kom med foreløpig tanker og innspill til revisors risiko- og vesentlighetsvurderinger.

Kommunedirektøren kom med foreløpig tanker og innspill til revisors risiko- og vesentlighetsvurderinger.

Omforent forslag

1. Kontrollutvalget ber sekretariatet sende ut revisors risiko og vesentlighetsvurderinger til ny høring til aktuelle aktører.
2. Kontrollutvalget setter følgende områder på foreløpig liste over aktuelle områder for forvaltningsrevisjon:
 - a. Kommunesamarbeid
 - b. Kvalitet i tjenestetilbudet (Velferd, helse og omsorg)
 - c. Ivaretagelse av flyktninger
 - d. Klima og miljø
 - e. Saksbehandling innen byggesak

Vedtak:

1. Kontrollutvalget ber sekretariatet sende ut revisors risiko og vesentlighetsvurderinger til ny høring til aktuelle aktører.
2. Kontrollutvalget setter følgende områder på foreløpig liste over aktuelle områder for forvaltningsrevisjon:
 - a. Kommunesamarbeid
 - b. Kvalitet i tjenestetilbudet (Velferd, helse og omsorg)
 - c. Ivaretagelse av flyktninger
 - d. Klima og miljø
 - e. Saksbehandling innen byggesak

Saksopplysninger:

Kontrollutvalget skal ifølge kommuneloven utarbeide en plan for forvaltningsrevisjon i løpet av det første året etter at nytt kommunestyre er konstituert. Planen skal baseres på risiko- og vesentlighetsvurderinger av kommunes virksomhet og virksomheten i kommunens selskaper.

Vi viser til kontrollutvalgets sak 01/24, der kontrollutvalget gjorde slikt vedtak:

- 1. Kontrollutvalget slutter seg til skissert opplegg for planarbeidet beskrevet i saksfremlegget.*
- 2. Kontrollutvalget ber Revisjon Midt-Norge SA utarbeide en risiko- og vesentlighetsvurdering for forvaltningsrevisjon til neste møte den 08.04.24. Dokumentet utarbeides innenfor en ressursramme på 40 timer og oversendes sekretariatet innen 15.03.24.*

Risiko- og vesentlighetsvurderingene er nå mottatt fra revisor, se vedlegg.

Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon. I tillegg til revisor sine vurderinger er sentrale aktører i kommunen invitert til å gi ytterligere innspill til risikoområder, for med det å ha et bredere grunnlag til utarbeidelse av planen. Planen er utsendt i følge vedlagt brev med mottakerliste.

De sentrale aktørene har fått revisjonens risiko- og vesentlighetsvurdering tilsendt i forkant av møtet og er invitert til å sende skriftlige innspill. Utsendt invitasjon er vedlagt saken.

Etter at kontrollutvalget har gjennomgått innkomne innspill skal utvalget komme fram til hvor det er behov for å gjennomføre forvaltningsrevisjon.

Vurdering:

Kontrollutvalget må vurdere de innkomne innspillenes risiko, og hvordan disse skal vektes i forhold til revisors risiko- og vesentlighetsvurdering.

På bakgrunn av dette må kontrollutvalget peke på områder/temaer de finner aktuelle å ta inn i planen.

Det er lagt opp til at planen skal vedtas av kontrollutvalget i neste møte.

Innspill fra HTV NSF Tolga og HTV fagforbundet Tolga

Til deg som er hovedtillitsvalgt eller hovedverneombud:

Det ønskes innspill på følgende spørsmål:

1. På hvilke områder er det risiko for at kommunen ikke

a. Når politisk vedtatte målsettinger?

* i sektorplanen for Tolga kommune som er politisk vedtatt, er det beskrevet områder vi ønsker å oppnå. Det er blant annet beskrevet at vi skal gi gode tjenester også i fremtiden og vi vil at innbyggerne skal oppleve mestring i alle livsfaser. Effektive og riktige tjenester til riktig tid er viktig for å skape mestring. Vi skal samarbeide med andre, bruke riktig verktøy og ha riktige satsningsområder.

- vi skal ha riktig og nok kompetanse, nok bemanning i alle tjenester:

- dette ser vi blir en større og større utfordring. Vanskelig å rekruttere fagfolk i stillingene, viser seg også vanskelig å beholde folk i stillingene. Kamp om arbeidskraften.

- stort behov for kompetent arbeidskraft ute i sektorene. Fagkompetanse er viktig, da vi jobber med komplekse saker og brukergrupper.

- utfordring med å få flyktninger ut i jobb.

b. Oppfyller lovkrav?

- forvaltning og vedtak. Lite kunnskap om dette ute i sektorene og lite søkelys på viktigheten av dette.

- dokumentasjon. Lav kunnskap og forståelse blant mange ansatte på dette område. Mangelfull dokumentasjon i mange ledd.

- bruk av tvang og makt

- for mye bruk av ufaglært arbeidskraft.

- små og sårbare tjenester, feil innen rus/psykisk helse og helsestasjon

c. Driver effektivt?

- dårlig oppfølging av prosesser som er i igangsatt. Blant annet oppfølging av temaet vold og trusler og medarbeiderundersøkelser.

- lite søkelys på å se på oppgavefordeling innad i sektoren. Oppgavefordeling mellom yrkesgrupper.

- hvem gjør hva og rett mann på rett plass. Helsepersonell brukes i stor grad til mange oppgaver hvor det ikke trengs helsefaglig bakgrunn for å utføre.

- lite søkelys på å ta i bruk velferdsteknologiske løsninger som kan lette hverdagen.

- endringskompetanse og handlingskompetanse

- behov for økt søkelys på samarbeid mellom sektorene. Samhandlingskompetanse.

- økt søkelys på kompetanse og kompetansesammensetning.

2. På hvilke områder i kommunen og i hvilke kommunalt eide selskaper er det behov for forvaltningsrevisjon?

- inne sektor oppvekst er det behov for å se på arbeidstid og arbeidsplaner, bruk av forskjøvet vakt, overtid og overtidsgodtgjøring. Det med forskyvninger og overtid gjelder også innen de andre sektorene, da spesielt inne sektor velferd.

-ansatte som har flere stillingsforhold i kommunen på tvers av sektorer:

* Hvem og hvordan følges deres arbeidstid opp og at det er innenfor lovverket. Blant annet ferieavvikling. Får man ferie fra alle sine små stillinger samtidig da man jobber i flere sektorer.

*Tilkallingsvikarer jobber på flere enheter og til tider kan disse jobbe doble vakter. Eks dagvakt i barnehage og aftenvakt på sykehjemmet, eller at det blir arbeidet for mange timer i uken.

- Fartt samarbeidet. Organisering og tilgjengelighet. Sårbart når det ikke er bemannet på helger, kvelder og høytider. Ved feil nedetid av systemene vi bruker. Som feil cos doc som er pasientjournal systemet.

Innspill utformet i samarbeid mellom fagforbundet Tolga og NSF Tolga,

Ved Mona Randen og Berit Flatgård.

Tolga 31/3-24

REVISORS RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING

Tolga kommune

2024

OPPSUMMERING

Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering danner grunnlag for kontrollutvalgets arbeid med *plan for forvaltningsrevisjon* og *plan for eierskapskontroll*. Revisors vurderinger er kategorisert i fargene rød, gul og grønn, hvor rød er områder som revisor vurderer å ha høy risiko og vesentlighet. I denne rapporten er bare rød og gule områder presentert.

Tabellen under oppsummerer revisors risikovurderinger for Tolga kommune.

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Kommunesamarbeid	Arbeidsgiverpolitikk og ledelse
Økonomisk bærekraft	Informasjonssikkerhet
Kvalitet i tjenestetilbudet (Velferd, helse og omsorg)	Bærekraft
Ivaretagelse av flyktninger	ROS og beredskap
Klima og miljø	Offentlige anskaffelser
Saksbehandling innen byggesak	Merverdiavgifts behandling
	Selvkost
	Barn med særlige behov
	Taushetsplikt og personvern
	Saksbehandling
	Bruk av tvang
	Demensomsorg
	Økonomisk sosialhjelp
	Planarbeid
	Vedlikeholdsetterslep
	Brann
	Næring, skog- og landbruk
	TOS ASVO AS
	Fjellregionen Interkommunale avfallsselskap AS (FIAS)
	Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS

1 INNLEDNING

Kontrollutvalget i kommunen skal utarbeide en *plan for forvaltningsrevisjon* (kommunelovens § 23-3 andre ledd) og en *plan for eierskapskontroll* (kommunelovens § 23-4 andre ledd). Revisors risiko- og vesentlighetsanalyse er et innspill til kontrollutvalgets arbeid med disse planene. Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering er en invitasjon til en dialog om risikoområder i kommunen og bør suppleres med vurderinger fra kommuneorganisasjonen og kontrollutvalget selv. Vurderingen av risiko er basert på sannsynlighet for at noe inntreffer og mulig konsekvens, og disse er påpekt kort i teksten. Det er lagt vekt på å framstille risikovurderingene på en enkel måte, og risikoer som revisor har funnet uvesentlig er ikke tatt med. Denne risiko- og vesentlighetsvurderingen er sett fra revisors perspektiv og andre kan ha andre vurderinger basert på sin kunnskap om kommunen.

Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering er basert på erfaringer fra revisjonsarbeidet i kommunen, data fra eksterne kilder og årlige kontaktmøter med kommunen.

Denne rapporten er delt inn i seks områder. Disse er:

- Kommuneorganisasjon
- Økonomi
- Oppvekst
- Velferd, helse og omsorg
- Teknisk
- Eierskap

Området eierskap handler om kommunens eierstyring generelt og eierstyring av ulike selskaper. Forvaltningsrevisjon i selskaper omtales innenfor de områdene hvor de naturlig hører hjemme. Vertskommunesamarbeid og kommunalt oppgavefelleskap beskrives under kommuneorganisasjon, mens tjenestene som leveres omtales innenfor de enkelte områdene.

2 KOMMUNEORGANISASJONEN

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Kommunesamarbeid	Arbeidsgiverpolitikk og ledelse
	Informasjonssikkerhet
	Bærekraft
	ROS og beredskap

Arbeidsgiverpolitikk og ledelse

Generelt er det en kamp om arbeidskrafta og kommunen kan oppleve utfordringer med å rekruttere nok og rett kompetanse. Når kommunen ikke klarer å løse rekrutteringsproblemene settes det i verk tiltak som fører til høyere kostnader og mindre stabilitet i bemanningen, eksempelvis bruk av vikarbyråer. En konsekvens av rekrutteringsutfordringene er at kommunen ikke klarer å rekruttere kompetanse som kommunen er pålagt å ha og mangler kompetanse og kapasitet til å få utført nødvendige tjenester. Turnover og vakanse i viktige stillinger skjer med jevne mellomrom og kan gi konsekvenser i form av manglende kontinuitet og at taus kunnskap i organisasjonen forsvinner.

Personalsituasjonen i Tolga oppfattes av kommunen selv som stabil, og oppfatningen er at tilgangen på kvalifisert personale er god på de aller fleste områder. Kommunen opplever imidlertid at det har vært utforende å skaffe kompetanse innen økonomi, og for enkelte yrkesgrupper med høyere utdanning. Barnehage har også i foregående år hatt utfordringer innen rekruttering. Kommunen har den siste tiden jobbet med strategisk kompetanseutviklingsplan og det er gjennomført lederutviklingsprogram. Revisjon Midt-Norge SA gjennomføre en forvaltningsrevisjon av temaet «Etikk og varsling» i 2023. I rapporten ble det pekt på enkelte avvik.

Informasjonssikkerhet

Sannsynligheten for ondsinnede handlinger mot IKT-systemer er økende i samfunnet. Kommunene er komplekse organisasjoner som er avhengig av IKT på de fleste områder. Hvis IKT-systemet rammes av en hendelse som setter det ut av funksjon, er konsekvensen at kommunens virksomhet blir skadelidende på ulike måter. Økende grad av digitalisering gir effektive løsninger, men det er sannsynlig at bevisstheten omkring IKT-sikkerhet ikke er til stede i hele organisasjonen, med eksempelvis den konsekvens at brukere trykker på en lenke som gir uvedkommende tilganger. IKT-sikkerhet er relatert til personvernforordningen og håndtering av personopplysninger, eksempelvis med den konsekvens at personopplysninger kommer på avveie.

Kommunen er medeier i IKT Fjellregionen (FARTT) hvor formålet er å utvikle og etablere tekniske IT-løsninger, samt drifte systemer for informasjon- og kommunikasjonsteknologi på en kostnadseffektiv måte. BDO fikk i 2023 i oppdrag å gjennomføre en forvaltningsrevisjon av IKT-sikkerhet i selskapet. I rapporten ble det påpekt flere forbedringsområder og som kontrollutvalget tok til følge i sin behandling av rapporten i desember 2023. Selv om informasjonssikkerheten i stor grad ivaretas gjennom IKT Fjellregionen, er kommunen selv også forpliktet til å gjennomføre et sikkerhetsarbeid knyttet til IKT intern i kommunen.

Bærekraft

FNs bærekraftsmål angir viktige mål for felles retning i samfunnsutviklingen, globalt, nasjonalt og lokalt. Bærekraftsmålene berører alle deler av en kommunes virksomhet. Manglende lokalt arbeid for bærekraftsmålene kan medføre feil tiltak og feil utvikling på mange kommunale virksomhetsområder med hensyn til en bærekraftig utvikling. Konsekvensene kan eksempelvis være økende fattigdom, mangel på rent vann, ødeleggelser av hav og landressurser, større ulikheter, fallende sysselsetting og fallende økonomisk vekst. Systematisk arbeid med bærekraftsmålene kan føre til en positiv utvikling på de samme områdene.

Kommuner er viktig for å realisere bærekraftsmålene (Meld. St 40, 2020-2021). Regjeringen forventer at fylkeskommuner og kommuner legger FNs bærekraftsmål til grunn for samfunns- og arealplanleggingen. Miljø ble tidlig satt på dagsorden og er en forløper til bærekraftsmålene. *Stopp klimaendringene* er det trettende bærekraftsmålet. Den enkelte kommune har fram til nå i varierende grad vært opptatt av klima og miljø.

Tolga kommune benytter begrepet «bærekraft» i flere av sine overordnede planer, men det er vanskelig å se hvordan tiltak konkret er ment å ivareta FNs bærekraftsmål.

ROS og beredskap

Formålet med sivilbeskyttelsesloven er å beskytte liv, helse, miljø, materielle verdier og kritisk infrastruktur. Sivilbeskyttelsesloven § 14 krever at kommunen skal utarbeide en helhetlig ROS (risiko- og sårbarhetsanalyse) og § 15 sier at det skal utarbeides en beredskapsplan basert på ROS. Kommunen står overfor ulike potensielle utfordringer og hendelser, som det bør tas høyde for i ROS. Det er et krav at beredskapsplanen skal være oppdatert og revideres minimum en gang per år, samt at kommunen skal sørge for at planen jevnlig blir øvet. Loven stiller også krav til beredskapsplanens innhold, blant annet kriseledelse og varslingslister. Ulike utfordringer og hendelser vil også oppstå i framtida. ROS og beredskapsarbeidet er et tiltak for å redusere mulige konsekvenser av hendelser. Formålet med helseberedskapsloven er å sørge for at helsevesenet har de rettighetene de trenger for å verne befolkningens liv og helse

under kriser og krig. Loven gir kommunen plikt til å utarbeide beredskapsplaner for de områder de har ansvar for. Eksempelvis gjelder dette folkehelseloven.

Kommunen fremstår som opptatt av beredskap, og kjenner til at dette er noe kontroll og tilsynsmyndigheter har vært opptatt av. Et tilsyn på dette området ble gjennomført av Statsforvalteren i 2022, med enkelte avvik. Statsforvalteren har i sitt kommunebilde av Tolga kommune for 2022 klassifisert området til middels risiko.

Internkontroll – system og implementering

Formålet med kravet om internkontroll i kommuneloven § 25 -1 er å forebygge og hindre regelverksbrudd, og sikre at regelverksbrudd blir oppdaget og korrigert. Dette krever at kommunedirektøren har et system for internkontroll, som sikrer at eksempelvis oppvekstsektoren rapporterer om de faktiske forhold i sektoren og jevnlig evaluerer og korrigerer egen praksis. Revisor erfarer at flere kommuner ikke har et godt internkontrollsystem implementert, noe som øker sannsynligheten for at det kan få alvorlige konsekvenser for både tjenestemottakerne og kommunen. Bevissthet og kultur rundt avvik og oppfølging av avvik som grunnlag for læring og forbedring er sentralt i et internkontrollsystem.

Kommunen følger med på avvik, men kulturen for å melde avvik fremstår å variere mellom tjenesteområdene. I kommunens årsberetning er det sammenheng mellom hovedmål og strategier i overordnet planverk og den måloppnåelse det rapporteres på. Kommunen har også jobbet med kompetanseplanlegging og lederutvikling som bør ses i sammenheng med internkontrollen.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Sykefravær er en risiko i kommuner. Sykefraværet har en kostnad, og den konsekvens at tjenestene ikke blir bemannet med riktig og tilstrekkelig kompetanse. Sykefraværet kan påvirke kontinuitet, effektivitet og være en belastning for brukere og kollegaer. Det kan medføre at det ikke er nok personell i skolen til å gi spesialundervisning, at saksbehandling blir forsinket og at andre ansatte må jobbe overtid med den belastningen det kan medføre. Helse, miljø og sikkerhet er også et tema knyttet til vold i både oppvekst- og helsesektoren.

Kommunen hadde for 2022 et mål om 94,5 prosent nærvær, men kom ikke i mål med dette da tilstedeværelsen var 93 prosent. Det har innen barnehage vært et noe høyere sykefravær de senere år. Medarbeiderundersøkelsen som referert til i årsberetningen, viser jevnt over til høye score.

Kommunesamarbeid

Kommuneloven § 19 gir bestemmelser for kommunalt oppgavefellesskap som fra 2024 kan være et alternativ til tidligere § 27-samarbeid, som utgikk med den forrige kommuneloven. Det er en sannsynlighet for at organisatoriske løsninger som velges i denne overgangen ikke er hensiktsmessig og gir utilsiktede virkninger. Kommunalt oppgavefellesskap er lite lovregulert, noe som gjør at de enkelte samarbeidene selv må klare å identifisere de forholdene som er viktig å avklare ved etablering. Konsekvensen av organisatoriske endringer i kommunesamarbeid kan være at ansvaret for tjenester blir uklart, det kan være uklart hvordan samarbeidet styres og hvordan den økonomiske fordelingen mellom kommunene blir i praksis. En annen konsekvens er at avstanden til tjenesten kan øke og at kommunen ikke får tilstrekkelig kunnskap om tjenestene til å vurdere om de er tilstrekkelige, eller at tjenestene utvikler seg i en retning som den enkelte samarbeidskommune ikke ønsker eller er tjent med. Dette gjelder også for vertskommuner og samarbeidskommuner som er regulert i kommuneloven § 20. Det lages samarbeidsavtaler, men det er en risiko for at avtalene ikke er tilstrekkelige for blant annet å følge opp internkontrollansvaret og om samarbeidet virkelig dekker det behovet som var tenkt.

Kommunen deltar i mange interkommunale samarbeid og kjøper i tillegg tjenester fra slike samarbeid. Om lag 15,4 prosent av rammene i budsjettet er utgifter til tjenester som omfattes av disse samarbeidene. Flere viktige tjenester som barnevern, PPT, kommunepsykolog, legevakt, skolefaglig ansvarlig og krisesenter er noen av tjenestene som omfattes. I disse tilfellene vil det være viktig at kommunen følger med på om samarbeidene leverer gode tjenester til riktig pris.

3 ØKONOMI

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Økonomisk bærekraft	Offentlige anskaffelser
	Merverdiavgifts behandling
	Selvkost

Økonomisk bærekraft

En bærekraftig økonomi innebærer at kommunen må ha evne til å holde stabil tjenesteproduksjon over tid. Denne evnen kan måles gjennom størrelsen på kommunens netto driftsresultat, lånegjeld og disposisjonsfond. Driftsresultatet viser om kommunen klarer å frigjøre driftsmidler til investeringsformål, og dermed om det er mulig å fornye bygninger og anlegg uten at lånegjelden øker mer enn inntektene. I motsatt fall må en økende andel av inntektene brukes til å betjene gjelden i stedet for å gå til tjenesteyting. Konsekvensene blir dermed selvforsterkende, og før eller siden må kommunen kutte på bevilgninger til tjenesteproduksjon. Samtidig øker risikoen for at rentesjokk kan få store økonomiske konsekvenser.

Kommunene er pålagt å fastsette finansielle måltall å styre etter. Risikoen for å komme i et økonomisk uføre kan reduseres ved å fastsette tydelige og konkrete regler for hvordan kommunedirektør og kommunestyre skal forholde seg til de vedtatte måltallene når økonomiplanen skal behandles.

Kommunen sin økonomi er krevende, sett i lys SSBs forventning om synkende folketall. Kommunen håper på sikt at inntektene fra Tolga Kraft kan bidra i positiv retning. Kommunen utfordres dersom på endring og innovasjon for å få budsjettet til å gå opp. Kommunen fikk i 2021 og 2022 et positivt driftsresultat, men ett negativt driftsresultat i 2023.

Offentlige anskaffelser

Regelverket omkring offentlige anskaffelser er komplisert, og det er sannsynlig at det oppstår feil. Klagenemnda for offentlige anskaffelser kan bøtelegge når det gjøres feil. Feil tildelinger kan også føre til dyre rettssaker, negativ omtale og prosjekter som må utsettes fordi det må gjennomføres ny konkurranse. Feil i offentlige anskaffelser har også konsekvenser for tilbydere som ikke får oppdrag fordi at regelverket ikke følges. Regelverket om offentlige anskaffelser er til revidering i 2023 - 2024. Forslag til endringer omfatter forenklinger under EØS-terskelverdi, hvor oppdragsgiver er foreslått en betydelig større frihet og fleksibilitet.

Kommunen er tilknyttet innkjøpssamarbeidet ABAKUS, som bistår kommunen i sine anskaffelser. Det ble foretatt en eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon av selskapet i 2022. I rapporten er det blant annet pekt på enkelte svakheter knyttet til kommunens eget ansvar for oppfølging av rammeavtaler og kontraktsoppfølging. Revisor kan ikke se av hjemmesiden til klagenemda for offentlige anskaffelse (KOFA) at Tolga kommune de siste årene er blitt klaget inn for nemda.

Merverdiavgiftsbehandling

Regelverket om merverdiavgiftskompensasjoner, ordinær merverdiavgift og fradragsrett er komplisert. Det er sannsynlig at feil kan oppstå, og konsekvensen er at da vil det komme krav om tilbakebetaling fra Skatteetaten, og det kan ilegges bot på 40 prosent av feilen. Potensielt kan dette utgjøre store beløp som har betydning for kommuneøkonomien.

Selvkost

Flere saksområder i kommunen har gebyrbelagte tjenester hvor gebyret skal være til selvkost. Regelverket er komplisert, og det er sannsynlig at det kan oppstå feilføringer mellom selvkostområder og andre områder i kommunen. Det er også en sannsynlighet for feil i beregningen av kapitalkostnader. Konsekvensene av feil i selvkostberegningene er at enten kommunen eller innbyggerne må betale for den andre, eller at dagens abonnenter betaler for framtiden abonnenter eller motsatt. På flere områder øker gebyrene som følge av økt selvkost fordi eksempelvis vedlikeholdet av vannledninger ikke er fulgt opp.

4 OPPVEKST

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
	Barn med særlige behov
	Taushetsplikt og personvern
	Saksbehandling

Barn med særlige behov

Barn med særlige behov skiller seg fra den ordinære elevmassen ved at de ikke får tilstrekkelig utbytte av den ordinære opplæringen. Det er en sannsynlighet for at barn med særlige behov ikke fanges opp tidlig og får den oppfølgingen de trenger. Manglende oppfølging kan gi konsekvenser for det enkelt barn sin videre utvikling og muligheter videre i livet. Kommunen kan også bli stilt til ansvar for ikke å ha gitt tilstrekkelig opplæring.

Tolga kommune har utfordringer med å skaffe til veie kvalifisert personale innen barnehage. For å ha riktig kompetanse inn mot barn med spesielle behov kjøpes det tjenester fra både Os og Tynset kommune. Innen skole er det færre som trenger tilrettelegging, men de som trenger tilrettelegging trenger mer omfattende tilrettelegging. I 2022 gjennomførte Revisjon Midt-Norge SA en forvaltningsrevisjon av teamet «Tidlig innsats – Samhandling mellom barnehage, skole og PPT» i Tolga kommune. Revisor konkluderte i rapporten med at sektor oppvekst jobbet tilfredsstillende med tidlig innsats i kommunen.

Taushetsplikt og personvern

Revisor erfarer at flere kommuner ønsker å øke det tverrfaglige samarbeidet rundt barn i kommunen. Dette kan øke sannsynligheten for at personvern og taushetsplikt ikke blir ivaretatt. Tydelige retningslinjer og rutiner for ivaretagelse av personvern og taushetsplikt er viktig for å redusere konsekvenser som kan oppstå som følge av tverrfaglig samarbeid. Brudd på personvern og taushetsplikt kan få store konsekvenser for enkeltpersoner, men også økonomiske og omdømmemessige konsekvenser for kommunen.

Saksbehandling

Minimumskravene til enkeltvedtak i forvaltningsloven er ikke tilstrekkelig for å ivareta saksbehandling med fokus på barnets beste. Det er sannsynlig at barnets beste og barnas stemme, er basert på omgivelsene rundt og ikke barnet. Konsekvensen kan være mangelfullt beslutningsgrunnlag som fører til feil beslutning og feil tiltak. Barnets beste er også et hensyn som gjelder på systemnivå.

5 VELFERD, HELSE OG OMSORG

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Kvalitet i tjenestetilbudet	Bruk av tvang
Ivaretagelse av flyktninger	Demensomsorg
	Økonomisk sosialhjelp

Demensomsorg

Antallet eldre øker framover, og mange av disse kan bli rammet av demenssykdom. Kommunene er i ulik grad forberedt på dette. Det krever blant annet tilrettelegging med ulike boformer, dagaktivitetstilbud, og spesialkompetanse hos ansatte. Det er sannsynlig at kvaliteten i demensomsorgen både innen hjemmetjeneste og institusjon blir utfordret. Utfordringene er knyttet til å ivareta ulike behov, grader og typer av demenssykdom samt bruk av tvang. Konsekvensen er at brukerne ikke får tilstrekkelige tjenester som er tilpasset deres livssituasjon og for kommunen kan konsekvensen være at ressursene brukes lite effektivt.

Tolga kommune har etablert et tverrfaglig team som utreder og følger opp brukere med demens og deres pårørende, samtidig som ansatte er kurset i temaet. Det er i tillegg gitt noe økte ressurser til kommunens demensteam. I Statsforvalteren sitt kommunebilde er det imidlertid påpekt at kommunen vil få et økende antall innbyggere med demens. Kommunen har ifølge statsforvalteren ikke en demensplan og er ikke med i demensnettverket i Innlandet.

Utenforskap (tverrsektoriell risiko)

Flere og flere faller utenfor i samfunnet, og det er sannsynlig at kommunen ikke klarer å være i forkant og jobbe forebyggende. Det er blant annet et økende behov for psykisk helsehjelp. Det er økt sannsynlighet for fattigdom blant barn og voksne, herav flere som har behov for sosialhjelp. Mangel på boliger for vanskeligstilte og økte priser på leiemarkedet rammer også mange av de som faller utenfor utdanning og arbeidsliv. Utenforskap kan medføre mange ulike konsekvenser, eksempelvis kommunens ansvar for sosialhjelp, men også konsekvenser i form av uro i lokalmiljøet og kriminalitet, samt den enkeltes muligheter i samfunnet. På dette kan kultur, idrett og frivilligheten være et bidrag for å redusere sannsynligheten for at noen faller utenfor.

Tildeling av tjenester

Det kan være en utfordring at brukere av helse- og velferdstjenester ikke får den hjelp de har krav på, og at innbyggernes forventninger overgår tilbudet kommunen kan gi. Rett bemanning bør være på rett plass, tilsvarende riktig bruk av kompetanse ut fra behovet. Tildeling av tjenester berører problematikk rundt utskrivningsklare pasienter og mottaksmuligheter i kommunene samt arbeidsfordelingen mellom spesialhelsetjenesten og kommunen. Kartlegging for å fastsette rett nivå på tjenestene og individuell tilpasning av tjenester er viktig for å kunne gi riktige tjenester. En konsekvens av spesielt systematiske feil i tildelingene er at brukerne ikke får det tilbudet de har krav på, som i neste omgang kan gi dårligere livskvalitet.

Bruk av tvang

Tilsyn i norske kommuner har avdekket mangelfull lovanvendelse, noe som er alvorlig både for pasienter og helsepersonell. Tvang forekommer relativt hyppig innenfor helse, og det skal fattes vedtak ved bruk av tvang. Tvang uten vedtak begrunnes ofte i pasientens, medpasienters eller ansattes beste. En konsekvens av manglende vedtak er at vurderingen bak bruk av tvang ikke dokumenteres og i verste fall ikke gjøres. Dette kan videre gi grobunn for en praksis med økende bruk av tvang.

Kvalitet i tjenestetilbudet

En utfordring Tolga kommune står ovenfor er at utgiftene pr innbygger som mottar helse og omsorgstjenester øker mer enn kommunen får i overføringer for å løse oppgavene. Ofte vil dette kunne føre til at tilbud utover det lovpålagte skaleres ned, dette som eksempelvis ulike lavterskeltilbud. Enkelte deltjenester innen kommunehelsetjenesten har få ansatte, noe som gjør tjenestene sårbare ved fravær. Kommunen har lite ressurser innen psykisk helse og rus, samtidig som det oppleves noe økt etterspørsel. Brukerstyrt personlig assistanse har blitt en sammensatt og komplisert oppgave for kommunen og det brukes en relativt stor andel av velferdsbudsjettet for å gi brukere dette tilbudet. Statsforvalteren har i sitt kommunebilde av Tolga kommune klassifisert helse og omsorg i kategori rød. Dette etter blant vurderinger knyttet til kommunens kompetanse, demensomsorg og ernæringskartlegging.

Ivaretagelse av flyktninger

De siste årene har norske kommuner tatt imot et økende antall flyktninger. Kvalifisering av flyktninger til jobb og utdanning er viktig for å unngå utenforskap. Integreringsloven skiller mellom grupperinger av flyktninger og det er egne regler for ukrainske flyktninger med andre krav. Dette kompliserer arbeidet for de som skal ivareta arbeidet med introduksjon og opplæring. Det er ekstra press på tjenester innen helse- og velferd på grunn av mottak av høyt

antall ukrainske flyktninger i 2022 og senere. Utleiemarkedet tømmes for boliger og prisene i privatmarkedet øker. Det er et spørsmål om integreringstilskuddet er tilstrekkelig og om det brukes på rett måte for å ivareta flyktningene. Hvis kommunen ikke lykkes med integrering av flyktninger kan de ende opp som sosialmottakere i stedet for å bidra som skattebetalere.

Tolga kommune har de siste årene bosatt en økende andel flyktninger. Kommunen opplever å ha gode planer og rutiner for bosetting og integreringsarbeidet, men at oppgavene allikevel utfordrer kommunen på flere områder. Kommunen erfarer et økende behov for tilrettelegging i skole og oppfølging innen kommunehelsetjenesten. Enkelte flyktninger har sammensatte behov og trenger bistand fra støttetjenestene. Kommunen opplever at det nå er vanskelig å skaffe tilveie boliger til de nyankomne, samtidig som det er få jobber ledige. Årsaken til dette er blant annet at utdanningen fra hjemlandet ikke er gyldig i Norge, og at kommunen fra før har lav arbeidsledighet.

Økonomisk sosialhjelp

Tolga kommune, som andre kommuner, opplever ringvirkningene av pandemi, krig og energikrise. Dette har resultert i prisvekst, høy rente og en generell «dyrtid» med strammere økonomi for folk flest. Dette vil kunne antas å få innvirkning på andelen innbyggere med behov for økonomisk sosialhjelp. I tillegg til dette kommer også andelen flyktninger som kan ha utfordringer med å komme seg ut i jobb.

6 TEKNISK

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Klima og miljø	Planarbeid
Saksbehandling innen byggesak	Vedlikeholdsetterslep
	Brann
	Næring, skog- og landbruk

Klima og miljø

Klima og miljø gir kommunen ulike utfordringer innenfor teknisk sektor, eksempelvis utfordringer som følge av ekstremvær. Det kan være ulik vektning av klima- og miljøhensyn, samt potensiale for motstrid mellom ulike hensyn som klima- og miljø, samiske rettigheter, jordvern og behovet for samfunnsutvikling. Klima- og miljøplanleggingen har innvirkning på annet planverk og har betydning for sektorovergripende forvaltning, blant annet i arealplanlegging, beredskap knyttet til infrastruktur, vann- og avløpsforvaltning og drift og vedlikehold av kommunal eiendom. Kommunen kan bli stilt til ansvar dersom klima- og miljøhensyn ikke blir hensyntatt blant annet i arealplanlegging og byggesaksbehandling. Bærekraftsmålene sammen med de mer kjente områdene som klima og miljø stiller krav til kommunene på mange områder, eksempelvis materialgjenvinning, omstilling i næringslivet og håndtering av et mer utfordrende klima.

Tolga kommune har vedtatt en felles klima- og energiplan med andre kommuner i Østerdalen og har i tillegg et eget klimabudsjett. Statsforvalteren har i sitt kommunebilde vurdert at Tolga kommune plasseres i risiko rød når det kommer til miljø. Dette begrunnes blant annet med at kommunen har lite ressurser til oppfølging av vannforvaltningsplanene, ikke følger deler av forurensningsforskriften og ikke tilfredsstiller den nasjonale målsettingen om andelen levert til materialgjenvinning mv.

Planarbeid

Planprosessene driver de kommunale tjenestene fremover, og oppstiller rammene for kommunens samfunns-, areal og næringsutvikling. Planarbeidet utfordrer dynamikken mellom regelverket, statlige føringer og forholdet til det lokale handlingsrommet. Målsettinger i planverket er ofte lite konkrete, målbare og tidsbestemte, noe som gjør det vanskelig å evaluere måloppnåelsen i etterkant. Ivaretagelse av bærekraftsmål i planarbeidet står sentralt og fordrer god tverrsektoriell samhandling. Manglende oppdatering av planverket, eksempelvis planstrategi, samfunnsplan og arealplan får konsekvenser for tiltakshavere og saksbehandlingen i kommunen. Eldre og utdaterte areal- og reguleringsplaner fører til et økt antall dispensasjonssøknader, noe som i sin tur øker den kommunale ressursbruken og fører

til lengre saksbehandlingstider. Administrasjonen og politisk nivå kan vekte hensyn ulikt i spørsmålet om dispensasjoner, noe som kan både kan føre til at tilnærmet like saker får ulike utfall og at beslutningen skaper presedens for nye saker.

Tolga kommune jobber per tiden med å rullere arealplanen, samt slutføring av reguleringsplan for Tolga sentrum øst, men er på etterskudd med planstrategien. Kommunen jobber også med et planarbeid for et næringsområde. På grunn av kapasitetsutfordringer er det leid inn ekstern bistand til planarbeid. Kommunen har en visjon om å få flere av sine planer inn i Fremsikt og knyttet dette opp mot budsjett og økonomiplan.

Saksbehandling innen byggesak

Kommunen har hatt utfordringer med ressursituasjonen innen byggesak. Selv om kommunen ikke opplever at det er flere saker eller fristbrudd, tilsier erfaringene at det stilles krav til en mer omfattende saksbehandling. Dette blant annet fordi sakene oppleves som mer komplisert. Marginale ressurser spiller også inn på kommunens forpliktelser innen tilsyns- og ulovlighetsoppfølging.

Vedlikeholdsetterslep

Kommuner mangler ofte gode systemer for vedlikehold når det kommer til vann og avløp, eiendomsforvaltning og samferdsel. Vedlikeholdsetterslepet på disse områdene er i dag omfattende og har konsekvenser for helse, miljø og sikkerhet. En stor bygningsmasse og mye veg som skal vedlikeholdes belaster kommunens økonomi. Alle innbyggere i kommunen skal motta trygt og godt vann, noe som stiller krav til distribusjonsnett, kontroll av vannkilder/høydebasseng og behovet for en reservevannkilde. Svikter tilførselen av trygt vann kan det få konsekvenser for liv og helse. Hovedutfordringene for avløp er relatert til ledningsnett, rensing og overvannsproblematikk. Konsekvensene av svikt i avløpssystemet er forurensning.

Tolga kommune har utfordringer med tanke på kapasitet på drikkevannet, og har per i dag ikke en reservevannkilde.

Brann

Brann og redning har ansvar for å ivareta både forebyggende og akutte oppgaver, som krever tilstrekkelig internkontroll, rutiner for forebyggende arbeid (feiing og branntilsyn), HMS og kompetanseheving (blant annet på slukking av elektriske fremkomstmidler som elbiler, el-ferjer og kompetanse i forhold til helserelaterte utrykninger). Konsekvenser av svikt innenfor brann og redning kan være stor i forhold til at liv og verdier ikke blir tilstrekkelig sikret. Det er også

knyttet usikkerhet til konsekvensene av en rettskraftig dom fra Møre og Romsdal tingrett om lovligheten av å fastsette sjablongmessig feieavgift for hytter.

Klima og miljø vil kunne legge større press på tjenesten i tiden fremover. Et eksempel vil være økt fare for skogbranner i perioder med lang tørketid. Til grunn for brannvesenets forebyggende virksomhet og beredskap skal det foreligge analyser som sier noe om kompetanse og bemanningssituasjonen. Dette er forhold brannvesenets selv har fremhevet som virksomhetskritiske og som ikke er gjort til del av økonomiplanen for 2024-2027. I tillegg skal brannvesenet være økonomisk effektivt og rasjonell med tanke på tildelte ressurser.

Næring, skogbruk og landbruk

Kommunen har ansvar etter lovverk som regulerer næringsvirksomhet, herunder jordbruk og skogbruk. Interessekonflikter mellom jordvern og utbygging og i den sammenheng også miljøhensyn er sannsynlig. Slik interessekonflikter må kommunen håndtere, og ulike utfall har ulike konsekvenser for videre utvikling. Klima- og miljøutfordringer og den risikoen det innebærer både for næringsvirksomhet og som en konsekvens av næringsvirksomhet er problemstillinger som kommunen blir stilt overfor. Kommunen har ansvar for saksbehandling på ulike områder og det kan skje saksbehandlingsfeil eller manglende oppfølging av saker, eksempelvis innenfor konsesjonsbehandling.

For Tolga kommunen vil det være utfordringer knyttet til landbruk når det kommer til rekruttering, fornying av driftsapparat og med tanke på jordgrunnlaget. Landbruket vil også måtte tilpasses endringer som følge av klimaet.

7 EIERSTYRING

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
	TOS ASVO AS
	Fjellregionen Interkommunale avfallsselskap AS (FIAS)
	Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS

Kommunen har en eierskapsmelding fra 2023, som må vurderes som oppdatert med tanke på kommunens eierskap.

Om det er aktuelt å gjennomføre eierskapskontroll i et selskap vil bero på en helhetsvurdering av selskapet, hvor blant annet følgende forhold kan spille inn:

- Risiko for at selskapet ikke drives i tråd med politiske føringer
- Risiko for at selskapet ikke drives i tråd med regelverket
- Kvaliteten på tjenestene selskapet yter
- Risiko knyttet til økonomiske rammebetingelser
- Om selskapet forvalter store verdier
- Om selskapet leverer viktige tjenester for kommunen

Følgende selskaper anses relevant for gjennomgang ved revisjon:

Fjellregionen Interkommunale avfallsselskap AS (FIAS)

Selskapet håndterer husholdningsavfall på vegne av flere kommuner. Renovasjonsbransjen er i stadig utvikling og pålegges nye krav. Renovasjonsområdet er pålagt å drive til selvkost. Dette kan være utfordrende å skille ut hvis selskapet også har andre virksomhetsområder. FIAS AS har planer om bygging av ettersorteringsanlegg for restavfall. Selskapet ble revidert i 2018 og kan være aktuelt for en forvaltningsrevisjon i denne perioden. Ifølge proff.no har selskapet en svak likviditet og lønnsomhet, men tilfredsstillende soliditet. Nøkkeltall viser at selskapet har prestert bedre enn tidligere år.

TOS ASVO AS

Selskapet tilbyr varig tilrettelagt arbeid til personer som har utfordringer med å få arbeid på det ordinære arbeidsmarkedet, og da tilpasse arbeidsoppgavene til den enkeltes yteevne. Tolga og Os har en 50 prosent eierandel hver av selskapet. Tjenesten leverer en viktig tjeneste til målgruppen og er avhengig av et godt samarbeid med blant annet kommunehelsetjenesten, NAV lokalt og voksenopplæringen. Selskapet skal blant annet levere på egne målsettinger,

sørge for brukermedvirkning og at deltagerne sine kvalifiseringsplaner innfris. Ifølge proff.no har selskapet en meget god likviditet og soliditet, men en svak lønnsomhet. Nøkkeltall viser at selskapet har presentert dårligere enn tidligere år.

Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS

Brann er et viktig tjenesteområde for kommunen, og omhandler både forebyggende arbeid og beredskap. Selskapet skal driftes økonomisk og rasjonelt innenfor rammene, men det er også sentralt at selskapet leverer på vedtatte mål og strategiske planer. Det er i rapporten «*Fremtidens brann- og redningsvesen*» fra 2023 som er utarbeidet for justis- og beredskapsdepartementet, vist til at både demografi, klima, offentlig økonomi, teknologi og grønt skifte vil utfordre dagens oppgaver innen brann og redningstjenesten. Ifølge proff.no har selskapet en meget god likviditet og god soliditet, men en svak lønnsomhet. Nøkkeltall viser at selskapet har prestert bedre enn tidligere år.

Plan for eierskapskontroll 2024-2028

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tolga kommune

Møtedato

11.11.2024

Saknr

39/24

Saksbehandler Torbjørn Brandt

Arkivkode FE-037, TI-&30

Arkivsaknr 24/32 - 5

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget slutter seg til forslag til plan for eierskapskontroll for 2024-2028. Planen legges frem for kommunestyret med følgende forslag til vedtak:

1. Kommunestyret vedtar plan for eierskapskontroll 2024-2028 og slutter seg til kontrollutvalgets prioriteringer.
2. Kommunestyret delegerer myndighet til kontrollutvalget å til gjøre endringer i planen eller gjennomføre kontroller av ikke-prioriterte selskaper som følge av endringer i risikobildet og kontrollutvalget anser dette som nødvendig.

Vedlegg

Forslag til plan eierskapskontroll 2024 - 2028

Utskrift av sak 11/24

Risiko og vesentlighetsvurderinger

Saksopplysninger

Kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eierskap i selskaper som kommunen har eierinteresser i. Eierskapskontrollene skal følge en plan, som kontrollutvalget skal lage i løpet av det første året etter at det er konstituert.

Planen bygger på risiko- og vesentlighetsvurderinger som er utført av kommunens revisor, Revisjon Midt-Norge SA. Revisors vurderinger er supplert med innspill fra kommunens politiske og administrative ledelse. Risiko- og vesentlighetsvurderingene skal bidra til at kommunens ressurser til kontrollarbeid blir brukt mest mulig målrettet. Eierskapskontrollene som vurderes å utgjøre størst risiko og vesentlighet er prioritert og nærmere beskrevet i vedlagt plan.

Kommunen har årlig 185 timer til rådighet til forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll og andre undersøkelser. Sett over en fireårsperiode utgjør dette 740 timer. Gjennomsnittlig antall timer per forvaltningsrevisjon er ca. 250-350 timer, og eierskapskontroll ca. 60-80 timer.

I planen er det listet opp de selskaper som bør prioriteres, samt en generell kontroll av kommunens eierstyring. Det vil ikke være mulig å gjennomføre alle disse i planperioden. Endringer i risikobildet kan gjøre det nødvendig å gjøre omprioriteringer i planen. Kontrollutvalget bør, slik kommuneloven legger opp til, gis fullmakt til å foreta nødvendige endringer ved behov.

Vurdering og konklusjon

På bakgrunn av revisors risiko- og vesentlighetsvurderinger, innspill fra politisk og administrativ ledelse legges frem forslag til plan for eierskapskontroll for perioden 2024 - 2028.

Endringer i risikobildet kan gjøre det nødvendig å endre prioriteringene og det vil være tidsbesparende om kontrollutvalget kan gjøre endringene selv. Hvis kontrollutvalget ønsker å gjennomføre eierskapskontroller som ikke er beskrevet i planen som følge av at risikobildet har endret seg, vil utvalget informere kommunestyret.

Vi anbefaler at kontrollutvalget slutter seg til vedlagt plan, og sender den til kommunestyret for endelig behandling.



Konsek
TRØNDELAG IKS Kontrollutvalgenes sekretariat

Plan for
eierskapskontroll
2024-2028
Tolga kommune



Om eierskapskontroll

Kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eierinteresser i selskaper. Kontrollen kan rette seg mot kommunens eierrepresentant i et selskap, eller gjennomføres som en generell kontroll av kommunens rutiner for eierstyring.

Plan for eierskapskontroll

Kontrollutvalget har våren 2024 laget plan for eierskapskontroll. Planen gjelder til og med 2028.

Risikobildet i kommunen vil vanligvis endre seg over tid. Det kan føre til at det blir nødvendig å oppdatere planene midtveis i planperioden. Endringer i risikobildet kan også føre til endringer i prioriteringen av forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller. For å ta høyde for dette, har kontrollutvalget prioritert flere områder enn det har ressurser til å undersøke.

Planene bygger på en risiko- og vurderingsvurdering av virksomheten i kommunen og selskapene som kommunen har eierinteresser i.

For å finne fram til områder og selskaper med høyest risiko, er planene basert på et bredt utvalg kilder: revisors risiko- og vesentlighetsvurderinger, innspill fra administrativ og politisk ledelse.

Ressurser

Kontrollutvalget har 185 timer i årlig ressurs til forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll og andre undersøkelser.

Gjennomføring

Revisjon Midt-Norge, som er kommunens revisor, leverer rapporter etter bestilling fra kontrollutvalget. Kontrollutvalget godkjenner revisors prosjektplan før arbeidet starter. Etter at arbeidet med rapporten er gjennomført, rapporterer revisor til kontrollutvalget. Etter en forvaltningsrevisjon får kommunedirektøren rapporten på høring før den behandles i kontrollutvalget. Etter selskapskontroll får selskapets ledelse og/eller eierrepresentanten rapporten på høring før behandling i kontrollutvalget. Dersom eierskapskontrollen angår kommunedirektørens ansvarsområde, skal også kommunedirektøren høres før behandling i kontrollutvalget.

Rapportering og oppfølging

Kontrollutvalget legger eierskapskontrollen frem til kommunestyret med forslag til vedtak og videre oppfølging. Kontrollutvalgets skal sørge for at kommunestyrets vedtak blir fulgt opp, og rapporterer om oppfølgingen til kommunestyret. Rapporteringen skjer vanligvis gjennom kontrollutvalgets årsrapport, men kan i enkelte tilfeller gå som egen sak til kommunestyret.

Prioriterte eierskap og kontroll med utøvelsen av eierskapet

Kontrollutvalgets prioriteringer går fram av oversiktene på neste side.

Plan for eierskapskontroll

Prioritert eierskap	Beskrivelse av kontrollen
1. Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS	Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.
2. IKT Fjellregionen IKS - FARTT	Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.

Gjennomførte eierskapskontroller i perioden 2019-2023

[Eierskapskontroll - Abakus](#) (2022)

Plan for eierskapskontroll – Gjennomgang av risiko- og vesentlighetsvurderingen

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tolga kommune

Møtedato

08.04.2024

Saknr

11/24

Saksbehandler Torill Bakken

Arkivkode FE-037, TI-&30

Arkivsaknr 24/32 - 3

Forslag til vedtak:

1. Kontrollutvalget ber sekretariatet legge fram et utkast til plan for eierskapskontroll til neste møte, basert på revisors risiko- og vesentlighetsvurdering og de innspill som er kommet frem i møtet.
2. Kontrollutvalget vil prioritere følgende selskap:
 -
 -

Vedlegg

Eierskapsmelding Tolga kommune

Behandling:

Forvaltningsrevisor, Johannes O. Nestvold, presenterte revisjonens risiko- og vesentlighets vurderinger for kommunens eierskap og besvarte spørsmål fra utvalgets medlemmer.

Kontrollutvalget drøftet hvilke av kommunens eierskaps det kan være aktuelt å gjennomføre eierskapskontroll av.

Omforent forslag

1. Kontrollutvalget ber sekretariatet sende ut revisors risiko og vesentlighetsvurderinger til ny høring til aktuelle aktører.
2. Kontrollutvalget setter følgende selskaper på føreløpig liste over aktuelle områder for eierskapskontroll:
 - a. Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS
 - b. IKT Fjellregionen IKS - FARTT

Vedtak:

1. Kontrollutvalget ber sekretariatet sende ut revisors risiko og vesentlighetsvurderinger til ny høring til aktuelle aktører.
2. Kontrollutvalget setter følgende selskaper på føreløpig liste over aktuelle områder for eierskapskontroll:
 - a. Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS
 - b. IKT Fjellregionen IKS - FARTT

Saksopplysninger:

Kontrollutvalget skal ifølge kommuneloven utarbeide en plan for eierskapskontroll i løpet av det første året etter at nytt kommunestyre er konstituert. Planen skal baseres på risiko- og vesentlighetsvurderinger av kommunes eierinteresser i kommunens selskaper.

Vi viser til kontrollutvalgets sak 02/24, der kontrollutvalget gjorde slikt vedtak:

*1. Kontrollutvalget slutter seg til skissert opplegg for planarbeidet beskrevet i saksfremlegget.
2. Kontrollutvalget ber Revisjon Midt-Norge SA utarbeide en risiko- og vesentlighetsvurdering for eierskapskontroll til neste møte den 08.04.24. Dokumentet utarbeides og ses i sammenheng med ressursbruk til helhetlig risikovurdering for forvaltningsrevisjon og oversendes sekretariatet innen 15. mars 2024.*

Risiko- og vesentlighetsvurderingene er nå mottatt fra revisor, og er et samledokument som dekker risikoområder for både forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Se foregående sak om plan for forvaltningsrevisjon.

Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for eierskapskontroll. I tillegg til revisor sine vurderinger er sentrale aktører i kommunen invitert til å gi ytterligere innspill til risikoområder jf. foregående sak, for med det å ha et bredere grunnlag til utarbeidelse av planen.

Utdrag fra eierskapsmeldingen til kommunen er lagt ved og viser kommunens eierinteresser i selskaper. I tillegg er eierskapsmeldingen i sin helhet vedlagt referatsakene.

Etter at kontrollutvalget har gjennomgått innspillene skal utvalget komme fram til hvor det ønsker å gjennomføre eierskapskontroll.

Vurdering:

Kontrollutvalget må vurdere de innkomne innspillenes risiko, og hvordan disse skal vektes i forhold til revisors risiko og vesentlighetsvurdering.

På bakgrunn av dette må kontrollutvalget prioritere hvilke selskap de ønsker prioritert i planen.

Det er lagt opp til at planen skal vedtas av kontrollutvalget i neste møte.

REVISORS RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING

Tolga kommune

2024

OPPSUMMERING

Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering danner grunnlag for kontrollutvalgets arbeid med *plan for forvaltningsrevisjon* og *plan for eierskapskontroll*. Revisors vurderinger er kategorisert i fargene rød, gul og grønn, hvor rød er områder som revisor vurderer å ha høy risiko og vesentlighet. I denne rapporten er bare rød og gule områder presentert.

Tabellen under oppsummerer revisors risikovurderinger for Tolga kommune.

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Kommunesamarbeid	Arbeidsgiverpolitikk og ledelse
Økonomisk bærekraft	Informasjonssikkerhet
Kvalitet i tjenestetilbudet (Velferd, helse og omsorg)	Bærekraft
Ivaretagelse av flyktninger	ROS og beredskap
Klima og miljø	Offentlige anskaffelser
Saksbehandling innen byggesak	Merverdiavgifts behandling
	Selvkost
	Barn med særlige behov
	Taushetsplikt og personvern
	Saksbehandling
	Bruk av tvang
	Demensomsorg
	Økonomisk sosialhjelp
	Planarbeid
	Vedlikeholdsetterslep
	Brann
	Næring, skog- og landbruk
	TOS ASVO AS
	Fjellregionen Interkommunale avfallsselskap AS (FIAS)
	Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS

1 INNLEDNING

Kontrollutvalget i kommunen skal utarbeide en *plan for forvaltningsrevisjon* (kommunelovens § 23-3 andre ledd) og en *plan for eierskapskontroll* (kommunelovens § 23-4 andre ledd). Revisors risiko- og vesentlighetsanalyse er et innspill til kontrollutvalgets arbeid med disse planene. Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering er en invitasjon til en dialog om risikoområder i kommunen og bør suppleres med vurderinger fra kommuneorganisasjonen og kontrollutvalget selv. Vurderingen av risiko er basert på sannsynlighet for at noe inntreffer og mulig konsekvens, og disse er påpekt kort i teksten. Det er lagt vekt på å framstille risikovurderingene på en enkel måte, og risikoer som revisor har funnet uvesentlig er ikke tatt med. Denne risiko- og vesentlighetsvurderingen er sett fra revisors perspektiv og andre kan ha andre vurderinger basert på sin kunnskap om kommunen.

Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering er basert på erfaringer fra revisjonsarbeidet i kommunen, data fra eksterne kilder og årlige kontaktmøter med kommunen.

Denne rapporten er delt inn i seks områder. Disse er:

- Kommuneorganisasjon
- Økonomi
- Oppvekst
- Velferd, helse og omsorg
- Teknisk
- Eierskap

Området eierskap handler om kommunens eierstyring generelt og eierstyring av ulike selskaper. Forvaltningsrevisjon i selskaper omtales innenfor de områdene hvor de naturlig hører hjemme. Vertskommunesamarbeid og kommunalt oppgavefelleskap beskrives under kommuneorganisasjon, mens tjenestene som leveres omtales innenfor de enkelte områdene.

2 KOMMUNEORGANISASJONEN

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Kommunesamarbeid	Arbeidsgiverpolitikk og ledelse
	Informasjonssikkerhet
	Bærekraft
	ROS og beredskap

Arbeidsgiverpolitikk og ledelse

Generelt er det en kamp om arbeidskrafta og kommunen kan oppleve utfordringer med å rekruttere nok og rett kompetanse. Når kommunen ikke klarer å løse rekrutteringsproblemene settes det i verk tiltak som fører til høyere kostnader og mindre stabilitet i bemanningen, eksempelvis bruk av vikarbyråer. En konsekvens av rekrutteringsutfordringene er at kommunen ikke klarer å rekruttere kompetanse som kommunen er pålagt å ha og mangler kompetanse og kapasitet til å få utført nødvendige tjenester. Turnover og vakanse i viktige stillinger skjer med jevne mellomrom og kan gi konsekvenser i form av manglende kontinuitet og at taus kunnskap i organisasjonen forsvinner.

Personalsituasjonen i Tolga oppfattes av kommunen selv som stabil, og oppfatningen er at tilgangen på kvalifisert personale er god på de aller fleste områder. Kommunen opplever imidlertid at det har vært utforende å skaffe kompetanse innen økonomi, og for enkelte yrkesgrupper med høyere utdanning. Barnehage har også i foregående år hatt utfordringer innen rekruttering. Kommunen har den siste tiden jobbet med strategisk kompetanseutviklingsplan og det er gjennomført lederutviklingsprogram. Revisjon Midt-Norge SA gjennomføre en forvaltningsrevisjon av temaet «Etikk og varsling» i 2023. I rapporten ble det pekt på enkelte avvik.

Informasjonssikkerhet

Sannsynligheten for ondsinnede handlinger mot IKT-systemer er økende i samfunnet. Kommunene er komplekse organisasjoner som er avhengig av IKT på de fleste områder. Hvis IKT-systemet rammes av en hendelse som setter det ut av funksjon, er konsekvensen at kommunens virksomhet blir skadelidende på ulike måter. Økende grad av digitalisering gir effektive løsninger, men det er sannsynlig at bevisstheten omkring IKT-sikkerhet ikke er til stede i hele organisasjonen, med eksempelvis den konsekvens at brukere trykker på en lenke som gir uvedkommende tilganger. IKT-sikkerhet er relatert til personvernforordningen og håndtering av personopplysninger, eksempelvis med den konsekvens at personopplysninger kommer på avveie.

Kommunen er medeier i IKT Fjellregionen (FARTT) hvor formålet er å utvikle og etablere tekniske IT-løsninger, samt drifte systemer for informasjon- og kommunikasjonsteknologi på en kostnadseffektiv måte. BDO fikk i 2023 i oppdrag å gjennomføre en forvaltningsrevisjon av IKT-sikkerhet i selskapet. I rapporten ble det påpekt flere forbedringsområder og som kontrollutvalget tok til følge i sin behandling av rapporten i desember 2023. Selv om informasjonssikkerheten i stor grad ivaretas gjennom IKT Fjellregionen, er kommunen selv også forpliktet til å gjennomføre et sikkerhetsarbeid knyttet til IKT intern i kommunen.

Bærekraft

FNs bærekraftsmål angir viktige mål for felles retning i samfunnsutviklingen, globalt, nasjonalt og lokalt. Bærekraftsmålene berører alle deler av en kommunes virksomhet. Manglende lokalt arbeid for bærekraftsmålene kan medføre feil tiltak og feil utvikling på mange kommunale virksomhetsområder med hensyn til en bærekraftig utvikling. Konsekvensene kan eksempelvis være økende fattigdom, mangel på rent vann, ødeleggelser av hav og landressurser, større ulikheter, fallende sysselsetting og fallende økonomisk vekst. Systematisk arbeid med bærekraftsmålene kan føre til en positiv utvikling på de samme områdene.

Kommuner er viktig for å realisere bærekraftsmålene (Meld. St 40, 2020-2021). Regjeringen forventer at fylkeskommuner og kommuner legger FNs bærekraftsmål til grunn for samfunns- og arealplanleggingen. Miljø ble tidlig satt på dagsorden og er en forløper til bærekraftsmålene. *Stopp klimaendringene* er det trettende bærekraftsmålet. Den enkelte kommune har fram til nå i varierende grad vært opptatt av klima og miljø.

Tolga kommune benytter begrepet «bærekraft» i flere av sine overordnede planer, men det er vanskelig å se hvordan tiltak konkret er ment å ivareta FNs bærekraftsmål.

ROS og beredskap

Formålet med sivilbeskyttelsesloven er å beskytte liv, helse, miljø, materielle verdier og kritisk infrastruktur. Sivilbeskyttelsesloven § 14 krever at kommunen skal utarbeide en helhetlig ROS (risiko- og sårbarhetsanalyse) og § 15 sier at det skal utarbeides en beredskapsplan basert på ROS. Kommunen står overfor ulike potensielle utfordringer og hendelser, som det bør tas høyde for i ROS. Det er et krav at beredskapsplanen skal være oppdatert og revideres minimum en gang per år, samt at kommunen skal sørge for at planen jevnlig blir øvet. Loven stiller også krav til beredskapsplanens innhold, blant annet kriseledelse og varslingslister. Ulike utfordringer og hendelser vil også oppstå i framtida. ROS og beredskapsarbeidet er et tiltak for å redusere mulige konsekvenser av hendelser. Formålet med helseberedskapsloven er å sørge for at helsevesenet har de rettighetene de trenger for å verne befolkningens liv og helse

under kriser og krig. Loven gir kommunen plikt til å utarbeide beredskapsplaner for de områder de har ansvar for. Eksempelvis gjelder dette folkehelseloven.

Kommunen fremstår som opptatt av beredskap, og kjenner til at dette er noe kontroll og tilsynsmyndigheter har vært opptatt av. Et tilsyn på dette området ble gjennomført av Statsforvalteren i 2022, med enkelte avvik. Statsforvalteren har i sitt kommunebilde av Tolga kommune for 2022 klassifisert området til middels risiko.

Internkontroll – system og implementering

Formålet med kravet om internkontroll i kommuneloven § 25 -1 er å forebygge og hindre regelverksbrudd, og sikre at regelverksbrudd blir oppdaget og korrigert. Dette krever at kommunedirektøren har et system for internkontroll, som sikrer at eksempelvis oppvekstsektoren rapporterer om de faktiske forhold i sektoren og jevnlig evaluerer og korrigerer egen praksis. Revisor erfarer at flere kommuner ikke har et godt internkontrollsystem implementert, noe som øker sannsynligheten for at det kan få alvorlige konsekvenser for både tjenestemottakerne og kommunen. Bevissthet og kultur rundt avvik og oppfølging av avvik som grunnlag for læring og forbedring er sentralt i et internkontrollsystem.

Kommunen følger med på avvik, men kulturen for å melde avvik fremstår å variere mellom tjenesteområdene. I kommunens årsberetning er det sammenheng mellom hovedmål og strategier i overordnet planverk og den måloppnåelse det rapporteres på. Kommunen har også jobbet med kompetanseplanlegging og lederutvikling som bør ses i sammenheng med internkontrollen.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Sykefravær er en risiko i kommuner. Sykefraværet har en kostnad, og den konsekvens at tjenestene ikke blir bemannet med riktig og tilstrekkelig kompetanse. Sykefraværet kan påvirke kontinuitet, effektivitet og være en belastning for brukere og kollegaer. Det kan medføre at det ikke er nok personell i skolen til å gi spesialundervisning, at saksbehandling blir forsinket og at andre ansatte må jobbe overtid med den belastningen det kan medføre. Helse, miljø og sikkerhet er også et tema knyttet til vold i både oppvekst- og helsesektoren.

Kommunen hadde for 2022 et mål om 94,5 prosent nærvær, men kom ikke i mål med dette da tilstedeværelsen var 93 prosent. Det har innen barnehage vært et noe høyere sykefravær de senere år. Medarbeiderundersøkelsen som referert til i årsberetningen, viser jevnt over til høye score.

Kommunesamarbeid

Kommuneloven § 19 gir bestemmelser for kommunalt oppgavefellesskap som fra 2024 kan være et alternativ til tidligere § 27-samarbeid, som utgikk med den forrige kommuneloven. Det er en sannsynlighet for at organisatoriske løsninger som velges i denne overgangen ikke er hensiktsmessig og gir utilsiktede virkninger. Kommunalt oppgavefellesskap er lite lovregulert, noe som gjør at de enkelte samarbeidene selv må klare å identifisere de forholdene som er viktig å avklare ved etablering. Konsekvensen av organisatoriske endringer i kommunesamarbeid kan være at ansvaret for tjenester blir uklart, det kan være uklart hvordan samarbeidet styres og hvordan den økonomiske fordelingen mellom kommunene blir i praksis. En annen konsekvens er at avstanden til tjenesten kan øke og at kommunen ikke får tilstrekkelig kunnskap om tjenestene til å vurdere om de er tilstrekkelige, eller at tjenestene utvikler seg i en retning som den enkelte samarbeidskommune ikke ønsker eller er tjent med. Dette gjelder også for vertskommuner og samarbeidskommuner som er regulert i kommuneloven § 20. Det lages samarbeidsavtaler, men det er en risiko for at avtalene ikke er tilstrekkelige for blant annet å følge opp internkontrollansvaret og om samarbeidet virkelig dekker det behovet som var tenkt.

Kommunen deltar i mange interkommunale samarbeid og kjøper i tillegg tjenester fra slike samarbeid. Om lag 15,4 prosent av rammene i budsjettet er utgifter til tjenester som omfattes av disse samarbeidene. Flere viktige tjenester som barnevern, PPT, kommunepsykolog, legevakt, skolefaglig ansvarlig og krisesenter er noen av tjenestene som omfattes. I disse tilfellene vil det være viktig at kommunen følger med på om samarbeidene leverer gode tjenester til riktig pris.

3 ØKONOMI

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Økonomisk bærekraft	Offentlige anskaffelser
	Merverdiavgifts behandling
	Selvkost

Økonomisk bærekraft

En bærekraftig økonomi innebærer at kommunen må ha evne til å holde stabil tjenesteproduksjon over tid. Denne evnen kan måles gjennom størrelsen på kommunens netto driftsresultat, lånegjeld og disposisjonsfond. Driftsresultatet viser om kommunen klarer å frigjøre driftsmidler til investeringsformål, og dermed om det er mulig å fornye bygninger og anlegg uten at lånegjelden øker mer enn inntektene. I motsatt fall må en økende andel av inntektene brukes til å betjene gjelden i stedet for å gå til tjenesteyting. Konsekvensene blir dermed selvforsterkende, og før eller siden må kommunen kutte på bevilgninger til tjenesteproduksjon. Samtidig øker risikoen for at rentesjokk kan få store økonomiske konsekvenser.

Kommunene er pålagt å fastsette finansielle måltall å styre etter. Risikoen for å komme i et økonomisk uføre kan reduseres ved å fastsette tydelige og konkrete regler for hvordan kommunedirektør og kommunestyre skal forholde seg til de vedtatte måltallene når økonomiplanen skal behandles.

Kommunen sin økonomi er krevende, sett i lys SSBs forventning om synkende folketall. Kommunen håper på sikt at inntektene fra Tolga Kraft kan bidra i positiv retning. Kommunen utfordres dersom på endring og innovasjon for å få budsjettet til å gå opp. Kommunen fikk i 2021 og 2022 et positivt driftsresultat, men ett negativt driftsresultat i 2023.

Offentlige anskaffelser

Regelverket omkring offentlige anskaffelser er komplisert, og det er sannsynlig at det oppstår feil. Klagenemnda for offentlige anskaffelser kan bøtelegge når det gjøres feil. Feil tildelinger kan også føre til dyre rettssaker, negativ omtale og prosjekter som må utsettes fordi det må gjennomføres ny konkurranse. Feil i offentlige anskaffelser har også konsekvenser for tilbydere som ikke får oppdrag fordi at regelverket ikke følges. Regelverket om offentlige anskaffelser er til revidering i 2023 - 2024. Forslag til endringer omfatter forenklinger under EØS-terskelverdi, hvor oppdragsgiver er foreslått en betydelig større frihet og fleksibilitet.

Kommunen er tilknyttet innkjøpssamarbeidet ABAKUS, som bistår kommunen i sine anskaffelser. Det ble foretatt en eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon av selskapet i 2022. I rapporten er det blant annet pekt på enkelte svakheter knyttet til kommunens eget ansvar for oppfølging av rammeavtaler og kontraktsoppfølging. Revisor kan ikke se av hjemmesiden til klagenemda for offentlige anskaffelse (KOFA) at Tolga kommune de siste årene er blitt klaget inn for nemda.

Merverdiavgiftsbehandling

Regelverket om merverdiavgiftskompensasjoner, ordinær merverdiavgift og fradragsrett er komplisert. Det er sannsynlig at feil kan oppstå, og konsekvensen er at da vil det komme krav om tilbakebetaling fra Skatteetaten, og det kan ilegges bot på 40 prosent av feilen. Potensielt kan dette utgjøre store beløp som har betydning for kommuneøkonomien.

Selvkost

Flere saksområder i kommunen har gebyrbelagte tjenester hvor gebyret skal være til selvkost. Regelverket er komplisert, og det er sannsynlig at det kan oppstå feilføringer mellom selvkostområder og andre områder i kommunen. Det er også en sannsynlighet for feil i beregningen av kapitalkostnader. Konsekvensene av feil i selvkostberegningene er at enten kommunen eller innbyggerne må betale for den andre, eller at dagens abonnenter betaler for framtiden abonnenter eller motsatt. På flere områder øker gebyrene som følge av økt selvkost fordi eksempelvis vedlikeholdet av vannledninger ikke er fulgt opp.

4 OPPVEKST

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
	Barn med særlige behov
	Taushetsplikt og personvern
	Saksbehandling

Barn med særlige behov

Barn med særlige behov skiller seg fra den ordinære elevmassen ved at de ikke får tilstrekkelig utbytte av den ordinære opplæringen. Det er en sannsynlighet for at barn med særlige behov ikke fanges opp tidlig og får den oppfølgingen de trenger. Manglende oppfølging kan gi konsekvenser for det enkelt barn sin videre utvikling og muligheter videre i livet. Kommunen kan også bli stilt til ansvar for ikke å ha gitt tilstrekkelig opplæring.

Tolga kommune har utfordringer med å skaffe til veie kvalifisert personale innen barnehage. For å ha riktig kompetanse inn mot barn med spesielle behov kjøpes det tjenester fra både Os og Tynset kommune. Innen skole er det færre som trenger tilrettelegging, men de som trenger tilrettelegging trenger mer omfattende tilrettelegging. I 2022 gjennomførte Revisjon Midt-Norge SA en forvaltningsrevisjon av teamet «Tidlig innsats – Samhandling mellom barnehage, skole og PPT» i Tolga kommune. Revisor konkluderte i rapporten med at sektor oppvekst jobbet tilfredsstillende med tidlig innsats i kommunen.

Taushetsplikt og personvern

Revisor erfarer at flere kommuner ønsker å øke det tverrfaglige samarbeidet rundt barn i kommunen. Dette kan øke sannsynligheten for at personvern og taushetsplikt ikke blir ivaretatt. Tydelige retningslinjer og rutiner for ivaretagelse av personvern og taushetsplikt er viktig for å redusere konsekvenser som kan oppstå som følge av tverrfaglig samarbeid. Brudd på personvern og taushetsplikt kan få store konsekvenser for enkeltpersoner, men også økonomiske og omdømmemessige konsekvenser for kommunen.

Saksbehandling

Minimumskravene til enkeltvedtak i forvaltningsloven er ikke tilstrekkelig for å ivareta saksbehandling med fokus på barnets beste. Det er sannsynlig at barnets beste og barnas stemme, er basert på omgivelsene rundt og ikke barnet. Konsekvensen kan være mangelfullt beslutningsgrunnlag som fører til feil beslutning og feil tiltak. Barnets beste er også et hensyn som gjelder på systemnivå.

5 VELFERD, HELSE OG OMSORG

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Kvalitet i tjenestetilbudet	Bruk av tvang
Ivaretagelse av flyktninger	Demensomsorg
	Økonomisk sosialhjelp

Demensomsorg

Antallet eldre øker framover, og mange av disse kan bli rammet av demenssykdom. Kommunene er i ulik grad forberedt på dette. Det krever blant annet tilrettelegging med ulike boformer, dagaktivitetstilbud, og spesialkompetanse hos ansatte. Det er sannsynlig at kvaliteten i demensomsorgen både innen hjemmetjeneste og institusjon blir utfordret. Utfordringene er knyttet til å ivareta ulike behov, grader og typer av demenssykdom samt bruk av tvang. Konsekvensen er at brukerne ikke får tilstrekkelige tjenester som er tilpasset deres livssituasjon og for kommunen kan konsekvensen være at ressursene brukes lite effektivt.

Tolga kommune har etablert et tverrfaglig team som utreder og følger opp brukere med demens og deres pårørende, samtidig som ansatte er kurset i temaet. Det er i tillegg gitt noe økte ressurser til kommunens demensteam. I Statsforvalteren sitt kommunebilde er det imidlertid påpekt at kommunen vil få et økende antall innbyggere med demens. Kommunen har ifølge statsforvalteren ikke en demensplan og er ikke med i demensnettverket i Innlandet.

Utenforskap (tverrsektoriell risiko)

Flere og flere faller utenfor i samfunnet, og det er sannsynlig at kommunen ikke klarer å være i forkant og jobbe forebyggende. Det er blant annet et økende behov for psykisk helsehjelp. Det er økt sannsynlighet for fattigdom blant barn og voksne, herav flere som har behov for sosialhjelp. Mangel på boliger for vanskeligstilte og økte priser på leiemarkedet rammer også mange av de som faller utenfor utdanning og arbeidsliv. Utenforskap kan medføre mange ulike konsekvenser, eksempelvis kommunens ansvar for sosialhjelp, men også konsekvenser i form av uro i lokalmiljøet og kriminalitet, samt den enkeltes muligheter i samfunnet. På dette kan kultur, idrett og frivilligheten være et bidrag for å redusere sannsynligheten for at noen faller utenfor.

Tildeling av tjenester

Det kan være en utfordring at brukere av helse- og velferdstjenester ikke får den hjelp de har krav på, og at innbyggernes forventninger overgår tilbudet kommunen kan gi. Rett bemanning bør være på rett plass, tilsvarende riktig bruk av kompetanse ut fra behovet. Tildeling av tjenester berører problematikk rundt utskrivningsklare pasienter og mottaksmuligheter i kommunene samt arbeidsfordelingen mellom spesialhelsetjenesten og kommunen. Kartlegging for å fastsette rett nivå på tjenestene og individuell tilpasning av tjenester er viktig for å kunne gi riktige tjenester. En konsekvens av spesielt systematiske feil i tildelingene er at brukerne ikke får det tilbudet de har krav på, som i neste omgang kan gi dårligere livskvalitet.

Bruk av tvang

Tilsyn i norske kommuner har avdekket mangelfull lovanvendelse, noe som er alvorlig både for pasienter og helsepersonell. Tvang forekommer relativt hyppig innenfor helse, og det skal fattes vedtak ved bruk av tvang. Tvang uten vedtak begrunnes ofte i pasientens, medpasienters eller ansattes beste. En konsekvens av manglende vedtak er at vurderingen bak bruk av tvang ikke dokumenteres og i verste fall ikke gjøres. Dette kan videre gi grobunn for en praksis med økende bruk av tvang.

Kvalitet i tjenestetilbudet

En utfordring Tolga kommune står ovenfor er at utgiftene pr innbygger som mottar helse og omsorgstjenester øker mer enn kommunen får i overføringer for å løse oppgavene. Ofte vil dette kunne føre til at tilbud utover det lovpålagte skaleres ned, dette som eksempelvis ulike lavterskeltilbud. Enkelte deltjenester innen kommunehelsetjenesten har få ansatte, noe som gjør tjenestene sårbare ved fravær. Kommunen har lite ressurser innen psykisk helse og rus, samtidig som det oppleves noe økt etterspørsel. Brukerstyrt personlig assistanse har blitt en sammensatt og komplisert oppgave for kommunen og det brukes en relativt stor andel av velferdsbudsjettet for å gi brukere dette tilbudet. Statsforvalteren har i sitt kommunebilde av Tolga kommune klassifisert helse og omsorg i kategori rød. Dette etter blant vurderinger knyttet til kommunens kompetanse, demensomsorg og ernæringskartlegging.

Ivaretagelse av flyktninger

De siste årene har norske kommuner tatt imot et økende antall flyktninger. Kvalifisering av flyktninger til jobb og utdanning er viktig for å unngå utenforskap. Integreringsloven skiller mellom grupperinger av flyktninger og det er egne regler for ukrainske flyktninger med andre krav. Dette kompliserer arbeidet for de som skal ivareta arbeidet med introduksjon og opplæring. Det er ekstra press på tjenester innen helse- og velferd på grunn av mottak av høyt

antall ukrainske flyktninger i 2022 og senere. Utleiemarkedet tømmes for boliger og prisene i privatmarkedet øker. Det er et spørsmål om integreringstilskuddet er tilstrekkelig og om det brukes på rett måte for å ivareta flyktningene. Hvis kommunen ikke lykkes med integrering av flyktninger kan de ende opp som sosialmottakere i stedet for å bidra som skattebetalere.

Tolga kommune har de siste årene bosatt en økende andel flyktninger. Kommunen opplever å ha gode planer og rutiner for bosetting og integreringsarbeidet, men at oppgavene allikevel utfordrer kommunen på flere områder. Kommunen erfarer et økende behov for tilrettelegging i skole og oppfølging innen kommunehelsetjenesten. Enkelte flyktninger har sammensatte behov og trenger bistand fra støttetjenestene. Kommunen opplever at det nå er vanskelig å skaffe tilveie boliger til de nyankomne, samtidig som det er få jobber ledige. Årsaken til dette er blant annet at utdanningen fra hjemlandet ikke er gyldig i Norge, og at kommunen fra før har lav arbeidsledighet.

Økonomisk sosialhjelp

Tolga kommune, som andre kommuner, opplever ringvirkningene av pandemi, krig og energikrise. Dette har resultert i prisvekst, høy rente og en generell «dyrtid» med strammere økonomi for folk flest. Dette vil kunne antas å få innvirkning på andelen innbyggere med behov for økonomisk sosialhjelp. I tillegg til dette kommer også andelen flyktninger som kan ha utfordringer med å komme seg ut i jobb.

6 TEKNISK

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Klima og miljø	Planarbeid
Saksbehandling innen byggesak	Vedlikeholdsetterslep
	Brann
	Næring, skog- og landbruk

Klima og miljø

Klima og miljø gir kommunen ulike utfordringer innenfor teknisk sektor, eksempelvis utfordringer som følge av ekstremvær. Det kan være ulik vektning av klima- og miljøhensyn, samt potensiale for motstrid mellom ulike hensyn som klima- og miljø, samiske rettigheter, jordvern og behovet for samfunnsutvikling. Klima- og miljøplanleggingen har innvirkning på annet planverk og har betydning for sektorovergripende forvaltning, blant annet i arealplanlegging, beredskap knyttet til infrastruktur, vann- og avløpsforvaltning og drift og vedlikehold av kommunal eiendom. Kommunen kan bli stilt til ansvar dersom klima- og miljøhensyn ikke blir hensyntatt blant annet i arealplanlegging og byggesaksbehandling. Bærekraftsmålene sammen med de mer kjente områdene som klima og miljø stiller krav til kommunene på mange områder, eksempelvis materialgjenvinning, omstilling i næringslivet og håndtering av et mer utfordrende klima.

Tolga kommune har vedtatt en felles klima- og energiplan med andre kommuner i Østerdalen og har i tillegg et eget klimabudsjett. Statsforvalteren har i sitt kommunebilde vurdert at Tolga kommune plasseres i risiko rød når det kommer til miljø. Dette begrunnes blant annet med at kommunen har lite ressurser til oppfølging av vannforvaltningsplanene, ikke følger deler av forurensningsforskriften og ikke tilfredsstiller den nasjonale målsettingen om andelen levert til materialgjenvinning mv.

Planarbeid

Planprosessene driver de kommunale tjenestene fremover, og oppstiller rammene for kommunens samfunns-, areal og næringsutvikling. Planarbeidet utfordrer dynamikken mellom regelverket, statlige føringer og forholdet til det lokale handlingsrommet. Målsettinger i planverket er ofte lite konkrete, målbare og tidsbestemte, noe som gjør det vanskelig å evaluere måloppnåelsen i etterkant. Ivaretagelse av bærekraftsmål i planarbeidet står sentralt og fordrer god tverrsektoriell samhandling. Manglende oppdatering av planverket, eksempelvis planstrategi, samfunnsplan og arealplan får konsekvenser for tiltakshavere og saksbehandlingen i kommunen. Eldre og utdaterte areal- og reguleringsplaner fører til et økt antall dispensasjonssøknader, noe som i sin tur øker den kommunale ressursbruken og fører

til lengre saksbehandlingstider. Administrasjonen og politisk nivå kan vekte hensyn ulikt i spørsmålet om dispensasjoner, noe som kan både kan føre til at tilnærmet like saker får ulike utfall og at beslutningen skaper presedens for nye saker.

Tolga kommune jobber per tiden med å rullere arealplanen, samt slutføring av reguleringsplan for Tolga sentrum øst, men er på etterskudd med planstrategien. Kommunen jobber også med et planarbeid for et næringsområde. På grunn av kapasitetsutfordringer er det leid inn ekstern bistand til planarbeid. Kommunen har en visjon om å få flere av sine planer inn i Fremsikt og knyttet dette opp mot budsjett og økonomiplan.

Saksbehandling innen byggesak

Kommunen har hatt utfordringer med ressursituasjonen innen byggesak. Selv om kommunen ikke opplever at det er flere saker eller fristbrudd, tilsier erfaringene at det stilles krav til en mer omfattende saksbehandling. Dette blant annet fordi sakene oppleves som mer komplisert. Marginale ressurser spiller også inn på kommunens forpliktelser innen tilsyns- og ulovlighetsoppfølging.

Vedlikeholdsetterslep

Kommuner mangler ofte gode systemer for vedlikehold når det kommer til vann og avløp, eiendomsforvaltning og samferdsel. Vedlikeholdsetterslepet på disse områdene er i dag omfattende og har konsekvenser for helse, miljø og sikkerhet. En stor bygningsmasse og mye veg som skal vedlikeholdes belaster kommunens økonomi. Alle innbyggere i kommunen skal motta trygt og godt vann, noe som stiller krav til distribusjonsnett, kontroll av vannkilder/høydebasseng og behovet for en reservevannkilde. Svikter tilførselen av trygt vann kan det få konsekvenser for liv og helse. Hovedutfordringene for avløp er relatert til ledningsnett, rensing og overvannsproblematikk. Konsekvensene av svikt i avløpssystemet er forurensning.

Tolga kommune har utfordringer med tanke på kapasitet på drikkevannet, og har per i dag ikke en reservevannkilde.

Brann

Brann og redning har ansvar for å ivareta både forebyggende og akutte oppgaver, som krever tilstrekkelig internkontroll, rutiner for forebyggende arbeid (feiing og branntilsyn), HMS og kompetanseheving (blant annet på slukking av elektriske fremkomstmidler som elbiler, el-ferjer og kompetanse i forhold til helserelaterte utrykninger). Konsekvenser av svikt innenfor brann og redning kan være stor i forhold til at liv og verdier ikke blir tilstrekkelig sikret. Det er også

knyttet usikkerhet til konsekvensene av en rettskraftig dom fra Møre og Romsdal tingrett om lovligheten av å fastsette sjablongmessig feieavgift for hytter.

Klima og miljø vil kunne legge større press på tjenesten i tiden fremover. Et eksempel vil være økt fare for skogbranner i perioder med lang tørketid. Til grunn for brannvesenets forebyggende virksomhet og beredskap skal det foreligge analyser som sier noe om kompetanse og bemanningssituasjonen. Dette er forhold brannvesenets selv har fremhevet som virksomhetskritiske og som ikke er gjort til del av økonomiplanen for 2024-2027. I tillegg skal brannvesenet være økonomisk effektivt og rasjonell med tanke på tildelte ressurser.

Næring, skogbruk og landbruk

Kommunen har ansvar etter lovverk som regulerer næringsvirksomhet, herunder jordbruk og skogbruk. Interessekonflikter mellom jordvern og utbygging og i den sammenheng også miljøhensyn er sannsynlig. Slik interessekonflikter må kommunen håndtere, og ulike utfall har ulike konsekvenser for videre utvikling. Klima- og miljøutfordringer og den risikoen det innebærer både for næringsvirksomhet og som en konsekvens av næringsvirksomhet er problemstillinger som kommunen blir stilt overfor. Kommunen har ansvar for saksbehandling på ulike områder og det kan skje saksbehandlingsfeil eller manglende oppfølging av saker, eksempelvis innenfor konsesjonsbehandling.

For Tolga kommunen vil det være utfordringer knyttet til landbruk når det kommer til rekruttering, fornying av driftsapparat og med tanke på jordgrunnlaget. Landbruket vil også måtte tilpasses endringer som følge av klimaet.

7 EIERSTYRING

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
	TOS ASVO AS
	Fjellregionen Interkommunale avfallsselskap AS (FIAS)
	Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS

Kommunen har en eierskapsmelding fra 2023, som må vurderes som oppdatert med tanke på kommunens eierskap.

Om det er aktuelt å gjennomføre eierskapskontroll i et selskap vil bero på en helhetsvurdering av selskapet, hvor blant annet følgende forhold kan spille inn:

- Risiko for at selskapet ikke drives i tråd med politiske føringer
- Risiko for at selskapet ikke drives i tråd med regelverket
- Kvaliteten på tjenestene selskapet yter
- Risiko knyttet til økonomiske rammebetingelser
- Om selskapet forvalter store verdier
- Om selskapet leverer viktige tjenester for kommunen

Følgende selskaper anses relevant for gjennomgang ved revisjon:

Fjellregionen Interkommunale avfallsselskap AS (FIAS)

Selskapet håndterer husholdningsavfall på vegne av flere kommuner. Renovasjonsbransjen er i stadig utvikling og pålegges nye krav. Renovasjonsområdet er pålagt å drive til selvkost. Dette kan være utfordrende å skille ut hvis selskapet også har andre virksomhetsområder. FIAS AS har planer om bygging av ettersorteringsanlegg for restavfall. Selskapet ble revidert i 2018 og kan være aktuelt for en forvaltningsrevisjon i denne perioden. Ifølge proff.no har selskapet en svak likviditet og lønnsomhet, men tilfredsstillende soliditet. Nøkkeltall viser at selskapet har prestert bedre enn tidligere år.

TOS ASVO AS

Selskapet tilbyr varig tilrettelagt arbeid til personer som har utfordringer med å få arbeid på det ordinære arbeidsmarkedet, og da tilpasse arbeidsoppgavene til den enkeltes yteevne. Tolga og Os har en 50 prosent eierandel hver av selskapet. Tjenesten leverer en viktig tjeneste til målgruppen og er avhengig av et godt samarbeid med blant annet kommunehelsetjenesten, NAV lokalt og voksenopplæringen. Selskapet skal blant annet levere på egne målsettinger,

sørge for brukermedvirkning og at deltagerne sine kvalifiseringsplaner innfris. Ifølge proff.no har selskapet en meget god likviditet og soliditet, men en svak lønnsomhet. Nøkkeltall viser at selskapet har presentert dårligere enn tidligere år.

Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS

Brann er et viktig tjenesteområde for kommunen, og omhandler både forebyggende arbeid og beredskap. Selskapet skal driftes økonomisk og rasjonelt innenfor rammene, men det er også sentralt at selskapet leverer på vedtatte mål og strategiske planer. Det er i rapporten «*Fremtidens brann- og redningsvesen*» fra 2023 som er utarbeidet for justis- og beredskapsdepartementet, vist til at både demografi, klima, offentlig økonomi, teknologi og grønt skifte vil utfordre dagens oppgaver innen brann og redningstjenesten. Ifølge proff.no har selskapet en meget god likviditet og god soliditet, men en svak lønnsomhet. Nøkkeltall viser at selskapet har prestert bedre enn tidligere år.

Invitasjon til orientering om NAV-samarbeidet og diskusjon om vertskommunesamarbeid

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tolga kommune

Møtedato

11.11.2024

Saknr

40/24

Saksbehandler Torbjørn Brandt

Arkivkode FE-033

Arkivsaknr 24/582 - 2

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget ønsker å delta på felles orientering om NAV-samarbeidet og vertskommunesamarbeidet.

Vedlegg

Invitasjon til orientering om NAV-samarbeidet og diskusjon om vertskommunesamarbeid (002)

Saksopplysninger

Kontrollutvalget i Tynset har fått en henvendelse fra kontrollutvalget i Folldal med ønske om en orientering om NAV og Helstilsynets undersøkelse om hvordan NAV ivaretar og følger opp barn i familier som søker om, eller mottar økonomisk sosialhjelp.

NAV Nord-Østerdal er et administrativt vertskommunesamarbeid og det er Tynset som er vertskommune. Det innebærer at det bare er kontrollutvalget i vertskommunen som kan føre kontroll med virksomheten i vertskommunen på vegne av alle deltakerne i vertskommunesamarbeidet, ser kommuneloven §20-9. Det er av denne grunn invitasjon kommer fra Tynset kommune selv om det er kontrollutvalget i Folldal som har initiert denne saken.

Tynset kontrollutvalg, ved sekretariatet, har henvendt seg til Nav Østerdalen og med forespørsel om det er mulig å gjennomføre et fellesmøte, den 23.januar 2025 i Tynset rådhus. Kontrollutvalgene for de kommunene som deltar i vertskommunesamarbeidet inviteres til å delta.

Det er bedt om redegjørelse på følgende temaer og spørsmål:

- Rammene for kontrollutvalget ansvar
 - Hva omhandler det kommunale ansvaret?
 - Hva tilhører det statlige ansvaret?
- Innholdet i samarbeidsavtalen
- Tjenestens tilstedeværelse i den enkelte kommunen

Etter orienteringen ønsker kontrollutvalget å invitere til et felles møte hvor det informeres om hvilke interkommunale vertskommunesamarbeid vi samarbeider om i FARTT-kommunene, samt en gjennomgang av kontrollutvalgene sine planer for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Hensikten er å samordne ønsker om orienteringer og mulige forvaltningsrevisjoner.

Sekretær for Tynset kontrollutvalg anslår at møtet har varighet på inntil tre timer, og ber kontrollutvalgene om å sette av dagen. Det vil komme et mer detaljert program når sekretær for Tynset får tilbakemelding fra NAV-Nord-Østerdal med svar på både tidspunkt og om det er mulig å besvare de skissert temaer og spørsmål, se punktene over.

For flere detaljer vises det til vedlagt invitasjon.

Vurdering og konklusjon

Kontrollutvalget må på selvstendig grunnlag vurdere om det ønsker å takke ja til invitasjonen. Sekretariatet anbefaler utvalget å delta. Sekretariatet vil isåfall legge inn dette møte i møtekalenderen og det vil behandles som et ordinæret møte med innkalling og sakliste.

Tolga kontrollutvalg

Vår saksbehandler: Ragnhild Aashaug, tlf. 970 40 929

E-post: ragnhild.aashaug@konsek.no

Deres ref.:

Vår ref.: 24/226-9

Oppgis ved alle henvendelser

Vår dato: 29.10.2024

Invitasjon til orientering om NAV-samarbeidet og diskusjon om vertskommunesamarbeid

Kontrollutvalget i Tynset har fått en henvendelse fra kontrollutvalget i Folldal med ønske om en orientering om NAV og Helstilsynets undersøkelse om hvordan NAV ivaretar og følger opp barn i familier som søker om, eller mottar økonomisk sosialhjelp.

NAV Nord-Østerdal er et administrativt vertskommunesamarbeid. Det er innebærer at det bare er kontrollutvalget i vertskommunen som kan føre kontroll med virksomheten i vertskommunen på vegne av alle deltakerne i vertskommunesamarbeidet, jamfør kommunelovens §20-9.

Det er bedt om at en slik orientering kan gjennomføres den 23.januar 2025 i Tynset rådhus, og kontrollutvalgene i samarbeidet inviteres til å delta.

Til orienteringen er også bedt om dette:

- Hva som omhandler det kommunale ansvaret og hva som tilhører det statlige ansvaret slik at kontrollutvalgene får en ramme for hva deres ansvar innebærer.
- Samarbeidsavtalen og hva den inneholder.
- Tilstedeværelsen i de enkelte kommunene, og hvordan dette løses i forhold til avtalen.

Etter orienteringen ønsker kontrollutvalget å invitere til et felles møte hvor det informeres om hvilke interkommunale vertskommunesamarbeid vi samarbeider om i FARTT-kommunene, samt en gjennomgang av kontrollutvalgene sine planer for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Hensikten er å samordne ønsker om orienteringer og mulige forvaltningsrevisjoner.

Vi ser for oss et program på inntil tre timer, og ber dere sette av dagen.

Det vil komme et mer detaljert program når vi får tilbakemelding fra NAV-Nord-Østerdal om det er mulig å gjennomføre orientering som det er bedt om.

Med hilsen

Konsek Trøndelag IKS

Ragnhild Aashaug
seniorrådgiver

Dette brevet er elektronisk godkjent og har derfor ikke signatur.

Postadresse:

Postboks 2564
7735 Steinkjer

Fakturaadresse:

Postboks 1258 Torgarden
7462 Trondheim
post@konsek.no

Bank: 8601.13.04038

Org.nr: 988 799 475

Kopi til:

Egil Eide

Jardar Olav Ellevold

Ola Eggset

Toril Eva Steien

Folkevalgteopplæring - Aktuelle tolkninger og artikler for kontrollarbeidet

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tolga kommune

Møtedato

11.11.2024

Saknr

41/24

Saksbehandler Torbjørn Brandt

Arkivkode FE-033

Arkivsaknr 23/442 - 4

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar aktuelle artikler og tolkningsuttalelser som gjelder kontrollarbeidet, til orientering.

Vedlegg

10 anbefalinger til folkevalgtes involvering i kommunale budsjettprosesser

Fordeling av skjønnsmidler 2024-2025

Pressens offentlighetsutvalg har undersøkt bruken av politikerportaler i norske kommuner

Styret følger ikke alltid opp ansvaret sitt

Ikke adgang til å etablere en skjermet Teamsgruppe

Saksopplysninger

For å gi kontrollutvalget kunnskap og kjennskap til den kommunale virksomhet, forvaltning og saksbehandling, legges det frem de nyeste artikler og tolkninger av aktuelle bestemmelser i lov, forskrift mv. Følgende artikler legges frem:

1. 10 anbefalinger til folkevalgtes involvering i kommunale budsjettprosesser
2. Pressens offentlighetsutvalg har undersøkt bruken av politikerportaler i norske kommuner
3. Fordeling av skjønnsmidler 2024-2025
4. Styret følger ikke alltid opp ansvaret sitt
5. Ikke lov med skjermet saksbehandling i saker som ikke kan unntas offentlighet

Konklusjon

Kontrollutvalget kan informasjon som fremkommer i de vedlagte dokumentene til orientering.

10 anbefalinger til folkevalgtes involvering i kommunale budsjettprosesser

Publisert på NKRF sin nettside 02.10.2024

Telemarksforskning har, på oppdrag fra KS FoU, utredet status for folkevalgtes involvering i kommunale budsjett- og økonomiplanprosesser.

Rapporten belyser spørsmål som: Hvordan kan budsjettprosesser legges opp for å sikre bred deltakelse, bedre eierskap og engasjement? Hvordan sikre større lokalpolitisk handlingsrom og innflytelse?

Utredningen baserer seg på en spørreundersøkelse til alle kommunestyrerepresentanter og kommunedirektører i et representativt utvalg av landets kommuner (125 av 357). Videre er det gjennomført intervjuer i seks utvalgte casekommuner med varierende deltakelse og tilfredshet med budsjett- og økonomiplanprosesser.

Blant kommunestyrerepresentantene er det et klart flertall (64 prosent) som mener at det hadde vært en fordel om politikerne hadde hatt sterkere styring med budsjettprosessene.

En betydelig andel (40 prosent) mener også at de ikke har god anledning til å legge føringer for arbeidet med årsbudsjettet i sin kommune.

Et generelt funn er at politikerne ønsker et forutsigbart årshjul for behandling av budsjettsaker. Det inkluderer gode rutiner for oppfølging av budsjettarbeidet gjennom året, og at det er satt av nok tid til behandling av budsjett- og økonomisaker.

Et forutsigbart årshjul med tidlig politisk involvering synes å være en forutsetning for at politikerne skal kunne ta sterkere eierskap og styring med budsjettprosessene. Tidlig involvering av politikerne gir muligheter for å gi føringer og komme med innspill underveis i prosessene. De som er involvert i budsjettprosessene i første og andre kvartal, er mer fornøyd med budsjettprosessene enn de som blir involvert senere.

Et forutsigbart årshjul med tidlig politisk involvering synes å være en forutsetning for at politikerne skal kunne ta sterkere eierskap og styring med budsjettprosessene.

Det er også verdt å merke seg at tilfredsheten med budsjettprosessene er stor i de kommunene hvor kommunestyrerepresentantene opplever at kommuneplanen gir gode føringer for arbeidet med både økonomiplan og årsbudsjett. Dette indikerer at disse kommunene har helhetlige, strategiske prosesser som ramme for arbeid med økonomiplaner og budsjetter. Mye tyder også på at gode budsjettprosesser gir grunnlag for bedre økonomisk styring av kommunen, større sannsynlighet for bedre økonomisk resultat og at man dermed også har lettere for å identifisere og skape et økonomisk handlingsrom.

Rundt 80 prosent av kommunestyrerepresentantene peker på et behov for bedre opplæring knyttet til budsjett- og økonomiplanprosesser. Spesielt for nye som kommer inn i politikken, er det behov for grunnleggende opplæring i kommunal økonomi og styring, kommunale ansvarsområder, rolleavklaring mellom politikk og administrasjon, hvordan prosesser bør foregå og hvordan politikerne og administrasjon kan samhandle godt.

Gjennom folkevalgtprogrammet kan man ha sterkere fokus på grunnleggende opplæring i kommuneøkonomi og budsjettprosesser, og hvordan politikerrollen kan og bør utøves gjennom budsjettprosessene.

Gjennom folkevalgtprogrammet kan man ha sterkere fokus på grunnleggende opplæring i kommuneøkonomi og budsjettprosesser, og hvordan politikerrollen kan og bør utøves gjennom budsjettprosessene.

Telemarksforskning anbefaler at de involverte gjennom folkevalgtprogrammet synliggjør gode grep og eksempler for å lykkes med budsjettprosessene. Det viktigste er sannsynligvis at budsjettprosessene blir lagt opp på en slik måte at kommunestyrerepresentantene har god dialog med administrasjonen, at de involverte er enig om hvilke prosesser som skal gjennomføres, og hva som er formålet med ulike aktiviteter og møtepunkter gjennom året. Det innebærer at politikerne må involveres tidlig i prosessen, noe som gir mer forutsigbarhet for budsjettprosessene.

- **Se også opptak av KS-webinaret:** [Folkevalgte trenger mer kunnskap og tidligere involvering i budsjettplanprosessen](#) (YouTube - starter i nytt vindu)

Rapporten gir **10 anbefalinger** for å sikre gode budsjettprosesser og politisk styring og eierskap til prosessene:

1. Sørg for tidlig medvirkning i prosessen
2. Utarbeid et årshjul for politisk behandling av budsjett- og økonomisaker
3. Sørg for en tydelig avklaring av hva som er administrasjonenes og politikernes roller og oppgaver, og hvordan man ønsker at samhandlingen skal foregå
4. Avklar hvordan økonomisk rammestyring skal foregå politisk, og hva slags rapporteringsrutiner man skal ha for å følge opp budsjettet gjennom året
5. Sørg for oppdaterte kommunale planer, og synliggjør hvordan årsbudsjettet understøtter viktige føringer i kommunens planverk
6. Arranger en dialogkonferanse innen utgangen av april for å skape en omforent forståelse av kommunens utfordringsbilde
7. Kombiner gjerne dialogkonferanse med folkevalgtopplæring om et relevant tema
8. Arranger en rammekonferanse i juni i etterkant av at kommuneproposisjonen og revidert statsbudsjett er lagt fram
9. Avklar budsjettrelaterte saker med formannskapet ut over høsten i forkant av at kommunedirektøren offentliggjør og legger fram sitt salderte budsjett
10. Kommunens administrasjon bør stille kompetanse og ressurser til rådighet for å gi faglig støtte i partigruppenes behandling av kommunedirektørens budsjettforslag

Videre peker rapporten på konkrete opplæringsbehov og anbefalinger knyttet til det.

Kilde: Telemarksforskning

<https://www.telemarksforskning.no/10-anbefalinger-til-folkevalgtes-involvering-i-kommunale-budsjettprosesser/>

Fordeling av skjønnsmidler for 2024 og 2025

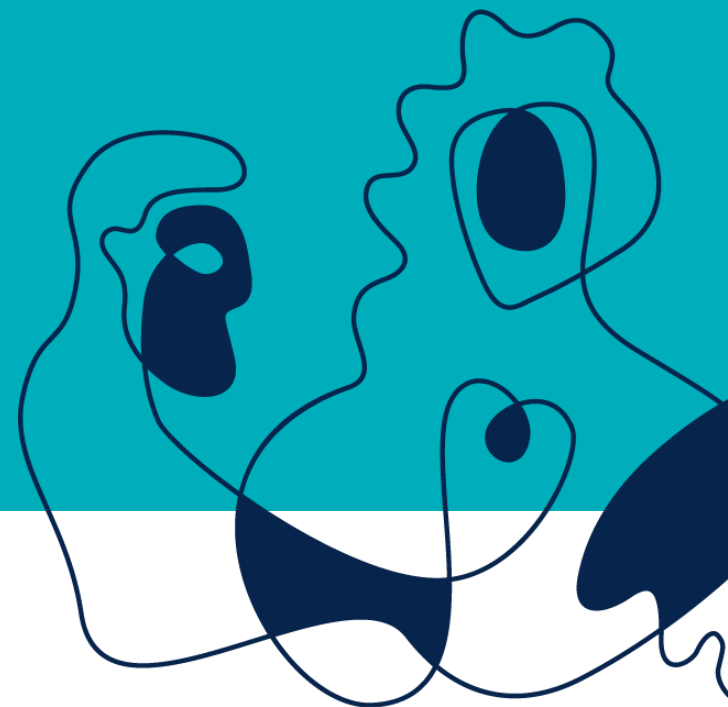
Statsbudsjettmøte for Trøndelag

8. oktober 2024



Statsforvalteren i Trøndelag

Trööndelagen Staatehaaltoje



09.10.2024



Skjønnsmidler

Fange opp forhold som ikke blir godt nok ivaretatt i inntektssystemet og gjennom andre faste tilskuddsordninger

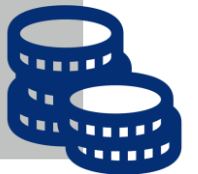
Bidra til fornying og utvikling av kommunene

- Fordeles og følges opp av Statsforvalterne
- Dialog med kommunene
- Ramme for Trøndelag i 2025: 93,6 mill. kr

Kompensasjonsskjønn

Utgiftskrevende forhold

- Særskilte forhold i fylket og enkeltkommuner
- Uforutsett hendelser



Prosjektskjønn

Fornyning og utvikling

- Fellesløft (fellestiltak)
- Innovasjon i enkeltkommuner og samarbeid





Fornyings- og innovasjonsmidler

- Stimulere til fornying og innovasjon
- Prøve ut nye løsninger
- Alle kommunens 4 roller (ikke næring)
- Enkeltkommuner, i samarbeid og eventuelt også med eksterne
- Fellesløft – prioriterte områder
- Tildeler til 34 prosjekter – til sammen 48 mill. kr.



Innovasjon gjennom digitalisering

- Eksisterende:**
- Helseplatt-formen
 - Digi Trøndelag



Kompetanseløft gjennom nettverk

- Eksisterende:**
- Plan, GIS og kommune-økonomi
 - Klima og miljø
 - Skole og oppvekst



Forebygge og motivere ungt utenforskap

- Bidra til god oppvekst i Trøndelag
- Legg til rette for større deltakelse i arbeidsliv, skole og samfunn
- Tidligere 3-årig prosjekt gjennom KS Trøndelag



Bærekraftige tjenester og forvaltning

- Demografisk utvikling
- Kompetanse og kapasitet
- Helhetlig planlegging
- Tverrsektorielt
- Interkommunalt
- Bærekraftsmål
- ...også miljø- og klimaforvaltning

Få tips fra andre prosjekter: <https://prosjektskjonn.statsforvalteren.no/offentlig>



Vurdering

Kriterier

- Innovasjonsverdi
- Relevans og nytteverdi
- Prosjektkvalitet
- Overføringsverdi

Andre forhold som kan vektlegges

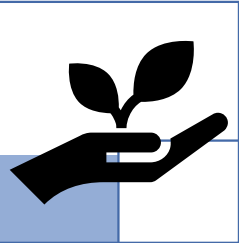
- FNs bærekraftsmål
- Helhetlig og strukturert samarbeid
- Historikk og helhetlig fordeling



Prosjektene vurderes av våre fagavdelinger og samordnes av samordningsseksjonen



Prosjektskjønn 2025, inkl. fellesløft



Innovasjon i enkelt-kommuner/samarbeid

- Stimulere til fornying og innovasjon - prøve ut nye løsninger
- Egne retningslinjer
- Søknad (21.06)
- Rapportering (01.06)
- «Score» på Innovasjonsverdi, relevans, prosjektkvalitet og overføringsverdi
- Lærings- og erfaringsutveksling

Område	Antall søknader	Søknads-beløp <i>i tusen kr</i>	Antall tildelt	Tildelt beløp <i>i tusen kr</i>
Hele kommunen	26	36 728	12	13 010
Helse og omsorg	26	41 401	12	16 250
Klima og miljø	1	2 650	1	900
Oppvekst og velferd	18	44 465	9	17 640
2024	77	97 768	36	48 000
SUM	71	123 952	34	48 075

Tildeling prosjektskjønn 2025



Søker	Antall innvilget	Innvilgende prosjekter	Tildelt beløp (i tusen kr)
Frøya	2	Bedre samhandling barn og unge Helsefelleskapet (felles søndre) (1 000), Brukerstyrt evaluering (500)	1 500
Grong	1	Felles legetjeneste for Indre Namdal	800
Heim	3	Bærekraftstanken (320) , Regionalt beredskap (1 000), Strategisk kompetansesamarbeid (1 200). Alle er regionvise prosjekter	2 520
Hitra	2	Sykepleieklinnikk (1 000), Utvikling av boformer med sosial bærekraft (900)	1 900
Inderøy	1	Ungdomsløftet Inderøy ungdomsskole	1 100
Indre Fosen	1	Brukerstyrt evaluering (i samarbeid med Frøya)	675
Levanger	2	Familie og nettverkstiltak for ungdomsfamilier (1 450), Helhetlig ressursforvaltning (1 500)	2 950
Lierne	1	Utviklingsmiljø Indre Namdal (utbetales 2025-midler, men opprinnelig søknad for 2024)	890
Malvik	2	Mestringskurs ungdom (240), Vanndirektivet (flere kommuner 900)	1 140
Namsos	1	Mulighetsstudie brannsamarbeid (felles),	1 100
Nærøysund		Helsefelleskapet Nordre – vises til egne samhandlingsmidler	
Oppdal	1	Utvikling av tjenestetilbud barn og unge	960
Orkland	1	Best på pårørenderollen	1 000
Røros	1	Ungt utenforskap	540
Rindal	1	Tørn	450
Steinkjer	1	Omstilling og innovasjon	700
Stjørdal	2	Digi Trøndelag (felles) (2 200) , Medarbeiderdrevet innføring av Copilot (1000) Værnes	3 200
Trondheim	8	Eget ark.	20 600
Verdal	3	Omsorgspakken (barnevern felles 3 250), Ombruksprosjektet (1 100) og Helhetlig oppvekst (1 100)	5 450
Ørland	1	Ungt utenforskap	600
Totalsum			48 075

Felles tildelingsbrev med forutsetninger kommer i oktober



Prosjektskjønn 2025 Trondheim

Innvilgende prosjekter	Tildelt beløp (i tusen kr)
Flere fagarbeidere og flere unge i jobb i Trondheim kommune	2 500
Overganger - samordnet støtte	2 000
Ungt løft Trondheim	5 000
Samskaping i kommunal sektor: Implikasjoner for politiske og administrative ledelsesprosesser (SAMVERDI)	1 400
Framtidsrettede næringsarealer i Trondheimsregionen – Plan (flere kommuner)	800
Fritidsguide	900
Interkommunal Digital hjemmeoppfølging med HelsaMi <i>(se kommentar)</i>	
Forenklet og tilgjengelig - En forenklet forvaltningsmodell for kommunen	
Helseplattformen (felles)	8 000
Totalsum	20 600

Trondheim kommune kan omdisponere ubrukte midler fra et tidligere «Plattform for kompetanse og skalering E-helse til » prosjektet Interkommunal digital hjemmeoppfølging og "Forenklet og tilgjengelig».

Skjønnsramme 2025 - sum per kommune og forhold datert 09.10.24

K-nr.	Kommunenavn	Særskilte forhold for kommunene samlet				Særskilte forhold i enkeltkommuner	Uforutsette forhold Tilbakeholdt	Prosjektskjønn inkl. søknadsbaserte fellesløft	Andre fellesløft Tilbakeholdt	SUM tildelt	Tildelt grønt hefte/særskilt Utbetalt over 10 terminer/ særskilt	Utbetaling Termin 10 per 08.10.24
		Ressurskrevende tjenester	Minoritets-språklige elever	Flerårig befolknings-nedgang	Barnevern Tilbakeholdt							
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
5001	Trondheim	970 000	1 390 000	-	-	-	-	20 600 000	-	22 960 000	2 360 000	20 600 000
5006	Steinkjer			-	-	-	-	700 000	-	700 000	-	700 000
5007	Namsos	940 000	-	-	-	-	-	1 100 000	-	2 040 000	940 000	1 100 000
5014	Frøya	-	-	-	-	-	-	1 500 000	-	1 500 000	-	1 500 000
5020	Osen	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-
5021	Oppdal		-	-	-	-	-	960 000	-	960 000	-	960 000
5022	Rennebu	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-
5025	Røros	-	-	-	-	1 150 000	-	540 000	-	1 690 000	1 150 000	540 000
5026	Holtålen	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-
5027	Midtre Gauldal	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-
5028	Melhus	830 000	520 000	-	-	-	-		-	1 350 000	1 350 000	-
5029	Skaun	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-
5031	Malvik	-	190 000	-	-	-	-	1 140 000	-	1 330 000	190 000	1 140 000
5032	Selbu	230 000	-	-	-	-	-		-	230 000	230 000	-
5033	Tydal	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-
5034	Meråker	-	190 000	-	-	-	-		-	190 000	190 000	-
5035	Stjørdal	1 400 000	550 000	-	-	-	-	3 200 000	-	5 150 000	1 950 000	3 200 000
5036	Frosta		-	-	-	1 200 000	-		-	1 200 000	1 200 000	-
5037	Levanger	4 020 000	60 000	-	-	-	-	2 950 000	-	7 030 000	4 080 000	2 950 000
5038	Verdal	-	-	-	-	-	-	5 450 000	-	5 450 000	-	5 450 000
5041	Snåsa	-	-	-	-	400 000	-		-	400 000	400 000	-
5042	Lierne		-		-	-	-	890 000	-	890 000	-	890 000
5043	Røyrvik	-	-	370 000	-	250 000	-		-	620 000	620 000	-
5044	Namsskogan	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-
5045	Grong	-	-	-	-	-	-	800 000	-	800 000	-	800 000
5046	Høylandet	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-
5047	Overhalla	-	290 000	-	-	-	-		-	290 000	290 000	-
5049	Flatanger	120 000	-	-	-	-	-		-	120 000	120 000	-
5052	Leka	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-
5053	Inderøy	-	-	-	-	-	-	1 100 000	-	1 100 000	-	1 100 000
5054	Indre Fosen		190 000	-	-	-	-	675 000	-	865 000	190 000	675 000
5055	Heim	-	-	-	-	-	-	2 520 000	-	2 520 000	-	2 520 000
5056	Hitra	1 750 000	60 000	-	-	-	-	1 900 000	-	3 710 000	1 810 000	1 900 000
5057	Ørland	-	-	-	-	-	-	600 000	-	600 000	-	600 000
5058	Åfjord	780 000	60 000	-	-	-	-		-	840 000	840 000	-
5059	Orkland	-	-	-	-	-	-	1 000 000	-	1 000 000	-	1 000 000
5060	Nærøysund	1 640 000	-	-	-	-	-		-	1 640 000	1 640 000	-
5061	Rindal	-	-	-	-	-	-	450 000	-	450 000	-	450 000
	Tilbakeholdt											25 975 000
SUM		12 680 000	3 500 000	370 000	-	3 000 000	-	48 075 000	-	67 625 000	19 550 000	74 050 000

E-post adresse for spørsmål:

FMTLKommuneokonomi@statsforvalteren.no

Frode Rabben (underdirektør)

frode.rabben@statsforvalteren.no

[73199177](tel:73199177) [91849892](tel:91849892)

Sigrid Hynne

Sigrid.hynne@statsforvalteren.no

[74168079](tel:74168079) [48024972](tel:48024972)

Stule Lund

stule.lund@statsforvalteren.no

[73199237](tel:73199237) [93240787](tel:93240787)

Snorre Antonsen

snorre.antonsen@statsforvalteren.no

[74168141](tel:74168141)



Statsforvalteren i Trøndelag

Trööndelagen Staatehaaltoje

Facebook [StatsforvaltereniTrondelag](#)

Nettside [Statsforvalteren.no/Trondelag](https://statsforvalteren.no/Trondelag)

Pressens offentlighetsutvalg har undersøkt bruken av politikerportaler i norske kommuner

Artikkel hentet fra FKT sin nettside 27.09.2024

Hva skjer med den grunnlovsfestede åpenheten når lokalpolitikken flytter inn i digitale løsninger? Det har Pressens offentlighetsutvalg undersøkt og beskrevet i rapporten [«Digitale møteportaler i norske kommuner»](#) (pdf).

Rapporten tar for seg bruken av politikerportaler som benyttes i forbindelse med møter i kommunestyre og kommunale utvalg.

Bakgrunnen er Sivilombudets to uttalelser om Larvik kommunes bruk av politikerportalen de kalte «Bobla» – et digitalt verktøy som ble brukt i forbindelse med politiske møter i kommunen, hvor politikerne kunne fremme forslag og kommunisere i forkant av møtene.

Problemet var at «Bobla» var lukket. Politikerne viste til forslag og kommunikasjon i «Bobla», og de som fulgte møtene, skjønnte ingenting. Saksbehandling som skulle skje i et åpent møte, hadde flyttet inn i et lukket digitalt rom.

Sivilombudet konkluderte at det normalt skal være innsyn i forslag og kommunikasjon i portalene som er tilgjengelig for alle utvalgets medlemmer.

Undersøkelsen til Pressens offentlighetsutvalg (POU) viser at:

- Minst 156 norske kommuner bruker slike møteportaler. Om de brukes, og hvordan de brukes, varierer stort.
- 81 norske kommuner bruker portalene på en måte som er i tråd med offentlighetsprinsippet.
- 52 norske kommuner bruker portalene på en måte som POU mener er i strid med offentlighetsprinsippet.
- 56 av kommunene opplyser at årsaken til at de ikke er mer åpne, er tekniske begrensninger i løsningen.
- 7 kommuner har funnet kompromisser som sikrer åpenhet, selv om de tekniske løsningene begrenser dem.
- 7 kommuner mener det ikke bør være innsyn i det som foregår i portalene.
- Fra 16 av kommunene har POU for lite informasjon til å kunne vite om bruken er i tråd med eller strid med offentlighetsprinsippet.

I rapporten presiserer POU: Forslag kan legges inn i en møteportal i forkant av et møte i et offentlig organ, uten at det strider med offentlighetsprinsippet. Kommunene må bare sørge for at allmennheten også får mulighet til å sette seg inn i dem så fort de er tilgjengelige for politikerne i utvalget.

Kilde: Pressens offentlighetsutvalg

<https://presse.no/ukategorisert/52-kommuner-med-moteportal-bruk-som-strider-mot-offentlighetsprinsippet/>

Rolleavklaring mellom styret, administrasjonen og eier — Styret følger ikke alltid opp ansvaret sitt



Den 9.–10. oktober deltok Sunniva Tusvik Sæter på styrekurs i regi av Samfunnsbedriftene. Foto: Revisjon Midt-Norge SA

Skrevet av: **Nicolay Biørn-Lian** | Publisert: **14. oktober 2024**



— Vi kommer gjerne inn når det har skjedd noe i selskapet som politikerne ønsker å se nærmere på. Ofte ser vi at styret har jobbet etter uklare retningslinjer. Det sier forvaltningsrevisor Sunniva Tusvik Sæter.

Gjennom sitt virke i Revisjon Midt-Norge SA har Sæter sett mange av utfordringene som kan dukke opp. Mye skyldes en manglende forståelse av hvordan ansvaret deles mellom styret, administrasjon og eier.

— Det er viktig å forstå disse skillene, og at alle skjønner sin rolle. Det er like viktig for de som står for den daglige driften som det er for styret og de folkevalgte, sier Sæter.

Den 9.–10. oktober deltok hun på styrekurs (se faktaboks) i regi av Samfunnsbedriftene.

– Jeg opplevde at kursene var relevante uansett hvilken «side» man sitter på. For alle må kjenne sitt ansvarsområde. Og her var kursdeltagerne i samme båt. Et fellestrekk er at det ligger andre ting enn rent kommersielle hensyn til grunn for driften.

Som samvirkeforetak med hele 53 kommuner og Trøndelag fylkeskommune på eiersiden, dekker Revisjon Midt-Norge SA nesten hele Trøndelag, deler av Helgeland og de øverste kommunene i Innlandet.

Hovedkontoret på Steinkjer utgjør navet for et betydelig revisjonsmiljø. Men foretaket har kontorer på ulike steder i regionen som de dekker.

Ofte får de oppdrag når det har skjedd noe i et offentlig eid selskap som politikerne vil undersøke nærmere. Flere ganger har de kritisert et styre i sluttrapporten som de skriver. For det er ikke alle styrer som følger opp ansvaret sitt.

Styrets fullmakter

– Da spør vi alltid: Hva slags fullmakt har styret hatt? Ofte viser det seg ofte at eier ikke har gitt tydelige nok føringer, eller at hverken styret eller eier har skjønt sine roller og plikter.

Derfor vil ikke Sæter være med på at det bare er styremedlemmenes feil, selv om de sitter med ansvaret. Man må begynne med å se på hvordan styret settes sammen.

– Med folkevalgte som eiere er det avgjørende at man har gode prosesser for å velge styremedlemmer som har den kompetansen selskapet trenger.

– Ofte har ikke de folkevalgte selv fått så god opplæring. Og om de velger styre ut fra andre hensyn enn kompetanse, så kan selskapet sitte igjen med et svakt styre som ikke er tilpasset selskapets behov.

Da er terskelen ofte ganske høy for å gjøre noe. For eierkommunene har ikke så mye annen makt enn muligheten til å kaste styret, mener Sæter.

Styringslinjene må følges

– Som eier er kommunene heller ikke alltid rigget til å forstå styringslinjene. Det kan skape uheldige situasjoner. Sett at det er ti eierkommuner, og at en folkevalgt tar kontakt med en enkeltansatt i selskapet.

– Da er ikke styringslinjene fulgt. Og det kan både skape usikkerhet i organisasjonen og misnøye hos andre eierkommuner. Så det er veldig viktig at eierne er klar over dette, og at administrasjonen vet hvem man skal gi info til når.

Sæter synes at både stoffet og de ulike problemstillingene som kan oppstå, ble fremstilt på en forståelig måte på de to kursene. Og at det var mange gode eksempler.

– Det var også nyttig å være fysisk til stede og ikke ta det over nettet. Jeg satt mellom en daglig leder i et selskap og et styremedlem i et annet selskap. Det ga en klar merverdi å kunne drøfte problemstillingene sammen.

Gjelder for alle tjenester

Prinsippene som man går gjennom, er viktige for alle bransjer. De gjelder både for mer «synlige» tjenester som renovasjon, og for mer «usynlige» tjenester som revisjon.

Og uansett hvordan man vrir og vender på det, så har styret et betydelig ansvar. Det er også mye de kan stilles til personlig ansvar for.

– Jeg skal hjem og anbefale til vårt styre og daglige ledere å delta på et slikt kurs. Det er viktig at man alltid har søkelyset på dette, ikke minst i forbindelse med valg.

For en god rolleavklaring er på en måte grunnmuren. Det er noe av det som må være på plass for at et kommunalt selskap skal nå målet: å sikre gode tjenester til rett pris.

Ikke adgang til å etablere en skjermet Teams-gruppe som arena for testing av «prøveballonger»

Kommunal Rapport 02.09 2024, Jan Fridthjof Bernt, professor emeritus ved Universitetet i Bergen.

Når kan partiene i komiteene i fylkestinget publisere sine forslag i Teams, og når blir de offentlige?

SPØRSMÅL: Etter at møte i vårt fylkesting er satt, avholdes en serie av komitémøter der fremsatte forslag behandles. For at forslagene så raskt som mulig skal gjøres tilgjengelig for representantene, har administrasjonen opprettet en lukket gruppe i Microsoft Teams der partiene kan legge disse inn i kanalen til den aktuelle komiteen. Det gjør det bla. lettere for de små partiene å levere forslag til komiteer de ikke har medlem i.

Møtesekretær henter forslagene her og publiserer disse i møteportalen til vedkommende komité, slik at forslagene er tilgjengelige når komitémøtet starter. Denne møteportalen er bare tilgjengelig for de folkevalgte og utvalgte medlemmer av administrasjonen.

De fremsatte forslagene gjøres tilgjengelig for allmennheten først når vedtaket fra komiteen er gjort og saksprotokoll publiseres på hjemmesiden til fylkeskommunen.

Spørsmålet er: Kan partiene starte med å publisere sine forslag i Teams allerede ved åpning av fylkestinget klokka 09:00 første dag, eller må de vente til første komitémøte settes for at vi skal møte følge loven?

SVAR: Fylkestingskomiteer er folkevalgte organer opprettet av fylkestinget etter bestemmelse i [kommuneloven § 5–9](#). Komiteene kan ikke gis vedtaksmyndighet, men fungerer «som saksforberedende organer for ... fylkestinget».

Etter [kommuneloven § 11–3](#) skal komiteene holde sine møter på grunnlag av en innkalling som «sendes til organets medlemmer med rimelig varsel» og som «skal inneholde en liste over de sakene som skal behandles, og dokumentene i sakene». Forslag som sendes inn i forkant av møtet, må etter min mening oppfattes som dokumenter til komiteens saksbehandling, uavhengig om de er innsendt fra medlem av komiteen eller andre. Det samme gjelder forslag og dokumenter som blir sendt inn etter innkalling er gått ut. De kan da etter [offentleglova § 16](#) første avsnitt, bokstav a, ikke unntas fra offentlig innsyn, og skal være offentlige fra de er gjort tilgjengelige for medlemmene av komiteen.

Det er ikke adgang til å etablere en skjermet «Teams-gruppe» som arena for testing av prøveballonger eller som forhåndsorientering, evt. også til utveksling av reaksjoner og meninger medlemmene imellom. Kommuneloven og offentleglova bygger på et prinsipp om åpenhet og gjennomsiktighet på alle trinn i saksbehandlingen i folkevalgte organer, og grunnlaget for denne, og det skal ikke kunne omgås ved slike konstruksjoner, selv om motivene for dette kan være de beste.

Alt dette er forberedende saksbehandling til møte i komiteen. Forberedende saksbehandling er administrasjonens ansvar. Forslagene kan holdes i administrasjonen, men bare til de sendes ut til komitémedlemmene. Saksbehandlingen i en komité starter først når møte er satt i denne. Forslag til vedtak i saker som skal behandles der, skal bare behandles og voteres over hvis og når de er formelt fremsatt i møtet av et av medlemmene.

Års- og møteplan for 2025

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tolga kommune

Møtedato

11.11.2024

Saknr

42/24

Saksbehandler Torbjørn Brandt

Arkivkode FE-033

Arkivsaknr 23/328 - 18

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget slutter seg til forslag til års- og møteplan for 2025. Kontrollutvalget oversender årsplan til kommunestyret med følgende forslag til vedtak:

Kommunestyret tar kontrollutvalgets årsplan for 2025 til orientering.

Vedlegg

Forslag til Års- og møteplan for kontrollutvalget 2025

Saksopplysninger

I denne saken legges årsplan som beskriver kontrollutvalgets kontrollarbeid. Det legges frem forslag til møtedatoer og aktiviteter for kommende år. Vedtak om møtedatoer og aktiviteter innarbeides i årsplanen. Sekretariatet har utarbeidet et forslag årsplan og til møtedatoer.

Årsplanen tar sikte på å gjenspeile dette ved å synliggjøre hovedoppgavene for kontrollutvalgets arbeid og gir en overordnet oversikt for gjennomføringen av egenkontrollen.

Aktiviteten som listes opp i årsplanens kap. 3 er ikke uttømmende og begrenser ikke kontrollutvalget for å sette opp flere saker eller gjennomføre flere kontrollhandlinger. Årsplanen viser kun de faste kjente og pålagte aktiviteter gjennom året samt møtedatoer for kontrollutvalgets møter.

Konklusjon og vurdering

Med mindre kontrollutvalget har ytterligere ønske om flere kontrollhandlinger eller aktiviteter kan kontrollutvalget slutte seg til forslag til års- og møteplan for 2025.



Konsek
TRØNDELAG IKS Kontrollutvalgenes sekretariat

Kontrollutvalget
Tolga kommune

Års- og møteplan
2025



INNHOLDSFORTEGNELSE

INNHOLDSFORTEGNELSE	2
INNLEDNING	3
1 KONTROLLUTVALGETS VIRKSOMHET	4
1.1 MØTER I KONTROLLUTVALGET	4
1.2 KONTROLLUTVALGETS BUDSJETT	4
1.3 KONTROLLUTVALGETS SEKRETARIAT	4
1.4 REVISJONEN	5
2 KONTROLLUTVALGETS PLANLAGTE AKTIVITET	5
2.1 REGNSKAPSREVISJON	5
2.2 FORVALTNINGSREVISJON OG EIERSKAPSKONTROLLER	6
2.2.1 FORVALTNINGSREVISJONER OG EIERSKAPSKONTROLL	6
2.2.2 OPPFØLGING AV TIDLIGERE FORVALTNINGSREVISJONER OG EIERSKAPSKONTROLLER	7
2.4 GENERELT OM KONTROLL MED FORVALTNINGEN	7
2.4.1 ORIENTERING FRA POLITISK OG ADMINISTRATIV LEDELSE	7
2.4.2 BEFARING/BESØK	7
2.4.3 SAMORDNING AV KONTROLL	8
2.4.4 HENVENDELSER FRA PUBLIKUM	8
2.5 SAKER TIL KOMMUNESTYRET OG RAPPORTERING	8
2.6 KOMPETANSEUTVIKLING OG INFORMASJON	9
3 KONTROLLUTVALGETS MØTEPLAN FOR 2025	9
Vedlegg - møteplan for 2025	

INNLEDNING

Kommunen forvalter betydelige ressurser på vegne av innbyggerne og utøver et stort regionalpolitisk skjønn. Den kommunale tjenesteproduksjonen berører mange og har en stor bredde, noe som medfører et utstrakt behov for styring og kontroll. Egenkontrollen er et viktig element i det lokale folkestyret, og hensikten er å styrke allmenhetens tillit til forvaltningen. Det skjer gjennom å følge med på at kommunen når de mål som er satt innenfor rammene av gjeldende regelverk og tildelte ressurser.

Kontrollutvalget er kommunestyrets redskap for å føre løpende kontroll med forvaltningen på kommunestyrets vegne. Arbeidet styres av kommunelovens §§ 22, 23 og 24, samt forskrift om kontrollutvalg og revisjon i kommuner og fylkeskommuner.

God dialog og informasjonsutveksling er sentralt for å lykkes med samspillet mellom kommunestyret og kontrollutvalget. Kontrollutvalget ønsker med dette å legge til rette for en god og åpen dialog slik at det kan skapes en forståelse for hvordan og hvorfor oppgavene gjennomføres. Det er også viktig å tydeliggjøre den klare ansvars- og oppgavefordelingen mellom kontrollutvalget, sekretariatet, administrasjonen og revisjonen.

Kontrollutvalgets oppgaver er omfattende, og knytter seg til kontroll med den kommunale forvaltningen, med revisjonens arbeid og med kommunale selskap. Dette innebærer å iverksette forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll og andre undersøkelser i kommunen, samt påse at kommunens regnskap blir betryggende revidert.

En årsplan er et av kontrollutvalgets viktigste styringsdokumenter for å planlegge en god og riktig egenkontroll som er tilpasset kontrollutvalgets ressurser.

Kontrollutvalget

1 KONTROLLUTVALGETS VIRKSOMHET

1.1 MØTER I KONTROLLUTVALGET

Møtene i kontrollutvalget er åpne. Møtene vil kun lukkes for deler av en sak eller for en sak i helhet hvor dette følger av i lov. Møtene gjennomføres på kommunehuset og vil som et klart utgangspunkt ikke legges utenfor kommunens grenser.

Kun unntaksvis vil møter kunne bli avholdt som fjernmøte og da kun for de tilfeller hvor det foreligger et særlig tvingende behov.

Det legges opp til 6 møter i 2025. Et av disse arrangeres som et fellesmøte med de andre kontrollutvalg i forbindelse med orienteringer knyttet til vertskommunesamarbeid og samordning med andre kontrollutvalg i forbindelse med å gjennomføre felles forvaltningsrevisjoner. Kontroller som gjennomføres i felleskap innebærer ofte ressurs- og kostnadsbesparelser.

I årsplanens kapittel 3 er aktiviteter og møtedatoer lagt ved som vedlegg.

Kommunens ordfører og revisor har møte- og talerett i kontrollutvalgets møter, og kan få protokollert sine merknader.

1.2 KONTROLLUTVALGETS BUDSJETT

Kontrollutvalget utarbeider budsjett og økonomiplan for det kontrollarbeidet som ved lov og forskrift er lagt til kontrollutvalget.

Kontrollutvalget behandler budsjettet og økonomiplanen vanligvis i september. Budsjettforslaget og forslag til økonomiplan sendes over til kommunen og følger den ordinære behandling om kommunens samlede budsjetter, både til formannskapet og til endelig behandling i kommunestyret.

Budsjettforslaget setter rammen for kontrollutvalgets virksomhet. Budsjett er ment å dekke lønn og godtgjøring til utvalgets medlemmer (fastsatt av kommunestyret), drift (kurs, reiseutgifter med mer), kjøp av sekretariats- og revisjonstjenester.

1.3 KONTROLLUTVALGETS SEKRETARIAT

Sekretariatsfunksjonen for kontrollutvalget skal være uavhengig fra kommunens administrasjon og revisjon.

Kommune eier Konsek Trøndelag IKS (Konsek). Konsek som har som oppgave å dekke sekretariatfunksjonen for kontrollutvalget. Sekretariatet yter rådgivning til utvalget, utreder saker og skriver saksfremlegg, fasiliteter møteavvikling, praktisk tilrettelegging før, i og etter møter, bistår i faglig opplæring med tanke på kontrollarbeidet mv.

For tiden er Torbjørn Brandt oppdragsansvarlig sekretær for Tolga kontrollutvalg.

1.4 REVISJONEN

Tolga kommune er eier av Revisjon Midt-Norge SA(RMN). RMN leverer regnskapsrevisjonstjenester, risiko- og vesentlighetsvurdering, forvaltningsrevisjoner, eierskapskontroller og andre undersøkelser.

Monika Sundt er oppdragsansvarlig regnskapsrevisor for 2025.

Johannes Nestvold utvalgets kontaktperson hos RMN.

For den enkelte forvaltningsrevisjon utpekes en oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor.

2 KONTROLLUTVALGETS PLANLAGTE AKTIVITET

2.1 REGNSKAPSREVISJON

Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at det foregår i samsvar med de bestemmelser som følger av loven, god kommunal revisjonsskikk og avtalen som foreligger med revisor. Revisor legger årlig frem:

- Uavhengighetserklæring
- Revisjonsstrategi
- Risiko- og vesentlighetsvurdering for gjennomføring av forenklet etterlevelseskontroll
- Attestasjonsuttalelse for forenklet etterlevelseskontroll
- Revisjonsberetninger
- Revisjonsnotat/tilbakemeldingsbrev/årsoppgjørnotat
- Nummererte brev (om revisor finner dette påkrevd)

Kontrollutvalget vil i tillegg gjennomføre et årlig evalueringsmøte for å vurdere samhandlingen mellom aktørene og oppdragsavtalen for å vurdere om revisjonsarbeidet foregår i tråd med oppdragsavtalen og kontrollutvalgets påse-ansvar.

På bakgrunn av kommunens årsregnskap, årsmelding og revisors beretning (ev. også nummererte brev) gir kontrollutvalget en uttalelse til kommunestyret, med kopi til formannskapet. Kontrollutvalget gir også en egen uttalelse for eventuelle kommunale foretak om disse finnes. Aktivitetene tilknyttet regnskapsrevisjonen vises i møteplanen.

Revisor skriver nummerte brev til kontrollutvalget når det er forhold som skal påpekes, og kontrollutvalget vil følge med på at dette blir fulgt opp. Eventuelle nummererte brev som ikke blir godt nok fulgt opp av kommunen, sendes kommunestyret for videre behandling. Dersom revisor har andre merknader vil kontrollutvalget vurdere om og hvordan det skal følges opp.

2.2 FORVALTNINGSREVISJON OG EIERSKAPSKONTROLLER

Kontrollutvalget skal påse at det gjennomføres forvaltningsrevisjoner i kommunen og i selskapene som kommunen har eierinteresser i.

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak.

Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.

Kommunestyret vedtar plan for forvaltningsrevisjon og plan for eierskapskontroll for 2025 - 2028.

Planen ligger til grunn for utvalgets arbeid for bestilling av forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller. For at utvalget til enhver tid kan velge ut de mest aktuelle områdene, så har kontrollutvalget fått delegert myndighet til å endre rekkefølgen.

Dersom det oppstår akutte behov som ikke inngår i planen, vil kontrollutvalget varsle om det. Kontrollutvalget imøteser eventuelle bestillinger fra kommunestyret.

2.2.1 FORVALTNINGSREVISJONER OG EIERSKAPSKONTROLL

Kontrollutvalget vil få følgende forvaltningsrevisjonsrapporter til behandling i 2025:

- Brukere med sammensatte behov

Utvalget tar sikte på å bestille en eierskapskontroll og en forvaltningsrevisjon i løpet av 2025. Når kontrollutvalget har bestilt en eierskapskontroll eller en forvaltningsrevisjon vil revisor utarbeide en prosjektplan. Prosjektplanen legges fram for utvalget. Dette gjøres for å sikre at prosjektet er i tråd med kontrollutvalgets bestilling.

Når eierskapskontrollen eller forvaltningsrevisjonen er ferdig leverer revisor en rapport til kontrollutvalget. Kontrollutvalget behandler rapporten og sendes rapporten over til behandling i kommunestyret. Kontrollutvalget legger fram rapporten med forslag til vedtak til kommunestyret.

Om kommunestyre vedtar at rapportens anbefalinger skal følges opp kan kommunestyret også vedta at kontrollutvalget skal bli orientert om denne oppfølgingen, vanligvis 6 til 12 måneder etter rapporten ble behandlet.

2.2.2 OPPFØLGING AV TIDLIGERE FORVALTNINGSREVISJONER OG EIERSKAPSKONTROLLER

Om kommunestyre vedtar at rapportens anbefalinger skal følges opp kan kommunestyret også vedta at kontrollutvalget skal bli orientert om denne oppfølgingen, vanligvis 6 til 12 måneder etter rapporten ble behandlet.

Det er kommunedirektøren som skal påse at anbefalingene blir iverksatt. Kommunedirektøren er den som orientere utvalget.

For eierskapskontrollene så følger kontrollutvalget opp disse på samme måte som for forvaltningsrevisjonene. Utvalget inviterer da eierrepresentanten og kommunedirektøren for en orientering om hvordan eventuelle tiltak og anbefalinger er fulgt opp.

2.4 GENERELT OM KONTROLL MED FORVALTNINGEN

Kontrollutvalget fører løpende kontroll med forvaltningen på vegne av kommunestyret.

Den generelle kontrollen med forvaltningen gjennomføres i hovedsak gjennom orienteringer fra administrasjonen. Det tas fortløpende stilling til om det foreligger behov for orientering fra kommunedirektøren.

Kontrollutvalget som organ eller leder kan velge å sette henvendelser til kontrollutvalget på saklisten. Kontrollutvalget selv kan vedta kontrollhandlinger på grunnlag av egne observasjoner, eller på grunnlag av saker hvor kommunen har vært omtalt i media.

Som et nytt satsingsområde vil kontrollutvalget gjennom året skaffe seg mer kunnskap om eierstyring og på den måten ha et bedre grunnlag for å ivareta påseansvaret med hvordan kommunen ivaretar sitt ansvar som eier i ulike selskap.

2.4.1 ORIENTERING FRA POLITISK OG ADMINISTRATIV LEDELSE

Kontrollutvalget ønsker spesielt at administrativ ledelse er til stede ved kontrollutvalgets møte når regnskap og årsberetning for foregående år skal behandles.

Erfaringsmessig viser det seg ellers å være nyttig og hensiktsmessig å be kommunedirektøren om orienteringer i ulike sammenhenger. Disse orienteringene bidrar til å avklare om det er nødvendig med videre oppfølging eller ikke. Slike orienteringen bidrar til at det ikke igangsettes unødige og ressurskrevende undersøkelser. Kontrollutvalget ønsker å forsette det gode samarbeidet med administrasjonen på dette området.

2.4.2 BEFARING/BESØK

For å bli kjent med den kommunale forvaltningen, og for at ansatte i kommunen skal bli kjent med kontrollutvalget, vil utvalget besøke ulike virksomheter. Dette kan også

inkludere kommunale foretak og selskap. Kontrollutvalget vil planlegge å minst virksomhetsbesøk i 2025.

2.4.3 SAMORDNING AV KONTROLL

Forvaltningsrevisjoner og statlige tilsyn skal sees i sammenheng. Kontrollformene har et formål om å bidra til læring og forbedring, og kan bygges på hverandres arbeid.

Sekretariatet vil legge frem aktuelle og relevante tilsynsrapporter fra Statsforvalteren og andre statlige tilsynsorganer. Det er planlagt at dette kan gjøres gjennom en orientering fra kommunedirektøren i løpet av 2025.

Kommunelovens §30-7 sier at det statlige tilsynet skal ta hensyn til relevante forvaltningsrevisjoner og vurdere den samlede tilsynsmengden i kommunen. Sekretariatet vil sørge for å legge inn forvaltningsrevisjoner i den nasjonale tilsynskalenderen.

Statsforvalteren i Innlandet har ansvaret for å samordne kontroll og tilsyn. Kontrollutvalgets kontrollarbeid skal derfor samordnes med statsforvalteren sitt kontroll- og tilsynsarbeid. I tilfelle kontrollutvalget gjennomfører en kontroll som overlapper med en kontroll som gjennomføres av Statsforvalteren, skal statsforvalterens tilsyn vike i følge loven. For å sikre at slik overlapping ikke skjer, vil sekretariatet bidra inn mot Statsforvalteren.

2.4.4 HENVENDELSER FRA PUBLIKUM

Kontrollutvalget kan ta imot henvendelser fra publikum, men kontrollutvalget vil ikke opptre som et klageorgan, og har ikke avgjørelsesmyndighet på forvaltningsområdet.

Kontrollutvalget avgjør selv om den enkelte henvendelse er relevant for utvalget, og tar stilling til i hvilken form og grad henvendelsene fra publikum skal følges opp.

2.5 SAKER TIL KOMMUNESTYRET OG RAPPORTERING

Kontrollutvalget er kommunestyrets redskap for å føre løpende kontroll med forvaltningen på kommunestyrets vegne. I saker som krever beslutning, vil kontrollutvalget legge frem forslag til vedtak, dette følger av kontrollutvalgets innstillende myndighet i saker som er lagt til kontrollutvalget etter lov og forskrift.

Kontrollutvalget rapporterer om sin aktivitet direkte til kommunestyret, og det gjøres i hovedsak slik:

- Forvaltningsrevisjonsrapporter og rapporter etter eierskapskontroller oversendes når disse er behandlet i kontrollutvalget.
- Årsrapporten gjenspeiler kontrollutvalgets samlede aktiviteter. Rapporten for 2024 behandles i februar/mars i 2025, og oversendes deretter til kommunestyret til orientering.

- Årsplan for 2026 sendes kommunestyret til orientering slik at kommunestyret er kjent med hvordan kontrollutvalget planlegger å gjennomføre sin aktivitet.
- Viktige saker og forespørsler oversendes etter vedtak i kontrollutvalget.

Kontrollutvalgets leder har møte- og talerett i kommunestyret når utvalgets saker skal behandles. Leder kan selv eller peke ut den som skal legge frem saker fra kontrollutvalget til behandling i kommunestyret. Utvalgets leder kan la ett av de andre medlemmene i utvalget utøve denne retten på sine vegne.

2.6 KOMPETANSEUTVIKLING OG INFORMASJON

For å sikre at utvalget sikrer seg en god rolleforståelse og innsikt i oppgaven, så vil kontrollutvalget delta på ulike samlinger som er innenfor budsjettets ramme.

Kontrollutvalget vil vurdere å delta på ulike kurs og konferanser gjennom året. Utvalget vil avgjøre hvor mange og på hvilke kurs når det nærmer seg påmeldingsfristen for det enkelt arrangement. Kontrollutvalgets budsjett vil sette rammer for omfanget av både hvor mange som kan delta og hvor mange kurs/konferanser det er mulig å være med på.

Av de mest aktuelle kurs og konferanser er:

- Nkrf sin kontrollutvalgskonferanse i januar 2025
- FKT sin kontrollutvalgskonferanse i juni 2025
- Konsek sin samling for kontrollutvalg november 2025

På sekretariatets hjemmeside, www.konsek.no er det enkel tilgang til kontrollutvalgets saksdokumenter.

3 KONTROLLUTVALGETS MØTEPLAN FOR 2025

Møteplanen er vedlagt, og gir en oversikt over behandlingen av faste saker aktiviteter.

Kontrollutvalget kan på eget initiativ å foreta endringer i planen og kan gjennomføre de kontrollhandlinger som utvalget mener er nødvendig.

Møteplan for kontrollutvalget 2025

		23.1.	24.2.	28.4.	26.5.	8.9.	24.11.
Påse betryggende revidering	Kontrollutvalgets uttalelse om kommunens årsregnskap og årsberetning for 2024.			x			
	Rapport fra forenklet etterlevelseskontroll for 2024					x	
	Revisjonsnotat for regnskapsåret 2024			x			
	Revisjonsstrategi for revidering av regnskapsåret 2025						x
	Risikovurdering for etterlevelseskontroll for 2025						
	Uavhengighetserklæring						x
Planlagte orienteringer fra kommunedirektøren	Tertialrapportering				x		x
	Kommunens årsregnskap og årsberetning for 2024			x	x		
	Statlige tilsyn						x
Kontrollutvalgets årsmelding for 2024	Sendes kommunestyret		x				
Budsjett	Budsjettkontroll 2025		x			x	
	Budsjett 2026 og økonomiplan 2026-2029					x	
Kontrollutvalgets årsplan 2026							x
Bestille forvaltningsrevisjon			x				
Bestille eierskapskontroll			x				
Prosjektplan forvaltningsrevisjon					x		
Prosjektplan eierskapskontroll					x		
Levering rapport							
Oppfølging av rapporter							x
Fellesmøte*		x					
Virksomhetsbesøk		x			x		
Evaluerings							x

*Fellesmøte med andre kontrollutvalg om Nav Østerdalen og vertskommunesamarbeid

Innspill til kontrollarbeidet

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tolga kommune

Møtedato

11.11.2024

Saknr

43/24

Saksbehandler Torbjørn Brandt

Arkivkode FE-033, TI-&17

Arkivsaknr 24/335 - 3

Forslag til vedtak

Saken legges frem uten forslag til vedtak.

Utrykt vedlegg

[NKRFs Kontrollutvalgskonferanse 2025 - NKRF](#)

Saksopplysninger

Hensikten med denne saken er at utvalgets medlemmer kan drøfte og fremme innspill til saker og forhold som kontrollutvalget kan ta tak i, eller diskutere om å få utredet en sak til et fremtidig kontrollutvalgsmøte. Saken erstatter det som tidligere ble omtalt som 'eventuelt'. Eksempel på tema som kan tas opp:

- Deltagelse på kurs/konferanse.
- Endring av møtedato eller møtested.
- Forhold i kommunen som medlemmene har behov for å drøfte.
- Ønske om orientering knyttet til et saksområde fra kommunedirektør eller sekretariatet i et fremtidig møte.

Utvalgets medlemmer oppfordres til å si fra om de har noe til saken i starten av møtet, dette for at møteleder skal kunne planlegge gjennomføringen av møtet leder, spesielt med tanke på varighet for møtet.

Godkjenning av møteprotokoll

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tolga kommune

Møtedato

11.11.2024

Saknr

44/24

Saksbehandler Torbjørn Brandt

Arkivkode FE-033, TI-&17

Arkivsaknr 24/335 - 4

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget godkjenner protokollen fra kontrollutvalgets møte, den 11.11.2024.

Saksopplysninger

Protokollen stadfester at alle vedtakene og protokollføringen for hver sak er i samsvar med saksbehandlingen for den aktuelle saken.

Vurdering og konklusjon

Utvalget oppfordres til å lese gjennom protokollen for å påpeke feil og mangler, som rettes opp av sekretariatet. Utvalget oppfordres deretter til å godkjenne møteprotokollen.